TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
AFRİKA ÇALIŞMALARI BİLİM DALI

TANRI'NIN DİRENİŞ ORDUSU (LRA) VE UGANDA DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

BAYRAM BORAN KARAKAYA

Ankara – 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
AFRİKA ÇALIŞMALARI BİLİM DALI

TANRI'NIN DİRENİŞ ORDUSU (LRA) VE UGANDA DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

BAYRAM BORAN KARAKAYA

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Atay AKDEVELİOĞLU

Ankara – 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
AFRİKA ÇALIŞMALARI BİLİM DALI

BAYRAM BORAN KARAKAYA

TANRI'NIN DİRENİŞ ORDUSU (LRA) VE UGANDA DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Atay AKDEVELİOĞLU

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	İmzası
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Tez Sınavı Tarihi .....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (26/06/2018)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Bayram Boan KARAKAYA

İmzası

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER……i

KISALTMALAR……iii

ÖNSÖZ……vi

GİRİŞ……1

I. UGANDA'NIN TARİHSEL, BEŞERİ, EKONOMİK VE POLİTİK YAPISI …… 4

1.1. Tarihsel yapı …… 4

1.1.1. Afrika'nın Sömürgeleştirilmesi ve Uganda …… 4

1.1.2. Bağımsızlık Sonrası Uganda …… 7

1.2. Demografik Yapı …… 13

1.3. Ekonomik Yapı …… 15

1.4. İdari ve Politik Yapı …… 17

1.5. Museveni'nin İktidara Gelmesinin Ardından Uganda'da Politik Gelişmeler …… 19

1.5.1. İç Politika …… 19

1.5.2. Dış Politika …… 22

II. LRA'NIN KURULUŞU, ÖRGÜTSEL YAPISI VE UGANDA'NIN LRA İLE MÜCADELESİ …… 25

2.1. LRA'nın Kökenleri ve Kuruluşu …… 25

2.1.1. Uganda Halkının Demokratik Ordusu …… 26

2.1.2. Kutsal Ruh Hareketi …… 27

2.1.3. Joseph Kony ve LRA'nın Kuruluşu …… 29

2.2. LRA'nın Örgütsel Yapısı …… 31

2.2.1. LRA'nın İdeolojisi ve Amacı …… 31

2.2.2. Militan Profili ve Hiyerarşik Yapısı …… 32

2.2.3. Finansal Kaynakları …… 34

2.2.4. LRA Eylemlerinin Genel Özellikleri …… 35

2.3. Uganda'nın LRA ile Mücadelesi …… 36

2.3.1. Kuzey Operasyonu …… 37

2.3.2. Demir Yumruk Operasyonu 38
2.3.3. Uganda'nın Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne Başvurması 40
2.3.4. Juba Barış Görüşmeleri ve Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu 41
III. LRA'NIN ULUSLARARASI BİR SORUNA DÖNÜŞMESİ.....45
3.1. Uluslararası Bir Sorun Olarak LRA 45
3.1.1. Bölge Devletlerinin LRA'ya Yaklaşımları.....46
3.1.2. ABD'nin LRA Sorununa Müdahil Oluşu.....52
3.1.3. Diğer Uluslararası Aktörlerin LRA'ya Karşı Faaliyetleri 58
3.2. Uganda Dış Politikası ve LRA 64
3.3. LRA'nın Son Durumu 70
SONUÇ 75
ÖZET 78
ABSTRACT 79
KAYNAKÇA 80
EKLER 90

KISALTMALAR

AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AfB:	Afrika Birliği
AFRICOM:	ABD Afrika Komutanlığı (The United States Africa Command)
AMISOM:	AfB'nin Afrika Birliği Somali Misyonu (African Union Mission in Somalia)
BM:	Birleşmiş Milletler
BAE:	Birleşik Arap Emirlikleri
CP:	Muhafazakâr Parti (Conservative Party)
DKC:	Demokratik Kongo Cumhuriyeti
DP:	Demokratik Parti (Democratic Party)
EUFOR-RCA:	AB'nin OAC'deki Askeri Harekâtı (European Union Force in Central African Republic)
EUMAM-RCA:	AB'nin OAC'deki Askeri Danışmanlık Misyonu (European Union Military Advisory Mission in Central African Republic)

EUTM-RCA:	AB'nin OAC'deki Askeri Eğitim Misyonu (European Union Training Mission in Central African Republic)
FDC:	Demokratik Değişim Forumu (Forum for a Democratic Change)
GSYİH:	Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla
HIV:	İnsan İmmün Yetmezlik Virüsü (Human Immunodeficiency Virus)
HSM:	Kutsal Ruh Hareketi (Holy Spirit Movement)
IMF:	Uluslararası Para Fonu (International Monetery Fund)
LRA:	Tanrı'nın Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army)
MINUSCA:	BM'nin OAC'deki Çok Boyutlu İstikrar Misyonu (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic)
MONUSCA:	BM'nin DKC'deki İstikrar Misyonu (United Nations Organization Stabilization Mission in the DR Congo)
NRA:	Ulusal Direniş Ordusu (National Resistance Army)

NRM:	Ulusal Direniş Hareketi (National Resistance Movement)
OAC:	Orta Afrika Cumhuriyeti
RCI-LRA:	AfB'nin LRA'ya Karşı Bölgesel İş Birliği Girişimi (Regional Cooperation Initiative-Lord's Resistance Army)
RTF:	Bölgesel Görev Gücü (Regional Task Force)
SPLA:	Sudan Halkı'nın Özgürlük Ordusu (Sudan People's Liberation Army)
SSCB:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
UCM:	Uluslararası Ceza Mahkemesi
UPC:	Uganda Halk Kongresi (Uganda's People Congress)
UPDA:	Uganda Halkının Demokratik Ordusu (Uganda People's Democratic Army)
USAID:	ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı (U.S. Agency for International Development)

ÖNSÖZ

Ülkemizde Afrika üzerine çalışan araştırmacı sayısı deyim yerindeyse bir elin beş parmağını geçmemektedir. Afrika üzerine yapılan çalışmalarda ise genellikle belli başlı konular kaleme alınmakta, kıtanın geri kalanı ihmal edilmektedir. Bu durumdan hareketle, Afrika'da istikrarsızlığa yol açan "popüler" sorun/konulardan ziyade, ülkemizde ve hatta dünya genelinde birçok kişinin bilmediği ya da göz ardı ettiği bir terör örgütü olan Tanrı'nın Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army-LRA) üzerine çalışmayı tercih ettim.

LRA konusuyla ilk karşılaştığımda beni etkisi altında bırakan en önemli ayrıntı, örgütün Hristiyan kökten-dinci bir örgüt olmasıydı. Günümüzde kökten-dinci terörist organizasyonlar mevzu bahis olduğunda akla ilk gelen İslam kökenli örgütler olduğundan LRA'yı, bu klişeyi naçizane yıkmak üzere araştırmak ve tez çalışmamı bu minvalde yürütmek niyetindeydim. Ancak konunun içerisine girdikçe örgütün, Hristiyan inancına referans vermeksizin bölgedeki siyasi otorite boşluğundan faydalanarak varlığını sürdürmeye çalıştığını keşfettim. Araştırdığım kaynaklarda da örgütün dini kimliğinden ziyade, eylemlerinde uyguladığı korkunç yöntem ve işkenceler ile Uganda'ya ve genel olarak Orta Afrika'daki siyasi ilişkilere etkilerinin ele alındığını gördüm. Bu sebeplerle, çalışmamı LRA'nın ortaya çıkmasına neden olan tarihsel süreç ve örgütün Uganda dış politikasına etkileri üzerine şekillendirmeye karar verdim.

Çalışmamdaki isim, mekân ve olayların alışılagelmiş özellikler taşımamasından hareketle, önemli gördüğüm ve okuyucunun aklını karıştırabileceğini değerlendirdiğim bazı kısımları yeri geldikçe kısaca hatırlatmaya, böylece vurgulamak istediğim noktaları akılda canlı tutmaya çalıştım. Bunu yaparken de mümkün olduğunca sade ve öz bir anlatım kullanmaya gayret gösterdim.

Sonuç olarak, LRA üzerine yaptığım bu çalışmanın bana kattığı çok şey olduğunu belirtmek isterim. Ayrıca akademik olarak daha önce değinilmemiş bir konu üzerine çalışmak da benim için ayrı bir keyif kaynağı oldu. Çalışmam boyunca ilgisini ve desteğini benden esirgemeyen danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Atay AKDEVELİOĞLU'na, her ne olursa olsun arkamda duran sevgili aileme ve en zorlu zamanlarımda bilgisi ve şefkatiyle bana yol gösteren hayat arkadaşım Mükerrem AKTOPRAK KARAKAYA'ya teşekkürü borç bilirim.

GİRİŞ

1894 yılında İngiliz sömürge imparatorluğunun bir parçası haline gelen Uganda, 1962 yılındaki bağımsızlık ilanıyla uluslararası sistemdeki yerini almıştır. Uganda, birçok Afrika ülkesinde olduğu gibi, dini ve etnik sorunlar ile karşı karşıya olan bir devlettir. Bu sorunlar, bağımsızlığın ilk yıllarından itibaren işleyen bir demokrasiye ulaşılmasını engelleyerek, ülkenin siyasi, ekonomik ve beşeri açılardan istikrarsız bir yapıya sahip olmasına yol açmıştır. Uganda'nın yakın tarihinde istikrarsızlığın en büyük nedenlerinden biri, ülkenin kuzeyindeki Acholi etnik grubuna mensup olan ve Uganda'da Hristiyan bir yönetim kurma saiki ile silahlı eylemler gerçekleştiren Tanrı'nın Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army-LRA) olmuştur. LRA, 1988 yılında ortaya çıkan bir terör örgütü olmasına rağmen, ancak 2000'li yıllara gelindiğinde dünyada geniş kitlelerce bilinen bir örgüt haline gelmiştir. Örgütün gerçekleştirdiği vahşi terör eylemleri ve bu eylemlerde kullandığı çocuk askerler, uluslararası kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştır.

Uganda, LRA'nın neden olduğu krizlerle mücadele kapsamında bir dizi askeri ve diplomatik faaliyet yürüttüyse de bunda tam anlamıyla başarılı olamamıştır. Uganda'nın gerçekleştirdiği askeri harekâtlar örgütün yıllar içerisinde gerilemesine neden olsa da LRA, özellikle Sudan'dan sağladığı lojistik desteğin sayesinde eylemlerinin şiddetini artırarak mücadelesini sürdürmüştür. Uganda hükümetinin LRA sorununu savaş dışı yöntemlerle çözme girişimleri ise örgütün hükümete duyduğu güvensizlik ve örgüt lideri Joseph Kony'nin barış görüşmelerini zaman kazanmak amacıyla kullanması nedenleriyle sonuçsuz kalmıştır. Uganda'nın girişimleri sonucunda güç kaybederek gerileyen örgüt, Uganda sınırlarından tamamen çıkarılmış ancak bu sefer de bölgedeki diğer devletler için önemli bir güvenlik sorunu haline gelmiştir. LRA, günümüzde eylemlerini Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DKC), Orta Afrika Cumhuriyeti (OAC) ve Güney Sudan'da devam ettirmekte ve Uganda açısından da halen bir dış politika konusu olarak varlığını sürdürmektedir.

LRA'nın Uganda'dan atılarak bölgesel bir mesele haline gelmesinin ardından başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmak üzere uluslararası aktörlerin konuya müdahil olmaları sorunun uluslararası bir boyut kazanmasına neden olmuştur. Özellikle ABD'li sivil toplum kuruluşlarının LRA'ya karşı farkındalık yaratma girişimleri uluslararası kamuoyunda yankı bularak dış aktörlerin soruna müdahil olmalarını teşvik etmiştir.

ABD, Afrika Birliği (AfB), Uganda ve LRA'dan etkilenen diğer bölge devletlerinin ortak askeri girişimleriyle eski gücünü kaybeden ve dini/politik amaçlarını terk ederek hayatta kalma mücadelesi vermeye başlayan örgüt, bugün geniş bir coğrafyada, çok küçük gruplar halinde faaliyet göstermektedir. Örgüt lideri Joseph Kony'nin tam olarak nerede olduğunun tespit edilememesi, bölge devletlerinin kendi topraklarında otoriteyi sağlayamaması, LRA ile mücadelede rol alan aktörlerin sorunun çözümü için ortak bir paydada buluşamaması ve örgütün çok geniş bir alanda küçük gruplar halinde faaliyet göstermesi LRA'nın ortadan kaldırılamamasının en önemli sebeplerini oluşturmaktadır.

Örgüt, her ne kadar Uganda sınırlarından atılmış olsa da, Uganda için halen bir dış politika konusu olarak varlığını devam ettirmektedir. Özellikle LRA'ya karşı oluşturulan ABD destekli AfB girişimlerinde öncü rol oynayan Uganda, LRA'yı kendi uluslararası çıkarları açısından bir araç olarak kullanmaya başlamıştır. LRA ile mücadele kapsamında ABD'den finansal ve lojistik destek alarak ordusunu güçlendirmek, ABD'nin Afrika'daki en önemli müttefiklerinden biri olmak, bölgesel bir güç haline gelmek gibi dış politika hedeflerine sahip olan Uganda, LRA'yı uzun yıllar bu amaçlar doğrultusunda önemli bir dış politika aracı olarak kullanmıştır.

LRA son derece güç kaybetmiş olmasına rağmen başta adam kaçırma ve yağmalama olmak üzere eylemlerine DKC ve OAC'de devam etmektedir. Buna karşılık, LRA ile mücadelenin en önemli aktörleri olan ABD ve Uganda, Nisan 2017'de "LRA'nın

bölge güvenliği için artık çok ciddi bir tehdit arz etmediğini" öne sürerek AfB bünyesinde LRA'ya karşı teşkil edilen görev gücünden askerlerini çekme kararı almıştır. Bu durum, bütün zayıflığına rağmen küçük çapta da olsa eylemlerine devam edebilen örgütün, ABD ve Uganda tarafından bölgede yaratılan güç boşluğunun da etkisiyle toparlanarak eski gücüne kavuşma riskinin ortaya çıkmasını ve hatta düşük bir ihtimal de olsa Uganda'ya geri dönme ihtimalini de beraberinde getirmiştir. Sonuç olarak, LRA sorununun barışçıl yollardan çözülmesine yönelik hiçbir güncel gelişmenin olmayışı ve yıllar süren askeri girişimlerin sonuçsuz kalması, hâlihazırda 100 kişilik bir silahlı güce sahip olduğu tahmin edilen LRA'nın eski gücüne kavuşarak orta/uzun vadede bölge güvenliğini yeniden tehdit edebilme olasılığını gündeme getirmektedir.

Yukarıda belirtilenler ışığında bu tez çalışmasında, temel olarak LRA'nın uluslararası bir sorun haline gelmesiyle birlikte Uganda'nın bölgesel bir güç olma ve ABD'den finansal/diplomatik destek almak arzusuyla örgütü bir dış politika aracı olarak kullandığı ve 2017 yılı itibarıyla ABD ve Uganda'nın LRA ile aktif mücadeleye son vermesiyle örgütün bölgede yeniden zemin kazanmasına neden olabilecek bir güç boşluğunun ortaya çıktığı varsayımları sınanmaktadır.

I. UGANDA'NIN TARİHSEL, BEŞERİ, EKONOMİK VE POLİTİK YAPISI

1.1. Tarihsel Yapı

1.1.1. Afrika'nın Sömürgeleştirilmesi ve Uganda

Afrika'nın küresel ticaret sistemine entegre olmaya başlaması yakın bir tarihe denk düşmez. 15. yüzyıldan itibaren, önce denizci bir millet olan Portekizlilerin teşebbüsleriyle Afrika'nın batı kıyıları Avrupa ile ticarete açılmış ve başta köle olmak üzere altın ve fildişi ticareti yapılmaya başlanmıştır. Portekizlilerin Afrika'dan Avrupa'ya getirdikleri köle ve değerli madenler zaman içerisinde diğer Avrupalı devletlerin de ilgisini Afrika'ya çekmiştir. Kıtaya olan ilgi Sanayi Devrimi ile daha da artmıştır. 18. ve 19. yüzyıllarda Sanayi Devrimi'ni gerçekleştiren ve üretimlerini sürekli kılmak için hammadde kaynağına ihtiyaç duyan Batılı devletler, bu ihtiyaçlarını karşılama hususunda, zenginlikleri yeni keşfedilmeye başlayan ve Batı'nın ateşli silah gücüne karşı koyabilecek bir otoriteden yoksun olan Afrika'ya özel bir önem atfetmişlerdir.

Batılılar başlangıçta, Afrika'nın içlerine tam anlamıyla girememiştir. Ulaşım, iklim, doğa ve sağlık gibi konularda yaşanan olumsuzluklar Afrika'nın iç kesimlerine ulaşılmasını bir süre geciktirmiştir. Fakat 19. yüzyılda bilim ve teknolojide yaşanan gelişmeler bu olumsuzlukları zaman içerisinde azaltmış ve başta Batılı maceraperestler olmak üzere Batı'nın, Afrika'nın içlerine girişi başlamıştır. Afrika'daki yayılmacılık en başta devletler nezdinde olmamıştır. İlk önce devlet desteğini arkasına alan Avrupalı ticaret şirketleri Afrika'da ticari faaliyetlerde bulunmuşlardır. Fakat daha sonra söz konusu şirketler, bağlı oldukları devletlerin de fiili olarak Afrika'da bulunması konusunda baskıda bulunmaya başlamışlardır. Bunun en önemli sebebi ise kızışan rekabet ortamı olmuştur. Afrika'da o dönem, başta İngiltere'nin ve Fransa'nın olmak üzere birçok ticaret şirketi bulunmaktaydı ve bunlar birbirleri ile amansız bir rekabet içerisindeydi. Şirketler bu rekabet ortamında sürekli olarak kâr haddinde yaşanması

muhtemel düşüşlerle karşı karşıyaydılar. Şirketlerin baskılarına daha fazla direnemeyen Avrupalı devletler, 19. yüzyılın sonlarına doğru kıtaya ayak basmaya başlamıştır. 1885 yılında Afrika'da çıkarları bulunan Batılı devletlerin katıldığı Berlin Konferansı düzenlenmiş ve Afrika'nın paylaşılmasının kuralları belirlenmiştir. Konferanstan tam 10 yıl sonra, Afrika kıtasının neredeyse tamamı Batı sömürgeciliğinin etkisi altına girmiştir.

Bu tezin asıl konusu olan Uganda'nın geleceği de söz konusu konferansta alınan kararlar neticesinde belirlenmiştir. Berlin Konferansı sonrasında imzalanan 37 maddelik Berlin Antlaşması, uluslararası hukuk üzerinde dramatik değişikliklere yol açmıştır. Bu kararların en önemlisi şüphesiz "fiili işgal" ilkesidir. O zamana kadar geçen süreçte, kıyıda bir tesis kuran devlet, fiilen işgal etmediği halde, içerlere kadar olan toprağın kendisine ait olduğunu ileri sürüyordu. Bundan sonra, fiilen işgal edilmemiş bir toprak üzerinde egemenlik iddiası ileri sürülemeyecekti.[1] Bu noktadan hareketle, Batılı sömürgeci devletler Afrika üzerindeki işgal faaliyetlerine hız vermişlerdir. Uganda'nın kaderini belirleyen Batılı sömürgeci devlet ise İngiltere olmuştur. İngiltere, 1815 Viyana Kongresi sonucunda Güney Afrika'ya, 1882 yılında ise Mısır'a yerleşmiştir. Berlin Antlaşması'nın ardından İngiltere'nin Afrika politikasını, Mısır'dan Güney Afrika'ya kadar olan Afrika topraklarını, birbirlerine ekli zincir halkaları gibi birleştirme düşüncesi şekillendirmiştir.[2] Bu kapsamda, İngiltere'nin Afrika'daki yol haritasının üzerinde Uganda doğal bir durak teşkil etmiş ve 1894 yılında İngiltere'nin sömürge imparatorluğunun bir parçası haline gelmiştir.[3]

İngiltere, öncelikle, geleneksel sömürgecilik anlayışını Uganda'da da uygulamaya koymuştur. Bu anlayış, başta Fransa tarafından uygulanmakta olan doğrudan yönetimi ele geçirme anlayışından farklı olarak, dolaylı yoldan yönetim tarzının uygulanmasına

[1] Fahir Armaoğlu, **19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)**, Ankara, Alkım Yayınevi, 2007, s. 420.
[2] Türkkaya Ataöv, **Afrika Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri**, Ankara, Ajans-Türk Matbaacılık, 1975, s. 17.
[3] Samuel Sejjaaka, "A Political and Economic History of Uganda, 1962–2002," **International Business and the Challenges of Poverty in the Developing World: Case Studies on Global Responsibilities and Practices**, Ed. F.Bird ve S.W. Herman, New York, Palgrave Macmillan Imprint, 2004, s. 98.

dayanıyordu. Başka bir deyişle, İngiltere sömürge olarak ilan ettiği topraklardaki yerel yöneticilere, kurduğu sömürge yönetiminde söz sahibi olma hakkı veriyor ve bu yöneticiler vasıtasıyla yerel halk üzerinde denetim kurma yoluna gidiyordu.[4] İngiltere bu yöntemi, sömürgelerinde yaşanabilecek olası isyanları önlemek amacıyla benimsemiştir.[5] Uganda, o dönemde birkaç yöresel krallıktan oluşan bir coğrafyadan ibaretti.[6] Bu krallıklardan biri olan Buganda Krallığı, bölgedeki diğer krallıklardan askeri güç ve siyasi yapılanma olarak daha üstündü. İngiltere bu yüzden, sömürgecilik faaliyetlerinde söz konusu üstünlükten yararlanma düşüncesiyle, Buganda'yı başlangıç noktası olarak seçme yoluna gitmiştir. Bu kapsamda, İngiltere'nin, Buganda'da, "Kabaka" adı verilen krala, İngiliz yönetimiyle iş birliği yapması karşılığında, yönetimde söz sahibi olma hakkı tanıması, yukarıda bahsedilen dolaylı sömürgecilik anlayışının bir örneğini teşkil etmektedir.[7], İngiltere, Buganda'yı kendisine bağladıktan sonra Uganda'daki diğer yerel krallıklar üzerinde nüfuz kurmaya başlamış ve kısa süre içerisinde ülke genelinde hâkimiyet sağlamıştır. İkinci olarak, İngiltere, Uganda'ya Hint alt kıtasından çok sayıda Asyalı göçmen yerleştirmiştir. Bu göçmenler, İngiliz yönetiminin de desteğiyle, zaman içerisinde şehirlerdeki ticari faaliyetlerde ve özellikle pamuk üretiminde öne çıkmaya başlamıştır. İngilizlerin göçmenleri ülkeye getirmesinin ve desteklemesinin sebebi ise Asyalıların, ekonomik faaliyetlerde Ugandalılardan daha verimli olduklarını düşünmeleriydi.[8] Bu durum, doğal olarak Ugandalıların tepkisine neden olmuş ve 1920'li yıllara gelindiğinde, sömürge yönetiminin eşitsizlikçi politikalarına tepki olarak birtakım yerel organizasyonlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Son olarak, 1940'lı yıllara gelindiğinde, Ugandalıların ekonomik faaliyet alanlarında yaşadıkları kısıtlardan bunalması ve İngiltere'nin sömürgeci güç olarak varlığını gün geçtikçe hissettirmeye

[4] Raimondo Luraghi, **Sömürgecilik Tarihi**, İstanbul, E Yayınları, 1975, s. 252.
[5] Asena Boztaş, "Üçüncü Dünya Güvenliği Yaklaşımları Kapsamında Afrika'nın Büyük Göller Bölgesi'ndeki Çatışmaların Analizi," Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 213.
[6] Söz konusu krallıklardan en önemlileri: Buganda, Bunyoro ve Toro krallıklarıdır.
[7] Rita M. Byrnes**, Uganda : A Country Study**, Library of Congress, Washington D.C., 1990, s. 13.
[8] **Ibid.**, s. 16.

başlaması, daha önce teşkil edilen yerel organizasyonların, sömürge okullarında eğitim görmüş Ugandalı aydınların liderliğinde, partisel temelde örgütlenmelerine yol açmıştır. Bu kapsamda, 20. yüzyılın ortalarına doğru örgütlenen siyasi oluşumlar, İngiltere'nin, ülkedeki uygulamalarına karşı gösteriler düzenlemeye başlamıştır. Bu gösterilere, o dönem Kabaka olan ve İngilizlerle iş birliği konusunda pek istekli olmayan II. Mutesa'nın da sempati göstermesi, İngiliz yönetimini kızdırmış ve gösteriler şiddetle bastırılarak söz konusu siyasi partiler kapatılmıştır.

20. yüzyılın ilk yarısına gelindiğinde Afrika genelinde sömürgeci devletlere karşı bir hoşnutsuzluk dalgası baş göstermiştir. Bunun nedeni İkinci Dünya Savaşı'nın sömürgeci devletlerde yarattığı ekonomik tahribatın, sömürge ülkeleri üzerinden telafi edilmek istenmesidir. İngiltere için sömürgeler, savaş ekonomisinin işlemesinde önemli rol oynamıştır.[9] İngiltere, ekonomik ve siyasi sebeplerle gün geçtikçe hoşnutsuzlukları artan sömürgelerini İkinci Dünya Savaşı döneminde elinde tutabilmek için, bu ülkelere bağımsızlık vaat etmiştir. Çünkü savaş sırasında ekonomik ve askeri olarak kan kaybetmiş olan İngiltere, savaş sonrası düzende sömürgeleri üzerinde eskisi gibi otorite kuramayacağının farkına varmıştır. Bu vaatler, savaş sonrasındaki 20 yıllık süreçte, kimi zaman sancılı bir şekilde de olsa İngiliz sömürge imparatorluğunun sona ermesine neden olmuştur. Bu süreçte Uganda 9 Ekim 1962 tarihinde yürürlüğe giren anayasa ile bağımsızlığına kavuşmuştur.[10]

1.1.2. Bağımsızlık Sonrası Uganda

9 Ekim 1962 tarihli anayasada Uganda'ya bağımsızlık verilmekle birlikte, devlet başkanı olarak İngiltere Kraliçesi'ne ve onu temsilen başkent Kampala'da ikamet eden

[9] Hıfzı Topuz, **Kara Afrika**, Milliyet Yayınları, 1971, s. 60.
[10] U.S.S.R. Academy of Sciences, **A History of Africa**, Moskova, Nauka Publishing House, 1968, s. 362.

bir İngiliz Genel Vali'ye de yer verilmiştir. Fakat bu durum bir yıl içerisinde ortadan kalkmış ve devlet başkanlığına Kabaka II. Mutesa, başbakanlık görevine ise bağımsızlığın kazanılmasında önemli rol oynayan Uganda Halk Kongresi (Uganda's People Congress-UPC) lideri Milton Obote getirilmiştir. Ne var ki, II. Mutesa ve Obote'nin arası, yönetim kademesinde yaşanan uyuşmazlıklar nedeniyle kısa süre içerisinde açılmıştır. Bu süreçte Obote, Şubat 1966'da II. Mutesa'yı tahtından indirmeye muvaffak olmuş ve aynı yıl içerisinde 1962 anayasasını yürürlükten kaldırmıştır. Obote, 15 Nisan 1966'da ilan edilen yeni anayasa ile devlet başkanlığı görevini üstlenmiştir.[11]

Obote'nin yönetimindeki Uganda'da, iç ve dış politikada radikal adımlar atılmıştır. Bunların başında, Uganda sınırları dâhilinde bulunan asırlık yerel krallıkların ortadan kaldırılması gelmektedir. Bu politikanın nedeni, tahtından indirilen ve Londra'ya sürgüne gönderilen II. Mutesa'ya sadık olan kesimlerin bu duruma isyan etmeleri ve Uganda'dan ayrılmak istemeleridir. İsyanlar, Obote'nin sağ kolu olarak öne çıkan İdi Amin'in komuta ettiği hükümet güçlerince bastırıldıktan sonra, 1966 yılının ortalarında yerel krallıklar lağvedilmiştir.[12] Böylelikle Uganda'da merkezi otorite güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde dış politikada yaşanan önemli gelişme ise, İngiliz eğitimi alan ve İngiltere'nin sömürge ordularında üsteğmen rütbesi ile hizmet etmiş olan Obote'nin[13], Soğuk Savaş konjonktüründe, Sovyetler Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) önderliğindeki Doğu Bloğu ile yakın ilişkiler kurma yoluna gitmesi ve hatta kendisini sosyalist olarak ilan etmesidir.[14] Bu durum, haliyle, eski sömürgeci İngiltere ve Batı Bloğu'nun lideri ABD'yi rahatsız etmiştir. Obote, bu politikaları nedeniyle hem ülke içerisinde hem de uluslararası alanda istenmeyen adam haline gelmiştir. 1969 yılında Bugandalı eylemcilerin kendisine karşı tertip ettiği bir suikast girişiminden kıl payı

[11] **Ibid.**, s. 370.
[12] Ataöv, **op. cit.**, s. 416 - 418.
[13] Ahmet Kavas, **Geçmişten Günümüze Afrika**, İstanbul, 2005, s. 192.
[14] Ataöv, **op. cit.**, s. 419.

kurtulan Obote, İdi Amin'in yönetime gelmesini isteyen dış güçlerden kurtulamamıştır. Obote, 1971 yılında Singapur'dayken İngiltere ve ABD desteğini arkasına alan Uganda Genelkurmay Başkanı İdi Amin, gerçekleştirdiği askeri darbe ile Uganda yönetimini ele geçirmiş ve kendisini devlet başkanı olarak ilan etmiştir.[15] Obote ise Tanzanya'ya sığınmıştır.[16]

İdi Amin, Obote gibi İngiliz sömürge ordularında üsteğmen olarak görev yapmış bir askerdi. Bu bakımdan İngiltere'nin, dolayısıyla ABD'nin, özel olarak Uganda'daki genel olarak ise Afrika'daki çıkarları açısından güvenebileceği bir lider konumundaydı. Ancak İdi Amin'in Müslüman oluşu, acımasız yönetim anlayışı ve zaman içerisinde Batı'nın taleplerinin aksi yönünde politikalar izlemesi, Uganda liderinin "Uganda Kasabı" olarak yaftalanmasına neden olmuştur.[17] İdi Amin döneminde 80-500 bin kişinin katledildiği düşünülmektedir.[18]

Amin, yönetime gelir gelmez Obote tarafından İngiltere'ye sürgüne gönderilen ve orada ölen II. Mutesa'nın mezarını devlet töreni ile Uganda'ya getirtmiştir.[19] Her ne kadar II. Mutesa'nın sürgün edilmesi sürecinde İdi Amin'in rolü büyükse de, Amin bu hareketiyle ülkenin en büyük etnik grubu olan Buganda halkı nezdindeki yerini sağlamlaştırmış ve yeni yönetim geniş kitlelerce kabul görmüştür. Bunun yanında İdi Amin, Obote yanlısı olarak gördüğü etnik gruplar üzerinde terör rejimi kurmuştur.[20] Amin tarafından Obote taraftarı olarak görülen Acholi ve Langi etnik grupları, 1971-1972 yılları arasında katliama ve baskıya maruz kalmıştır.[21] Bu durum Uganda siyasetinin geleceği açısından çözülmesi zor sorunların tohumlarının atılmasına neden olmuştur. Amin yönetiminin iç politikadaki bir diğer hamlesi, sayısı 50 bini bulan Asyalıların

[15] David Birmingham, **The Decolonization of Africa**, Ohio, Ohio University Press, 1995, s. 48.
[16] Kavas, **op. cit.**, s. 194.
[17] Boztaş, **op. cit.**, s. 218.
[18] Patrick Keatley, "Idi Amin," https://www.theguardian.com/news/2003/aug/18/guardianobituaries (Erişim Tarihi: 28.03.2018)
[19] Kavas, **op. cit.**, s. 194.
[20] Pamela Faber, **Sources of Resiliance in the Lord's Resistance Army**, Washington D.C., CNA Analysis & Solutions, Nisan 2017, s. 5.
[21] Byrnes, **op. cit.**, s. 26.

Uganda'dan sınır dışı edilerek, mallarına el konulmasıdır. İngiliz sömürgeciliği zamanında Uganda'ya getirilen ve kısa sürede ülkedeki ekonomik yapının temelini oluşturan Asyalıların sınır dışı edilmesi, ülke ekonomisi açısından kötü sonuçlar doğurmuştur. Din konusunda ise İdi Amin yönetimi, Ugandalı Müslümanların en parlak dönemlerini yaşamalarını sağlamıştır. Batı sömürgeciliğinden önce Uganda'da ticari faaliyetlerde bulunan Araplar vasıtasıyla yayılan İslamiyet, sömürgecilik yıllarında Batılı misyonerlerin ve İngiltere'nin faaliyetleri neticesinde ivmesini kaybetmiştir. Ancak kendisi de bir Müslüman olan İdi Amin döneminde İslamiyet, ülkede gittikçe yayılmış ve Müslümanların ülke nüfusundaki oranı artış göstermiştir.[22]

İdi Amin dönemindeki dış politika ise onu iktidara taşıyan İngiltere ve ABD açısından bir hayal kırıklığı olmuştur. Amin, Obote gibi SSCB ile yakınlık kurma yoluna gitmiş, bununla da kalmayarak Arap ülkeleri ile yakın ilişkiler geliştirmiştir. Arap dünyasında İdi Amin'in en büyük destekçisi Libya lideri Muammer Kaddafi olmuştur.[23] Amin bu süreçte İngiltere ile tüm diplomatik ilişlerini kesmiş, ülkedeki yabancı şirketleri millileştirmiş, dönemin Arap ülkelerinin genel politikasını izleyerek İsrail ile olan bağlantılarını kopartmış ve bu sayede Arap dünyasından önemli maddi destek elde etmiştir. Uganda'da İslamiyet'in hızlı bir şekilde genişlemesinde Amin'in bu İslamcı dış politikasının önemli etkisi olmuştur. İdi Amin, Uganda'yı İslam Konferansı Teşkilatı'na[24] üye yapmış ve çok sayıda Ugandalı genç Medine'deki İslam Üniversitesi'nde eğitim almaya gönderilmiştir.[25] Amin döneminde, dış politikadaki en önemli olay Tanzanya ile olan savaştır. İdi Amin'in de sonunu hazırlayan bu savaşın kökeni İngiliz sömürgeciliğinin bir mirası niteliğindedir. Nitekim, İngiltere 20. yüzyılın ikinci yarısında bölgeyi terk ederken, Uganda ve Tanzanya arasında bulunan Kagera bölgesini Tanzanya

[22] Kavas, **op. cit.**, s. 197.
[23] Boztaş, **op. cit.**, s. 220.
[24] Teşkilatın günümüzdeki adı İslam İş Birliği Teşkilatı'dır.
[25] Kavas, **op. cit.**, s. 197.

sınırlarına dahil etmiştir. Amin, bu bölgenin Uganda'ya ait olduğunu öne sürerek ve hâlihazırda devrik lider Milton Obote'ye sığınma veren Tanzanya'nın, Uganda'nın düşmanlarını silahlandırdığı iddiasıyla 1978 yılında Kagera bölgesini işgal etmiştir.[26] Bu çatışmada İngiltere'yi arkasına alan Tanzanya, Obote ile beraber kendisine sığınan sürgün Ugandalıların da desteğiyle karşı atağa geçmiş ve 1979 yılında başkent Kampala'yı ele geçirmeye muvaffak olmuştur. İdi Amin, bu saldırı karşısında Libya'dan destek almasına rağmen tutunamamış ve bir daha geri dönmemek üzere Libya'ya kaçmak zorunda kalmıştır.[27] Amin, daha sonra kendisine sığınma hakkı veren Suudi Arabistan'da 2003 yılında ölmüştür.

İdi Amin'in 1979 yılında devrilmesinin ardından Uganda'da yönetime sırasıyla Yusuf Lule, Gofrey Benaissa ve Paulo Muwanga geçmiştir. Toplamda yaklaşık bir buçuk yıl süren bu üç kişilik periyodun ardından, 10 Aralık 1980 tarihinde bağımsızlık sonrası Uganda'da gerçekleştirilen ilk siyasi seçimlerde, Milton Obote ve partisi UPC tekrar iktidara gelmeyi başarabilmiştir. Ancak, diğer siyasi partiler ve gruplar seçimlerde hile yapıldığı gerekçesiyle Obote rejiminin meşruiyetini kabul etmemişlerdir. Bu durum kısa süre içerisinde Uganda'da bir iç savaşın yaşanmasına yol açmıştır.[28]

1981-1985 yılları arasında yani Obote'nin ikinci dönemi boyunca süren iç savaşta öne çıkan isim, Uganda'daki siyasi gruplardan biri olan Ulusal Direniş Ordusu (National Resistance Army – NRA) lideri Yoweri Museveni olmuştur. Museveni ve NRA, Obote'nin seçimlerde hile yaptığı iddiasıyla silahlanarak, Obote'ye meydan okumaya başlamıştır. Bu meydan okuma "Çalı Savaşı" denilen silahlı çatışmaların başlamasına neden olmuş ve 8 yıllık İdi Amin döneminden daha fazla can kaybı yaşanmıştır.[29] Obote'nin ilk döneminde de onu destekleyen ve bu nedenle İdi Amin hükümeti tarafından

[26] Boztaş, **op. cit.**, s. 222.
[27] Kavas, **op. cit.**, s. 196.
[28] Byrnes, **op. cit.**, s. 33.
[29] **Ibid.**, s. 34.

siyasi baskı ve katliamlara maruz kalan Acholi ve Langi etnik grupları bu savaşta yine Obote'nin yanında yer alarak, ülkedeki siyasi karışıklığın gelecekteki etnik çatışmalara gebe kalmasına yol açmıştır.

Obote, galip gelmekte zorlandığı NRA'ya karşı verdiği mücadelede sosyalist ülkelerden askeri danışman talep etmiştir. Bunun yanında ülke ekonomisini düzeltmek uğruna her ne kadar kendi ideolojisine ters düşse de Uluslararası Para Fonu'ndan (IMF) destek istemiştir. Görüldüğü üzere pragmatist bir politika izlemeye çalışan Obote, bu taban tabana zıt faaliyetlerinden ötürü ne eski sömürgeci İngiltere'nin ne de ABD'nin tam desteğini alabilmiştir. Obote hükümetinin Museveni'yi yenmede ve uluslararası alanda destek almada başarısız olması ülke ekonomisinin iyice kötüleşmesine sebep olmuştur. Bunun yanında Obote yanlıları arasında da memnuniyetsizlikler baş göstermiştir. Obote'nin yanında savaşan Acholi etnik grubuna mensup askerler uzun süren çatışmalara gönderilmekten ve karşılığında hiçbir şey alamamaktan şikâyet etmeye başlamışlardı. Obote'nin bu sese kulak vermemesi Acholi kökenli askerlerin 1985 yılında Obote'ye karşı bir askeri darbe tertip etmesiyle sonuçlanmış ve Obote, Zambiya'ya kaçmak zorunda kalmıştır.[30] Darbe sonucunda Uganda, Acholi kökenli askerlerin önderi General Tito Okello'nun yönetimine girmiştir. Ancak Museveni, mücadelesini sürdürerek, NRA birlikleriyle 1986 yılının ocak ayında başkent Kampala'ya girmeyi başarmış ve yaklaşık 6 aydır yönetimde olan Okello'yu devirerek kendisini devlet başkanı ilan etmiştir.

Museveni'nin mücadelesi başarıyla sonuçlanmış olsa da ülke, iç savaş sırasındaki siyasi ve etnik bölünmenin izlerini hala taşımaktadır. Museveni'nin iktidara geldiği 1986 yılından itibaren, özellikle Acholi kökenlilere karşı uyguladığı ayrımcılık ve baskı politikası Uganda'da Tanrı'nın Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army – LRA) isimli terör örgütünün ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

[30] **Ibid.**, s. 34-35.

1.2. Demografik Yapı

Uganda, etnik ve dini heterojenliğin yarattığı problemlerle başa çıkmaya çalışan bir devlettir. Bu problemler, bağımsızlığın kazanıldığı andan itibaren Uganda'da ortak ulusal kimliğe ve bilince sahip bir halkın oluşmasına engel olmuş ve günümüzde ülke içerisinde devam eden birçok sorunun da kaynağını oluşturmuştur. Nitekim bağımsızlık sonrası dönemdeki yöneticiler, her ne kadar etnik ve dini ayrımcılığa karşı olduklarını açıklasalar da gerek kendileri gerekse Uganda halkı, etnik köken ve inançlarıyla iftihar etmekten geri durmamıştır. Bu durum, Uganda siyasetini etkilemiş ve etnik gruplar arasındaki çatışma ortamına zemin hazırlamıştır.

Uganda, yaklaşık olarak 40 milyon nüfusa sahip bir Doğu Afrika ülkesidir. Nüfusun yaklaşık 2 milyonu başkent Kampala'da yaşamaktadır. Etnik çeşitlilik, ülkenin heterojen yapısı hakkında ipuçları taşımaktadır. Söz konusu etnik unsurların nüfusa göre dağılımları: % 16,5 Buganda, % 9,6 Banyankole, % 8,8 Basoga, % 7,1 Bakiga, % 7 Iteso, % 6,3 Langi, % 4,9 Bagisu, % 4,4 Acholi, % 3,3 Lugbara, ve % 32,1 diğerleri şeklindedir.[31] Uganda'nın dini yapısı ise, Batı'nın Afrika'ya ayak basmasından önce bölgede ticari faaliyetlerde bulunan Arapların, daha sonra ise sömürgeci devlet İngiltere'nin etkileriyle çeşitlenmiştir. Sonuç olarak, Uganda'da dini açıdan da bir heterojenlik sorunu ortaya çıkmıştır. Uganda nüfusunun dini dağılımı: % 84,4 Hristiyan, % 13.7 Müslüman ve % 1,9 diğerleri (yerel dinler ve ateistler) şeklindedir.[32] Ülkedeki etnik ve dini çeşitliliğe rağmen Uganda resmi dili İngilizcedir. Okullarda, mahkemelerde ve gazetelerde İngilizce kullanılmaktadır. Ancak yerel düzeyde Nijer-Kongo ve Nil-Sahra dil grupları ile Svahili ve Arapça dilleri de konuşulmaktadır.

[31] Central Intelligence Agency, "The World Factbook," https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html (Erişim Tarihi: 10.11.2017)
[32] *Ibid*., (Erişim Tarihi: 10.11.2017)

Uganda nüfusu ile ilgili olarak dikkat çeken diğer hususların başında, ülkedeki ortalama yaşam süresinin kısa olması gelmektedir. 1989 yılında Uganda'da ortalama yaşam süresi 53 sene iken, bu sayı 2015 yılında, ancak 55 seneye çıkabilmiştir.[33] Bu durum ülkede ölümcül HIV virüsünün yaygınlığıyla ve sağlık hizmetlerinin yetersiz oluşuyla yakından alakalıdır.[34] Ayrıca uzun yıllar süren çatışma ortamının da ülke nüfusunun ve ortalama yaşam süresinin azalmasında etkili olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Dikkat çeken ikinci bir husus ise Ugandalıların okuma-yazma durumlarıyla ilgilidir. Uganda nüfusunun sadece % 78,4'ü okuma yazma bilmektedir. Erkeklerin okuma-yazma oranı % 85,3 iken, kadınlarınki % 71,5 düzeyinde kalmaktadır.[35] Söz konusu veriler, ülkedeki eğitim sisteminin yetersizliğini gözler önüne sermektedir. Son olarak, Uganda toplumunun genelinde belki de en çok dikkat çeken husus kadınların toplumdaki rolüdür. Ugandalı kadınlar, toplumdaki sosyo-ekonomik rol ve yükümlülüklerine rağmen erkek nüfusa tabi durumdadır. Ayrıca erkeklerin birden fazla kadınla evlenme hakkı bulunmaktadır. Birden fazla karısı olan erkek, kimi zaman yaşça en büyük karısına sosyal açıdan "erkek" statüsü bahşederek, diğerleri üzerinde otorite kurmasını sağlamaktadır. Bütün bunların yanında, birçok Ugandalı için bazı kadınlar, önemli dini liderler olarak görülmektedir. Öyle ki, ileriki bölümlerde de değinileceği üzere, Uganda'da hükümeti devirebilecek büyüklükteki dinsel ayaklanmalara kadınların önderlik ettiği zamanlar bile olmuştur.[36]

Sonuç olarak, sömürgecilik zamanında Afrika'da etnik ve dini çeşitlilik gözetilmeden, Batılı sömürgecilerin çıkarları doğrultusunda çizilen sınırlar, bugün Afrika ülkelerinin genelinde yaşanan siyasi istikrarsızlık ve çatışma ortamının temelini atmıştır. Söz konusu istikrarsızlık ve çatışma ortamının Uganda'daki yansımalarının en güncel ve

[33] Byrnes, **op. cit.**, s. 47.
[34] Central Intelligence Agency, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 12.12.2017)
[35] **Ibid.** (Erişim Tarihi: 10.11.2017)
[36] Byrnes, **op. cit.**, s. 81-82.

belirgin örneğini, ülkenin kuzeyindeki Hristiyan inanca sahip Acholi kökenli nüfusa yapılan baskı, ayrımcılık ve katliamlar sonucu ortaya çıkan LRA terör örgütü temsil etmektedir. Ülke nüfusundaki etnik ve dini heterojenlik, bağımsızlık sonrası dönemde yerel grupların, kimi zaman kendi aralarında kimi zaman da hükümetle çatışmasına neden olmuş, kötü hayat şartları altında yaşayan eğitimsiz gruplar bu çatışmaların piyonu haline gelmiştir.

1.3. Ekonomik Yapı

Uganda, 1971 yılında Milton Obote'yi deviren İdi Amin zamanında izlenen politikalar nedeniyle ekonomik olarak gerilemiştir. İdi Amin'in, Uganda ekonomisinde önemli yeri olan Asyalıları sınır dışı etmesi, ülke kaynaklarının önemli kısmını askeri harcamalar için kullanması ve Tanzanya ile savaşa girmesi gibi sebepler ülke ekonomisinin zayıflamasındaki en önemli unsurlardandır. Tanzanya ile yapılan savaş sonucunda Amin'in devrilmesiyle birlikte, Obote tekrar Uganda yönetimine gelmiş fakat bu sefer de Uganda iç savaşı patlak vermiştir. İç savaş ülke ekonomisinin neredeyse iflas etmesine neden olmuştur. 1971-1986 yılları arasında yaşanan bu çalkantılı süreç, Yoweri Museveni'nin 1986 yılında yönetimi ele geçirmesiyle sona ermiştir. Museveni yönetiminin uygulamaya koyduğu ekonomik reformlar olumlu gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır.[37] Museveni, ayrıca, İdi Amin zamanında uygulanan yabancı yatırımların millileştirilmesi politikasını terk etmiş ve yabancı sermayenin ülkeye giriş yapması amacıyla ekonominin liberalleştirilmesi için uğraşmıştır. Yaklaşık 30 yıl süren bu uygulamalar neticesinde 2016 yılı için Uganda'nın gayrisafi yurtiçi hasılası (GSYİH), 83,39 milyar dolar, kişi başı milli gelir ise 2,300 dolar olarak hesaplanmıştır.[38]

[37] State House Uganda, http://www.statehouse.go.ug/about-uganda (Erişim Tarihi: 10.11.2017)
[38] Central Intelligence Agency, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 10.11.2017)

Uganda topraklarının düzenli yağış alması ve toprağın tarım için uygun oluşu tarım sektörünün gelişmesine olanak sağlamıştır. Ülke nüfusunun % 71,9'u tarım ile uğraşmaktadır.[39] Uganda'da GSYİH'nin % 25,4'ünü tarım sektöründen elde edilen gelirler oluşturmaktadır. Ülkede endüstri bitkisi olarak kullanılmak üzere; pamuk, kahve, şeker, çay ve tütün üretimi yapılmaktır. Bunlardan kahve, tarım gelirlerinin en büyük kısmını oluşturmaktadır. Besin ürünü olarak ise, manyok, tatlı patates, mısır, fasulye ve yer fıstığı üretilmektedir.[40] Ülkede büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Ayrıca Uganda'nın göl ve nehirler açısından zengin olması, balıkçılığın da gelişmesine olanak sağlamıştır.

Museveni iktidara geldiğinde Uganda sanayisi son derece ihmal edilmiş bir haldeydi. Hükümetin bu durum karşısındaki politikası, mamul mal ithal etme politikasından vazgeçip, sanayi sektörünün rehabilite edilmesi olmuştur.[41] Bu kapsamda 1986'dan bu yana Uganda, tarıma bağlı bir ekonomiden sanayileşmiş bir ekonomiye geçiş için uğraşmaktadır.[42] Günümüzde Uganda nüfusunun %4,4'ü sanayi sektöründe istihdam edilmiştir ve GSYİH'in % 22,7'sini sanayi sektöründen elde edilen gelirler oluşturmaktadır.[43] Uganda bakır, altın, kobalt gibi madem rezervlerine sahiptir. Ayrıca ülkede 2006 yılında Albert Gölü civarında petrol yatakları keşfedilmiştir. Keşfedilmesi muhtemel rezervler ile birlikte Uganda'nın Afrika'daki önemli petrol üreticilerinden birisi olma ihtimali yüksektir. Ülkede ticari amaçlı petrol üretiminin en erken 2018'de başlayacağı tahmin edilmektedir.[44] Yeni keşfedilen petrol rezervleri ile enerji

[39] **Ibid.** (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[40] Byrnes, **op. cit.**, s. 110.
[41] **Ibid.**, s. 123.
[42] Uganda High Comission, http://www.ugandahighcommission.com/uganda-info-center/overview-of-economy (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[43] Central Intelligence Agency, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[44] Reuters, "Uganda picks…," http://uk.reuters. com/article/2015/02/17/uganda-energy-idUKL5N0VR1JT20150217 (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

sektöründeki yatırımların, dolayısıyla ülkedeki sanayi gelirlerinin artması beklenmektedir.[45]

Museveni hükümetinin iktidara gelmesiyle Uganda'nın hizmet sektörü, yabancı yatırımlara açılmıştır. Hizmet sektöründen elde edilen gelirler, Uganda'da GSYİH'nin % 51,9'unu oluşturmaktadır. Halkın %23,7'si bu sektörde çalışmaktadır.[46] Uganda, gelişmekte olan bir hizmet sektörüne sahiptir. Bankacılık, sigorta, iletişim ve turizm gelişmekte olan başlıca hizmet alanlarındandır.

2016 yılı itibarıyla Uganda'nın ihracattaki en önemli partnerlerini sırasıyla Kenya % 20,9, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) % 11,2, Ruanda % 9,5, Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DKC) % 8.9, İtalya % 4.5 oluştururken, en önemli ithalat partnerlerini ise sırasıyla Çin % 17.9, Hindistan %17.2, BAE % 9.5, Kenya % 9.2, Japonya % 5.2, Güney Afrika Cumhuriyeti % 4.5, Suudi Arabistan % 4.4 oluşturmaktadır.[47]

1.4. İdari ve Politik Yapı

8 Ekim 1995 anayasasına göre Uganda bir cumhuriyettir. Anayasaya göre devletin lideri beş yılda bir seçilen ve icra yetkisine sahip olan cumhurbaşkanıdır. Devlet organları kuvvetler ayrılığı ilkesine dayalı olarak yasama, yürütme ve yargı şeklinde ayrılmıştır.

Yasama görevini yürüten Uganda parlamentosu, 2017 itibarıyla 426 milletvekilinden oluşmaktadır. Parlamentodaki 426 sandalyenin, 112'si kadın vekillere, 10'u ordu mensuplarına, 5'i gençlere, 5'i engelli kişilere ve son olarak 5'i işçilere özel olarak ayrılmıştır. Uganda'da cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimleri aynı yıl içerisinde

[45] Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Uganda (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[46] Central Intelligence Agency, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[47] **Ibid.** (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

fakat ayrı ayrı olarak yapılmaktadır. En son 18 Şubat 2016 tarihinde yapılan cumhurbaşkanlığı seçimini Yoweri Museveni, oyların % 60.62'sini alarak kazanmıştır. Yine aynı yıl yapılan parlamento seçimlerinde ise Museveni'nin partisi Ulusal Direniş Hareketi (National Resistance Movement–NRM) 293 milletvekili çıkartarak seçimlerin galibi olmuştur.[48]

Yürütme yetkisi ise Uganda cumhurbaşkanına verilmiştir. Cumhurbaşkanı hem devlet hem de hükümet başkanıdır. Ayrıca savaş zamanı başkomutanlık görevini de üstlenir. Cumhurbaşkanı parlamento tarafından yapılan yasaları uygulamaktan ve kabine üyelerini seçmekten sorumludur. Yürütmede cumhurbaşkanına yardımcı olma görevini üstlenen bir cumhurbaşkanı yardımcısı da bulunmaktadır. Cumhurbaşkanı yardımcısından sonra hiyerarşik olarak Uganda başbakanı gelmektedir. Başbakan parlamentoda hükümeti temsil etmektedir. Uganda kabinesi ise Cumhurbaşkanı tarafından atanan bakanlardan oluşmaktadır.[49]

Son olarak, Uganda'da güçler ayrılığı ilkesinin üçüncü ayağını yargı erki oluşturmaktadır. Yargı hükümetten bağımsız olarak çalışmaktadır. Ülkede yargı sistemi sulh mahkemeleri, Temyiz Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'dan oluşmaktadır.[50]

1986 yılında iktidara gelen Museveni hükümeti, ülkedeki siyasi ayrışma ve çatışma ortamını ortadan kaldırmak amacıyla siyasi partilerin faaliyetlerini kısıtlama yoluna gitmiştir. Siyasi partiler varlıklarını sürdürseler de seçimlere katılmaları veya aday göstermeleri engellenmiştir. 1986'da başlayan bu süreç 2005 yılında gerçekleştirilen anayasal reformla sona ermiştir. Bugün Uganda'da kayıtlı 29 siyasi parti bulunmaktadır. Ülkedeki en önemli partiler; halen iktidarda olan Ulusal Direniş Hareketi (National

[48] Uganda Electoral Commission, http://www.ec.or.ug/sites/default/files/docs/Gazette%20List%20Elected%20MPs%202016.pdf, (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[49] Uganda State House, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[50] Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/uganda-siyasi-gorunumu.tr.mfa (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Resistance Movement-NRM), Demokratik Değişim Forumu (Forum for a Democratic Change-FDC), Uganda Halk Kongresi (Uganda People's Congress-UPC), Demokratik Parti (Democratic Party-DP) ve Muhafazakâr Parti'dir (Conservative Party-CP).[51]

1.5. Museveni'nin İktidara Gelmesinin Ardından Uganda'da Politik Gelişmeler

1.5.1. İç Politika

Yoweri Museveni, iktidarı ele geçirir geçirmez Uganda'daki siyasi ve sosyo-ekonomik çöküntüyü ortadan kaldırmak için girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Bu çerçevede, 1986-2001 yılları arasındaki ilk 15 yıllık dönemde ilk olarak ülke genelindeki siyasi ayrışma ve etnik çatışma ortamına son verilmesi hedeflenmiştir. Museveni uygulamaya koyduğu idari ve askeri tedbirlerle otoritesini ülke genelinde artırarak, ihtiyaç duyulan barış ve istikrar ortamını kısmen de olsa tesis edebilmiştir. Museveni ikinci olarak, işlemez hale gelen ekonominin düzeltilmesi için Dünya Bankası ve IMF'den destek alma yoluna gitmiştir. Bunun yanında hükümet, İdi Amin döneminde sürgün edilen, mal ve işletmelerine el konulan Asyalıların, Uganda'ya geri dönüşünü sağlamıştır. Böylelikle, bir zamanlar Uganda ekonomisinin işlemesinde önemli rol oynayan Asyalıların tekrar ekonomiye can vermeleri hedeflenmiştir. Son olarak, ülkenin adının uzun yıllar boyunca diktatörler ve insan hakları ihlalleri ile anılmasından rahatsız olan Museveni, bu durumu ortadan kaldırmak için hapiste bulunan gazetecileri ve muhalif siyasetçileri özgür bırakmıştır.[52] Bu faaliyetler Museveni'nin, Uganda halkı ve Batılı ülkeler nezdindeki saygınlığını artırmıştır. Öte yandan Museveni, halk desteğini sağlamlaştırmak için, Obote'nin 1966 yılında feshetmiş olduğu yerel krallıkları, 1993

[51] Uganda Electoral Commission, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[52] Johnnie Carson, **Challenges And Change in Uganda**, Washington D.C., Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2005, s. 4-5.

yılında restore etme yoluna gitmiştir. Ancak, söz konusu krallıkların restorasyonu sembolik düzeyde olmuştur.[53] Museveni bu hamlesiyle özellikle ülkedeki en büyük etnik grup olan Buganda halkının desteğini kazanmak istemiştir.[54] Bu kapsamda Buganda Krallığının yanında Bunyoro, Busoga ve Toro krallıkları da restore edilmiştir. Museveni'nin ilk 15 yılında övgü alan politikalarından bir diğeri ise Uganda'da sivil toplumun ve özgür basın anlayışının yerleşmesi konusundaki olumlu tavrı olmuştur. Lakin, bu politika her ne kadar övgü alsa da, başkent Kampala dışında etkili sonuçlar doğurmamıştır.[55]

Bütün bu icraatlara rağmen, Museveni'nin ilk 15 yılında Uganda genelinde tesis etmeye çalıştığı huzur ve barış ortamı ülkenin kuzey bölümünde yankı bulmamıştır. Bu durum hem kuzeyde yaşayan etnik grupların hem de hükümetin bu bölgeye yönelik tavrından kaynaklanmıştır. Nitekim iç savaş döneminde Uganda'nın kuzeyinde yaşayan Acholi ve Langi etnik grupları Obote'nin yanında yer alarak, Museveni ve NRA'ya karşı savaşmışlardır. Obote'nin, bir Acholi olan General Okello tarafından devrilmesinden kısa bir süre sonra, Museveni'nin Okello'yu saf dışı bırakarak iktidarı ele geçirmesi, doğal olarak Acholileri rahatsız etmiştir. Bu rahatsızlık, kuzey halklarının Museveni yönetimine karşı önyargı duymasına neden olurken, Museveni yönetimi de kendileriyle savaşmış bu "sorunlu" bölgeyi ikna edecek girişimlerde bulunmamıştır. Bu çerçevede, ülke genelinde çatışma ve şiddet ortamı sona erdirilebilirken, kuzeyde bu mümkün olmamıştır.

Museveni, 2001 yılından 2016'ya kadarki ikinci 15 yıllık dönemde ise ilk 15 yıla nazaran daha katı ve anti-demokratik bir tutum benimsemiştir. Bu süreçte Museveni'nin en çok eleştirildiği konu, Uganda'da demokrasinin tesis edilmesindeki düşünce ve hareket tarzı olmuştur. Museveni, diktatörler dönemi ve iç savaş sonrasında halkın etnik

[53] Yerel kralların ülke yönetiminde siyasi bir güç veya sorumluluğu bulunmamaktadır.
[54] Joel Barkan, **Uganda: Assessing Risks to Stability**, Washington D.C., Center for Strategic & International Studies, 2011, s. 7.
[55] **Ibid.**, s. 7.

olarak ayrışmaya başladığını görmüş ve bu sorunu siyasi partilerin faaliyetlerini kısıtlayarak ortadan kaldırmaya çalışmıştır. 1986'dan 1996'ya kadar seçimsiz bir geçiş dönemi yaşayan Uganda, 1996 yılında ilk kez sandık başına gitmiştir. Ancak Museveni yönetimi, 1996 seçimleri için siyasi partilerin seçim kampanyası yürütmelerini yasakladığından, adaylar bu seçime bireysel olarak katılabilmişlerdir. Bu kısıtlı demokratik sisteme rağmen, ülkede kısmen de olsa sağlanan barış ortamı ve görece iyileşmeye başlayan ekonomi sayesinde halkın gözünde popüler olan Museveni, oyların % 74.33'ünü alarak koltuğunu korumayı başarmıştır. Museveni, yine aynı kısıtlı sistem içerisinde yapılan 2001 seçimlerinden, bu sefer oyların % 69.33'ini alarak zaferle çıkmıştır.[56] Ancak 1996 seçimlerini büyük bir halk desteği ile kazanan Museveni, 2001 seçimlerinin ardından muhalif kesimlerce seçimlerde hile yapmakla suçlanmıştır.[57] Museveni bu iddialara, 2005 yılında yapılan anayasa reformu ile Uganda'da çok partili seçim sistemine geçerek cevap verme yoluna gitmiştir.

2005 reformu ile Museveni, otoritesini siyasi rekabete açtıysa da bu rekabet demokratik yöntemlerle gerçekleşmemiştir. Çok partili seçim sistemine geçilmesinin ardından Museveni, kendisine rakip olabileceğini düşündüğü isimleri saf dışı bırakmanın yollarını aramıştır. Bu süreçte ilk olarak, partisi NRM'nin meclisteki sayısal üstünlüğünden yararlanarak yasamanın, yürütmeye olan üstünlüğü zedelemiş, yargıyı ise baskı altına almıştır.[58] İkinci olarak ise, şehirlere, kendisi için adeta birer "gizli hafiye" olarak görev yapacak olan memurlar atamıştır. Cumhurbaşkanı, doğrudan atadığı bu memurlar sayesinde kendisine meydan okuyabileceğini düşündüğü kişilerin faaliyetlerini kontrol altında tutmayı hedeflemiştir.[59] Museveni, bu baskıcı ve otoriter faaliyetlerine rağmen 2006 seçimlerinde oyların % 59.26'sını, 2011 seçimlerinde ise % 68.38'ini alarak

[56] African Elections Database, http://www.africanelections.tripod.com (Erişim Tarihi: 12.11.2017)
[57] Barkan, *op. cit*., s. 7.
[58] **Ibid.**, s. 8.
[59] **Ibid.**, s. 8.

iktidarını korumuştur.[60] 2016 yılındaki seçimlerde ise %60,62 oranında oy alarak koltuğunu korumayı başarmıştır.

Son olarak, Museveni'nin ikinci 15 yıllık periyotta karşılaştığı önemli eleştirilerden bir diğeri yolsuzluk iddiaları olmuştur. Özellikle seçim süreçlerinde iktidar partisi NRM vekillerinin ve hatta Museveni'nin ülke genelinde bazı kişi ve gruplara para dağıttığı iddia edilmektedir.[61] Bu iddialar, yönetimde yaşanan otoriterleşme sinyalleriyle birleştiğinde Museveni ve Uganda ekonomisi için kötü sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Uganda ekonomisinin, 1986 yılından beri IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlarca desteklendiği gerçeği göz önüne alındığında, Batılı değerler ile çelişen hükümet politikaları karşısında, söz konusu yardımların azalacağı ve hatta kesileceğini söylemek güç değildir. Nitekim, Museveni iktidarının ikinci 15 yıllık dönemi itibariyle anti-demokratik uygulamalarda yaşanan artışa bağlı olarak Uganda bütçesine yardımda bulunan uluslararası aktörler bu yardımları azaltmaya başlamıştır. Örneğin, Dünya Bankası, 2008 yılından önce Uganda bütçesine yıllık 400 milyon dolar yardımda bulunurken, 2008 yılı itibariyle bu yardımı 100 milyon dolara düşürmüştür.[62]

1.5.2. Dış Politika

Uganda, coğrafi konumu itibarıyla Hint Okyanusu'na çıkışı olmayan, etrafı karayla çevrili bir devlettir. Ekonomik olarak dış dünya ile bağlantısını, Hint Okyanusu'na kıyısı olan komşu devletlerin limanları ve bu limanları başkent Kampala'ya bağlayan demiryolları vasıtasıyla sağlamaktadır. Bu nedenle, sadece Museveni hükümeti için değil, bağımsızlık sonrası bütün Uganda hükümetleri için, dış politikanın en önemli unsurlarından biri, Hint Okyanusu'na yakın olan veya okyanusa kıyısı olan bölge

[60] African Elections Database, *op. cit*. (Erişim Tarihi: 12.11.2017)
[61] Barkan, **op. cit.**, s. 11.
[62] **Ibid.**, s. 9.

devletleriyle iyi ilişkiler geliştirmek olmuştur.[63] Son yıllarda Uganda'da, Albert Gölü civarında petrol yataklarının keşfedilmesi, gelecekte ticari amaçlı petrol üretiminin ve ihracatının yapılabilmesi için Hint Okyanusu'ndaki limanların önemini daha da artırmıştır. Uganda, son yıllarda bölgesinde, özellikle de Hint Okyanusu'na kıyısı olan bölge devletlerindeki siyasi ve askeri krizlerde, krizlerin kendi çıkarlarını etkileyecek zararlar doğurmasını engellemek üzere müdahaleci bir tutum sergilemeye başlamıştır.

Dış politika üzerinde önemli etkisi bulunan Museveni bu gücünü Uganda anayasasından almaktadır.[64] Kişiliğinin Uganda dış politikasına yansımasının bir neticesi olarak, Uganda dış politikasının pragmatist ve Pan-Afrikanist bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Dış politikanın pragmatist yapısı uluslararası aktörlerle, Pan-Afrikanist yapısı ise bölge devletleri ile olan ilişkilerde kendisini göstermektedir.

Museveni ve NRM'nin iktidara geldiği 1986 yılından itibaren, Soğuk Savaş konjonktürü içerisinde zıt kutuplarda yer alan dış aktörlerle ayrı ayrı iyi ilişkiler geliştirmeye çalışması Museveni'nin pragmatist dış politikasının en iyi örneklerinden birisini oluşturmaktadır. Nitekim Uganda 1986 yılıyla birlikte, hem SSCB ile ilişkilerini geliştirmiş, hem de ABD'nin başını çektiği Batılı devlet ve organizasyonların mali desteğinden yararlanmaya çalışmıştır.[65] Soğuk Savaş sonrası dönemde yine bu politikayı sürdürmeye çalışan Uganda, özellikle dış mali yardımlar ve LRA terör örgütü ile mücadele kapsamında, başta ABD ile olmak üzere Batı ülkeleriyle ilişkilerini önemli ölçüde geliştirmeye çalışmıştır. Bunun yanında Uganda, enerji ve alt yapı konularında Rusya ile de iş birliği yapma gayreti içerisinde olmuştur.[66]

[63] Byrnes, **op. cit.**, s. 178.
[64] Nathan Mwesigye Byamukama, "Celebrating Uganda's Pan African Foreign Policy under President Museveni & NRM: The Role of Leadership 1986-2015," http://buhwejudigest.com/wp-content/uploads/2015/03/Celebrating-Ugandau2019s.pdf. (Erişim Tarihi: 12.12.2017)
[65] Byrnes, **op. cit.**, s. 180.
[66] Global Security, "Uganda," http://www.globalsecurity.org/military/world/uganda/forrel.htm, (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Uganda ile komşu olan Sudan, Kenya, Tanzanya, Ruanda ve DKC liderleri, başlangıçta Museveni ve NRM hükümetine şüpheyle yaklaşmışlardır. Bunun başlıca sebebini Museveni'nin gerilla geçmişi ve iktidarı ele geçirme yöntemi oluşturmuştur. Museveni her ne kadar bölge devletleriyle iyi ilişkiler geliştirmek istediğini ve bölgesel iş birliğini geliştirecek faaliyetlerde bulunma niyetini dile getiren açıklamalarda bulunduysa da komşu ülke liderleri Museveni'nin kendi sınırlarındaki muhalif grupları desteklemesinden çekinmişlerdir. Ancak söz konusu liderler zaman içerisinde şüpheci tutumlarını değiştirmiş ve hatta Museveni'yi 1990 yılında Afrika Birliği Örgütü Başkanı seçmişlerdir.[67]

Günümüzde Uganda bölgesel bir güç olmaya çalışan bir devlettir.[68] Komşu devletlerdeki siyasi ve askeri krizlere müdahil olmaktan geri kalmayan Uganda, Birleşmiş Milletler (BM) ve Afrika Birliği (AfB) misyonlarında yer alarak, bölgesel sorunların çözümünde söz sahibi olmak istemektedir. Uganda, söz konusu misyonlar çerçevesinde Orta Afrika Cumhuriyeti (OAC), DKC, Güney Sudan, Somali, Etiyopya ve Eritre'de varlık göstermiş/göstermektedir.

Cumhurbaşkanı Museveni'nin etkisiyle müdahaleci bir yapıya sahip olan Uganda dış politikası, 2016 yılında Museveni'nin yeniden cumhurbaşkanı seçilmesiyle birlikte söz konusu yapısını korumaya devam etmektedir.

[67] Byrnes, **op. cit.**, s. 179-180.
[68] Ken Opalo, "Why is Uganda's Army in South Sudan?," http://www.csmonitor.com/World/Africa/Africa-Monitor/2014/0203/Why-is-Uganda-s-Army-in-South-Sudan, (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

II. LRA'NIN KURULUŞU, ÖRGÜTSEL YAPISI VE UGANDA'NIN LRA İLE MÜCADELESİ

2.1. LRA'nın Kökenleri ve Kuruluşu

Uganda'da yıllar süren diktatör rejimleri ve sonrasında yaşanan iç savaşın ardından 1986 yılında iktidara gelen Yoweri Museveni, ülke genelindeki siyasi ve etnik ayrışmayı sona erdirmek için mücadele etmiş ve bunda kısmen başarılı olmuştur. Museveni, izlediği ekonomik ve sosyal politikalar ile ülke genelinde iktidarını güçlendirmiş, sonuç olarak halk Museveni'ye güven duymaya başlamıştır. Ancak, Uganda'nın kuzey bölgelerinde yaşayan Acholiler için Museveni şüphe duyulacak bir isim olarak kalmaya devam etmiştir.

Kolonyal dönemde İngiltere, Uganda'nın kuzeyinde yaşayan toplulukların fiziki açıdan daha sağlam ve çalışkan, güneylilerin ise zayıf ancak zeka olarak daha üst olduğunu düşünmüştür.[69] Bu nedenle gerek kolonyal, gerekse bağımsızlık sonrası dönemde Uganda'nın askeri yapılanmasında genel olarak ülkenin kuzeyinde yaşayan toplulukların ağırlığı bulunmuştur.[70] Özellikle Acholi etnik grubu, Obote ve Okello dönemlerinde Uganda ordusunun ana ögesi olarak ayrıcalıklı bir konuma sahip olmuştur. Museveni yönetiminin başa gelmesiyle bu ayrıcalıklarını kaybeden Acholiler, 1986 yılı itibarıyla eski konumlarına kavuşma gayreti içinde olmuştur.[71]

Acholilerin Museveni'ye duyduğu güvensizliğin nedenleri arasında öne çıkan hususlardan biri, Acholi etnik grubunun iç savaş sırasında Obote'nin yanında yer alarak, Museveni'ye karşı mücadele vermiş olmasıdır. Bununla ilintili bir diğer neden ise 1985 yılında Obote'yi saf dışı bırakarak iktidarı kısa süreliğine de olsa ele geçiren Acholi

[69] Charles Amone ve Okullu Muura, "British Colonialism and the Creation of Acholi Ethnic Identity in Uganda, 1894 to 1962," **The Journal of Imperial and Commonwealth History**, C. XLII., Sayı 2 (9 Aralık 2013), s. 249.
[70] Emma Leonard, "The Lord's Resistance Army: an African Terrorist Group?," **Perspectives on Terrorism**, C. IX., Sayı 6 (2010), s. 22.
[71] Kasper Thams Olsen, "Violence Against Civilians In Civil War: Understanding Atrocities by The Lord's Resistance Army In Northern Uganda," Conflict Research Group, Working Paper No. 8, 2007, s. 10.

kökenli General Tito Okello'nun, 1986 yılında Museveni tarafından devrilmesidir. Söz konusu nedenlerden ötürü Acholiler, Museveni ve NRA'ya direnme refleksi göstermeye başlayınca, yeni yönetim Acholilere yönelik cezalandırıcı politikalar izlemiş ve sert tedbirler alma yoluna gitmiştir. Bu kapsamda, Uganda askerlerinin yağma, tecavüz ve adam öldürme gibi faaliyetlerde bulunmaya başlaması, Acholilerin kendilerini soykırım tehlikesinde hissetmelerine yol açmıştır.[72] Söz konusu tehlikeden hareketle Acholiler birtakım silahlı örgütlenmeler oluşturmuşlardır. Bunlardan daha sonraları LRA'ya evrilecek olan iki önemli hareket, Uganda Halkının Demokratik Ordusu (Uganda People's Democratic Army-UPDA) ve Kutsal Ruh Hareketi (Holy Spirit Movement-HSM)'dir.

2.1.1. Uganda Halkının Demokratik Ordusu

Uganda İç Savaşı sırasında en başta Milton Obote'nin yanında yer alan Acholiler, savaşın sonlarına doğru Obote'nin başarısızlıklarından rahatsız olmuş ve Acholi kökenli General Tito Okello'nun liderliğinde Obote'yi devirerek iktidarı ele geçirmiştir. Ancak bu olaydan 6 ay gibi kısa bir süre sonra, iç savaşın karşı cephesinde yer alan Museveni ve NRA başkent Kampala'ya girerek, Okello yönetimine son vermiştir. Museveni'nin Okello'yu devirmesiyle başkent Kampala'daki Acholiler, Museveni'nin olası intikam hareketlerinden korkarak 1986 yılında ülkenin kuzeyine kaçmıştır. Çoğunluğu Obote ve Okello yönetimlerinin ordularında yer alarak iç savaş sırasında Museveni'ye karşı mücadele eden söz konusu Acholiler, aynı yıl içerisinde Uganda'nın kuzeyini ve Acholileri NRA'dan korumak amacıyla UPDA'yı kurmuştur.[73]

[72] Charles Amone, "Rejecting the Masculinity of War: Was Alice Auma Lakwena of the Holy Spirit Movement the Messiah of the Acholi?," **Journal of Human and Social Science Research**, C. IV., Sayı 1 (2014), s. 2.
[73] The Resolve LRA Crisis Initiative, http://www.theresolve.org/the-lra-crisis/basic-history/ (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Eski hükümet askerlerinden ve ülkenin kuzeyindeki genç nüfustan oluşan UPDA, Acholiler tarafından ciddi anlamda desteklenmiştir. Ancak bu desteğe rağmen UPDA'nın NRA karşısındaki başarıları lojistik yetersizlikler nedeniyle sınırlı kalmıştır.[74] Tam bu noktada söz konusu isyanı silah yerine diplomasi ile çözme yoluna giden Museveni, 1987 yılında genel af ilan ederek, UPDA dâhilindeki isyancıları NRA içerisinde istihdam etme sözü vermiştir. Museveni'nin bu hamlesi UPDA içerisinde yankı bulmuş ve taraflar arasında 1988 yılında Gulu Barış Anlaşması imzalanmıştır. Söz konusu anlaşma ile sayıları 2 bini aşan UPDA isyancısı NRA bünyesine dâhil edilmiştir.[75] Bununla birlikte, UPDA içerisinde söz konusu anlaşmadan rahatsızlık duyan Acholiler de mevcuttu. Bunlardan biri olan Joseph Kony ismindeki isyancı, kendisi gibi düşünen UPDA üyeleriyle birlikte Museveni ve NRA'ya karşı başka platformlarda mücadele etme yoluna gitmiştir.

2.1.2. Kutsal Ruh Hareketi

Yeni hükümetin Acholilere yönelik yürüttüğü baskı ve şiddet politikalarının yoğun olduğu 1986 yılında, Acholi etnik grubuna mensup Alice Auma isimli bir kadın medyum, Hristiyanlık inancındaki Kutsal Ruh'un kendisi ile konuştuğunu iddia etmiştir. Kutsal Ruh'un kendisine Museveni hükümetinin Acholilere yaptığı zulüm nedeniyle ortadan kaldırılmasını emrettiğini söyleyen Auma, kısa sürede Acholileri etrafında toplamayı başarmıştır. Öyle ki, Acholiler daha sonraları Alice Auma'ya elçi anlamına gelen "Lakwena" ismini vererek, onu bir kadın peygamber ve kurtarıcı olarak görmeye başlamışlardır.[76] Böylelikle Alice Auma ve etrafında toplanan binlerce insan, Kutsal Ruh

[74] Robert Gersony, **The Anguish of Northern Uganda: Results of A Field-Based Assessment of The Civil Conflicts in Northern Uganda**, Kampala, USAID Mission, 1997, s. 25.
[75] The Resolve LRA Crisis Initiative, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[76] Amone, **op. cit.**, s. 1.

Hareketi'ni (Holy Spirit Movement-HSM) oluşturmuştur. Alice Auma, bu hareketin hem liderliğini hem de komutanlığını üstlenmiştir.

Acholilerin Auma etrafından bu kadar hızlı bir şekilde toplanmasının sebebi uzun yıllardır baskı ve savaş ortamında yaşayan Acholilerin, kendilerini kurtaracak bir lideri bekliyor oluşlarıdır. Alice Auma'nın işte böyle bir liderlik iddiasıyla ortaya çıkması üzerine Acholiler, hiçbir askeri geçmişi olmayan bu kadın medyumun etrafında savaş ve intikam duygularıyla hemen toplanmışlardır.[77] Hristiyanlık ve Acholilerin yerel dini ritüellerinin bir araya gelmesiyle harmanlanan HSM ideolojisi, Acholilere tanrısal bir kurtuluş ve adalet vaat etmiştir.[78] Bu bağlamda, kurtuluş ve adalete erişmek isteyen Acholiler, Auma'nın sözünden asla dışarı çıkmamaya yemin ederek HSM saflarına katılmışlardır.[79] 1986 yılında Kutsal Ruh'un emrine uyarak Museveni ve NRA'ya karşı savaşmaya başlayan HSM, kısa sürede şaşırtıcı zaferler elde etmiştir. Başlangıçtaki bu zaferler HSM'ye daha fazla gönüllünün katılmasıyla sonuçlanarak, Alice Auma'ya olan inanç ve güveni sağlamlaştırmıştır.

Güçlenen Alice Auma, Kutsal Ruh tarafından kendisine verilen Museveni hükümetinin yıkılması görevini yerine getirmek amacıyla 1987 yılında başkent Kampala'ya saldırma kararı almıştır. Toplam 7.000 savaşçıyla Kasım 1987 ayında Kampala önlerine kadar ilerleyen HSM, burada NRA tarafından ağır bir yenilgiye uğratılarak dağılmış ve Alice Auma Kenya'ya kaçmak zorunda kalmıştır.[80] Auma, 2007 yılında Kenya'da bir mülteci kampında hayatını kaybetmiştir.

HSM'yi dünyadaki diğer silahlı örgütlerinden ayıran özelliklerden biri, genel olarak Afrika'daki özel olarak ise Uganda'daki patriarşik yapıya zıt olarak liderin bir

[77] **Ibid.**, s. 5.
[78] Matthew Kustenbauder, "Prophetic movements: Eastern Africa," **In New Encyclopedia of Africa 4**, Ed. John Middleton ve Joseph C. Miller, Detroit, Thompson/Gale, 2008, s. 267-268.
[79] Amone, **op. cit.**, s. 4.
[80] Ahmet Güler, "Afrika'nın Ortasında Bir Terör Örgütü: Tanrının Direniş Ordusu," **Terör ve Şiddet Sarmalında Orta Doğu ve Afrika**, Ed. Bilal Sevinç ve İrfan Çiftçi, Ankara, Karınca Yayınları, 2015, s. 219.

kadın oluşudur. Savaş, cesaret, liderlik gibi konularda erkeklerin ön planda olduğu bir sosyal yapıya sahip Acholiler arasından bir kadının liderlik ve hatta komutanlık rolüyle silahlı bir örgüt kurması daha önce görülmemiş bir olaydır. İkinci bir özellik ise HSM savaşçılarının modern silahlar yerine taş ve sopalarla savaşmasıdır. Alice Auma, savaşçılarına modern silahları kullanmayı yasaklamış, düşman mermilerinden korunmak için vücutlarını yemek yapımında kullanılan yağlarla kaplamalarını emretmiş ve hatta savaş sırasında fırlatacakları taş ve şişelerin düşman üzerinde birer el bombası gibi infilak edeceğini söylemiştir.[81] Bunun yanında Auma, içerisinde sigara, alkol ve cinsel ilişkiden uzak durma gibi yasakların yer aldığı 20 adet ilke oluşturmuş ve hükümete karşı verilen mücadelelerde hayatlarını kaybeden savaşçılarının bu 20 ilkeye tam olarak uymadıkları için öldüğünü söylemiştir.[82]

Acholiler'in hükümete karşı vermiş olduğu mücadele, Alice Auma'nın 1987 yılının sonlarında Kenya'ya kaçması ile lidersiz kaldıysa da tam olarak sona ermemiştir. Auma'dan sonra babası Severino Lukoya, büyük darbe alan HSM'nin liderliğini üstlense de bu konuda başarılı olamamıştır. Daha sonraları Kendisini Auma'nın akrabası olarak tanıtan Joseph Kony isimli bir UPDA üyesi, mücadeleye devam etmek isteyen HSM unsurları ve beraberindeki UPDA isyancılarıyla birlikte 1988 yılında Museveni hükümetine karşı savaş ilan etmiştir.

2.1.3. Joseph Kony ve LRA'nın Kuruluşu

Joseph Kony, çoğunlukla Acholilerin yaşadığı Uganda'nın kuzeyinde yer alan Odek isimli bir köyde, 1961 yılında dünyaya gelmiştir. Çocukluğunda kilisede çalışan Kony, 15 yaşına geldiğinde hem kiliseyi hem de okulu bırakarak, Afrika genelinde yaygın

[81] Byrnes, **op. cit.**, s. 77.
[82] Amone, **op. cit.**, s. 3.

olan geleneksel şifacılardan biri olmaya karar vermiştir.[83] Museveni hükümetine karşı kurulan UPDA'ya 20'li yaşlarında katılan Kony, burada ruhani dünya ile iletişim kurduğunu iddia etmeye başlamıştır.[84]

1988 yılında, gerek UPDA'nın Uganda hükümeti ile barış anlaşması imzalayarak tarihe karışması gerekse HSM'nin lidersiz kalması, Joseph Kony'nin Acholiler arasındaki güç boşluğundan yararlanarak yeni bir isyan hareketi başlatmasına olanak sağlamıştır. Başlangıçta, Tanrı'nın Kurtuluş Ordusu (Lord's Salvation Army) ve Birleşik Hristiyan Demokratik Ordusu (United Christian Democratic Army) isimlerini kullanan hareket, en son 1992 yılında Tanrı'nın Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army-LRA) ismini alarak günümüze kadar varlığını devam ettirmiştir.[85]

LRA, kendinden önceki UPDA ve HSM isyan hareketlerinin harmanlanmasıyla ortaya çıkan bir örgüttür. Hem UPDA'nın silahlı mücadelesinde yer alan hem de HSM lideri Alice Auma'nın ruhani temellere dayanan isyan hareketinden etkilenen Joseph Kony, klasik bir silahlı örgüt yapılanması olan UPDA ile metafizik ögelerin etkili olduğu HSM'nin kurumsal ve taktiksel özelliklerini birleştirerek LRA'yı oluşturmuştur.[86]

Joseph Kony, akrabası olduğunu iddia ettiği Alice Auma ile benzer ruhani bir iddiaya sahiptir. Kony, kendisini Uganda halkını günahlarından arındırmak ve Uganda'yı bir "barış kalesi"ne dönüştürmek vazifesiyle Tanrı (Lord) tarafından görevlendirilen bir peygamber olarak tanımlamaktadır.[87] Aynı zamanda kendisine siyasi ve askeri konularda rehberlik eden ruhlara sahip olduğunu iddia eden Kony, bu ruhlar sayesinde LRA'yı bir arada tuttuğuna inanmaktadır.[88] Kony, eylem ve faaliyetlerini rüyalarında kendisine

[83] Anthony G. Craine, "Joseph Kony," http://www.britannica.com/biography/Joseph-Kony (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[84] The Resolve LRA Crisis Initiative, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 21.11.2017)
[85] Gersony, **op. cit.**, s. 31.
[86] Invisible Children, "Kony 101//What Is The LRA?," http://invisiblechildren.com/blog/2014/10/06/faq-lra-new-blog-series/ (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[87] Global Security, "The Lord's Resistance Army (LRA)," http://www.globalsecurity.org/military/world/para/lra.htm (Erişim Tarihi: 20.11.2017)
[88] Olsen, **op. cit.**, s. 3.

görünen bu ruhlardan aldığı emir ve rehberlik vasıtasıyla gerçekleştirdiğini söylemektedir.[89]

Kony, kişisel bir karizmaya sahip olan ve teatral jest ve mimikleriyle karşısındakini etki altına alabilen bir liderdir. Bunun yanında, LRA militanlarına yönelik yaptığı motivasyonel toplantılara pilot gözlüğü takarak ve kadın elbiseleri giyerek katıldığı söylenen Kony, bu özellikleriyle Afrika'nın en ilginç silahlı örgüt liderlerinin başında gösterilmektedir.[90]

2.2. LRA'nın Örgütsel Yapısı

2.2.1. Örgütün İdeolojisi ve Amacı

Joseph Kony'nin, dolayısıyla LRA'nın, ideolojisi Hristiyanlık inancının temelini oluşturan On Emir'e ve Acholilerin yerel inanışlarına dayanmaktadır.[91] Örgüt, bu ideolojik yapısıyla kendinden önce faaliyet gösteren Alice Auma'nın liderliğindeki HSM'den etkilenmiştir.

Joseph Kony, Uganda'nın Hristiyanlık inancının kutsal saydığı Kitab-ı Mukaddes'te yer alan On Emir'e göre yönetilen bir ülke olmasını amaçlamaktadır. Bu bakımdan LRA, Museveni hükümetini devirmeyi amaçlayan ve dini saikle hareket eden bir silahlı örgüttür. Bunun yanında örgütün amaçları bir LRA militanı tarafından "diktatörlüğü ve Acholilere yönelik baskıyı ortadan kaldırmak, Uganda'da çok partili demokrasi için mücadele etmek, Ugandalılara yönelik insan hakları ihlallerine son vermek, Uganda'da barış ve güven ortamını tesis etmek, tüm Ugandalıların yararına olacak şekilde birliği, egemenliği ve ekonomik refahı sağlamak ve Museveni hükümeti

[89] Craine, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 21.11.2017)
[90] Paul Jackson, "Politics, Religion and The Lord's Resistance Army in Northern Uganda," Religions and Development Research Programme, Working Paper 43, 2010, s. 12.
[91] Güler, **op. cit.**, s. 221.

ile aynı görüşte olmayanlara yönelik baskıcı ve ötekileştirici faaliyetlere son vermek" şeklinde ifade edilmiştir. [92]

Yukarıda bahsi geçen hususlar göz önüne alındığında LRA bir özgürlük hareketi olarak görülebilmektedir. Ancak, örgütün Acholi etnik grubuna yönelik hükümet baskısını ortadan kaldırmak amacından saparak, kendi halkına karşı katliam, yağma ve çocuk kaçırma faaliyetlerine yönelmesi, LRA'nın terör örgütü olarak sınıflandırılmasındaki en önemli faktör olmuştur. Sivil halkı sistemli bir korku mekanizması ile kontrol etmek ve Uganda hükümeti ile iş birliğinden uzak tutmak amacıyla korkunç işkence ve katliamlara başvuran LRA, hem Kitab-ı Mukaddes'teki On Emir'e hem de Acholilere yönelik demokratik özgürlük amacına taban tabana zıt hareket etmiştir. Bu kapsamda, LRA'nın saik ve amaçlarını yitiren silahlı bir örgüt haline geldiği ileri sürülebilmektedir.

2.2.2. Militan Profili ve Hiyerarşik Yapısı

LRA'nın ana silahlı gücünü, örgüt tarafından gerçekleştirilen eylemlerde silah zoruyla kaçırılan çocuk yaştaki Ugandalı (Acholi) militanlar oluşturmaktadır. Kendinden önceki UPDA ve HSM'nin gördüğü halk desteğini elde edemeyen LRA, bu eksikliğini eli silah tutabilen erkek çocukları/gençleri kaçırarak telafi etme yoluna gitmiştir.[93] Kaçırdığı çocukları kendi öz ailelerini öldürmeye zorlayan örgüt, bu yöntemle çocuk militanların örgütten kaçmalarını engellemeyi amaçlamaktadır.[94] Joseph Kony ve diğer LRA liderlerine koşulsuz bir şekilde itaat etmeye zorlanan bu çocuklar, kaçmaya teşebbüs

[92] Lawrence E. Cline, "Spirits and the cross: religiously based violent motivations in Uganda," **Small Wars & Insurgencies** , C. XIV., Sayı 2 (2003), s. 120.
[93] Anthony Vinci, **Armed Groups and the Balance of Power: The international relations of terrorists, warlords and insurgents**, Abingdon, LSE international studies, 2009, s. 91.
[94] Olsen, **op. cit.**, s. 9.

ettiklerinde veya istenilen itaati göstermediklerinde ya fiziksel şiddete maruz kalarak sakat bırakılmakta ya da öldürülmektedir.[95]

LRA eylemlerinde erkek çocukların yanı sıra kız çocukları da sıklıkla kaçırılmaktadır. Söz konusu çocuklar evlenecek yaşa geldiklerinde örgüt liderlerine eş olarak verilmektedir. Kızların örgütteki bir diğer görevi ise tespit edilmemek için sıklıkla yer değiştirmek zorunda kalan LRA'nın yaşamsal malzemelerinin bir yerden başka bir yere taşınmasını sağlamaktır.

Bugüne kadar 20 bin Ugandalı çocuğu kaçırdığı tahmin edilen LRA, günümüzde askeri girişimlerle uzaklaştırıldığı Uganda'da çocuk kaçırma eylemleri gerçekleştirememektedir. Bu durum örgütün mevcudunda son yıllarda yaşanan gerilemenin en önemli nedenlerinden birisidir. Günümüzde 100 kişilik bir silahlı güce sahip olduğu tahmin edilen LRA, faaliyet gösterdiği DKC ve OAC'de halen çocuk kaçırma eylemleri gerçekleştirmektedir. Ancak örgütün, kaçırılan çocukları genellikle kalıcı olarak değil belli bir görev veya işi gerçekleştirene kadar alıkoyduğu ve işin tamamlanmasını müteakip bunları serbest bıraktığı düşünülmektedir.[96]

LRA'nın hiyerarşik yapısı ise kaçırılan çocukların ve örgüt içerisinde büyüyen gençlerin bir arada sadakat ile tutulmasını sağlamak maksadıyla son derece katı ve acımasız bir yapıya sahiptir.[97] Bir peygamber olarak görülen örgüt lideri Joseph Kony'e koşulsuz itaat örgüt hiyerarşisinin temeli sayılmaktadır. Ancak, örgüt hiyerarşisinin ayrıntılı yapısı hakkında bilinenler sınırlıdır. Zira örgütün karmaşık, hareketli ve değişik şartlara hızla uyum sağlayan yapısı örgütün komuta yapısının tam olarak ortaya konulmasını engellemektedir. Bunun yanında Joseph Kony'den sonra bilinen en kıdemli LRA üyeleri Vincent Otti, Raska Lukwiya, Okot Odhiambo ve Dominic Ongwen'dir.

[95] **Ibid.**, s. 7-8.
[96] LRA Crisis Tracker, **The State of The LRA in 2016**, New York, Invisible Children - The Resolve, Mart 2016, s. 14.
[97] Olsen, **op. cit.**, s. 9.

Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından 2005 yılında haklarında yakalama kararı çıkarılan bu isimlerden sadece Dominic Ongwen 2014 yılında teslim olarak 2015 yılında ilk kez mahkeme önüne çıkarılabilmiştir. Vincent Otti (2008)[98] ve Okot Odhiambo (2013)[99] Joseph Kony tarafından emirlerine karşı geldikleri için öldürülmüş, Raska Lukwiya ise Uganda ordusu tarafından 2006[100] yılında ölü olarak ele geçirilmiştir.

Komuta yapısında öne çıkan en önemli isimlerin öldürülmesinin ve yakalanmasının adından LRA'nın güncel komuta yapısı hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak LRA'nın hiyerarşik yapısı içerisinde yüksek bir konuma erişmenin gerçekleştirilen eylemlerin şiddetine bağlı olduğu da bir gerçektir. Örgüt içerisinde eylemlerde uygulanan şiddet lidere olan bağlılığın ve sadakatin göstergesidir.[101]

LRA, hâlihazırda DKC ve OAC'yi kapsayan geniş bir coğrafi alanda dağınık halde faaliyet gösteren irili ufaklı gruplardan oluşmaktadır. Bu özellik nedeniyle örgüt içerisinde Joseph Kony'den bağımsız olarak faaliyet gösteren yeni liderlerin ortaya çıktığı bilinmektedir.[102] Söz konusu durum günümüzde Joseph Kony'nin örgüt içerisindeki tartışılmaz hiyerarşik üstünlüğünün sarsıldığının en önemli kanıtını teşkil etmektedir.

2.2.3. Finansal Kaynakları

LRA lideri Joseph Kony, başlarda arkasında büyük bir halk desteğinin toplanacağını düşünmüştür. Ancak düşündüğü maddi ve manevi desteği elde edemeyen örgüt ihtiyacı olan insan gücü ile finansal ve lojistik ihtiyaçlarını Acholilerden zorla temin

[98] BBC, "Uganda's LRA Confirm Otti Death," https://www.news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7204278.stm (Erişim Tarihi: 22.12.2017)
[99] ICC, "ICC terminates proceedings against Okot Odhiambo following forensic confirmation of his passing," https://www.icc-cpi.int/pages/item.aspx?name=PR1147 (Erişim Tarihi: 22.12.2017)
[100] ICC, "Notification confirming the death of Raska Lukwiya," http://www.web.archive.org/web/20121019013014/http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/CB66D4E0-8D19-48CF-B09F-4595651F3F3B.htm (Erişim Tarihi: 22.12.2017)
[101] Olsen, **op. cit.**, s. 10.
[102] LRA Crisis Tracker, **op. cit.**, s. 21.

etme yoluna gitmiştir. İsteklerini elde etme uğruna acımasız katliam ve yağmalara imza atan LRA için maddi olarak asıl önemli dönüm noktası, Uganda'nın kuzey komşusu Sudan'ın 1990'lı yılların ortasından itibaren örgüte ciddi anlamda finansal ve lojistik destek vermeye başlaması olmuştur.[103] Sudan'ın örgüte verdiği desteğin nedenlerine ileriki bölümlerde değinilecektir.

Uganda hükümetinin askeri harekâtları neticesinde ülke dışına atılan örgüt, yine Sudan'ın kendilerine tahsis ettiği Uganda sınırına yakın bölgelere yerleşme imkânı bulmuş ve saldırılarını bu bölgelerde kurduğu kamplardan gerçekleştirmeye devam etmiştir. Ancak 1999 yılıyla birlikte Uganda ile Sudan arasında başlayan diplomatik faaliyetler neticesinde Sudan'ın LRA'ya verdiği desteği keseceğini açıklaması, örgütün önemli bir finansal kaynağını yitirmesine neden olmuştur. Bu tarihten sonra ciddi bir finansal güç kaybına uğrayan LRA, Sudan'dan sonra yerleştiği DKC'nin Garamba Milli Parkında fildişi, altın ve pırlanta kaçakçılığı yaparak hayatta kalma mücadelesi vermeye başlamıştır. Günümüzde söz konusu kaçakçılık eylemlerinin yanı sıra yerel halkı yağlamak da LRA'nın en önemli geçim kaynağını teşkil etmektedir.[104]

2.2.4. LRA Eylemlerinin Genel Özellikleri

Terörist organizasyonların geleneksel/düzenli ordulara karşı en belirgin avantajı, değişen koşul ve senaryolara çok hızlı bir şekilde adapte olabilme yeteneğidir.[105] Bu kapsamda değerlendirildiğinde LRA'nın da benzer bir yeteneğe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bunda militanların kendi kendine yetebilecek (self-sufficient) şekilde

[103] Vinci, **op. cit.**, s. 91
[104] Adam Dolnik ve Herman Butime, **Understanding the Lord's Resistance Army Insurgency**, Singapur, World Scientific, 15 Aralık 2016, s. 239.
[105] Anthony Vinci, "The Problems of Mobilitzation and the Analysis of Armed Groups," **United States Army War College Quarterly**, C. XXXVI, Sayı 1 (2006), s. 61.

eğitilmelerinin, kırsalda yaşamaya alışkın olmalarının ve hızlı hareket etmeyi kolaylaştıran hafif silahlar kullanmalarının etkisi büyüktür.[106]

LRA, 1990'lı yıllarda, özellikle Uganda'nın kuzeyini etkisi altına alan yağmurlu dönemlerde saldırılarını artırmış ve yağmur ile insan boyunu aşan çayırlarda gizlenerek köylere, yerel savunma birliklerine ve sığınma kamplarına saldırılarda bulunmuştur. [107] Yol kenarlarında veya çalılık alanlarda sivil halk gibi kolay hedeflere pusu kuran örgüt, sürpriz saldırılarla yağmalama ve adam kaçırma eylemleri gerçekleştirmiştir. Bu saldırılarda sivil halkı kendilerine lojistik destek vermedikleri, Museveni hükümeti ile iş birliği yaptıkları veya sırf kendilerinden kaçtıkları için katleden ve sakat bırakan LRA, Uganda'nın kuzey bölgesinde 1,6 milyon insanı evlerini terk etmeye zorlamıştır.[108]

Saldırı sırasında askeri bir birlikle karşı karşıya geldiklerinde veya direkt olarak ordu tarafından saldırıya uğradıkları zaman militanlar direnme refleksi göstermeksizin "ortadan kaybolma" taktiği izlemektedir. Mevcut coğrafyanın kendilerine sunduğu imkanlardan yararlanarak önceden ayarlanmış randevu noktalarına kaçan örgüt, buralarda toparlanarak, genellikle sivil halk üzerine intikam saldırıları düzenlemektedir. Ordu birlikleriyle karşı karşıya gelinmesinin hemen ardından gerçekleştirilen bu eylemler LRA'nın karakteristik taktiklerinin başında gelmektedir.[109]

2.3. Uganda'nın LRA ile Mücadelesi

Museveni hükümetinin Uganda'da iktidara geldiği 1986 yılından itibaren ülkede Acholi kökenli isyancıların oluşturduğu UPDA ve HSM örgütleri hükümete karşı eylemler gerçekleştirmeye başlamıştır. Museveni'nin kararlı mücadelesi karşısında

[106] Vinci, **op. cit.**, s. 99.
[107] Gersony, **op. cit.**, s. 35.
[108] Olsen, **op. cit.**, s. 2.
[109] Philip Lancester, Guillaume Lacaille ve Ledio Cakaj, **Diagnostic Study of The Lord's Resistance Army**, Washington D.C., The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2011, s. 20-22.

tutunamayan söz konusu örgütler varlıklarını sürdüremeyerek yok olmuşlardır. UPDA ve HSM'nin ortadan kaldırılması sonucunda söz konusu iki örgütün ideolojik ve taktiksel birikimini miras alarak ortaya çıkan LRA ile mücadele ise Museveni hükümeti için kolay olmamıştır. 1991 yılından günümüze kadar LRA ile aktif olarak mücadele eden Uganda, örgüte karşı hem askeri hem de siyasi yöntemlere başvurmuş, ancak örgütü kalıcı olarak ortadan kaldırmayı başaramamıştır. Uganda açısından söz konusu mücadelenin en somut kazanımı LRA'nın Uganda sınırlarından çıkarılması olmuştur.

Museveni hükümetinin LRA'ya karşı başlattığı en önemli askeri ve siyasi girişimlerini kronolojik olarak "Kuzey Operasyonu", "Demir Yumruk Operasyonu", "Uluslararası Ceza Mahkemesine Başvuru", "Juba Barış Görüşmeleri" ve "Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu" şeklinde sıralamak mümkündür.

2.3.1. Kuzey Operasyonu

Museveni hükümetinin LRA'ya karşı başlattığı ilk geniş kapsamlı askeri harekât 1991 yılında başlatılan Kuzey Operasyonu'dur. Operasyonun temel amacı, örgütün yerel halktan zor kullanarak temin ettiği insan gücünün ve diğer lojistik ihtiyaçların önünü kesmektir.

Uganda bu operasyonun bir parçası olarak sivil halkı LRA'ya karşı korumak maksadıyla birtakım önlemler alma yoluna gitmiştir. Bu tedbirlerden ilki LRA'ya karşı "Arrow Boys" (Okçu Çocuklar) denilen hükümet destekli yerel savunma birliklerinin teşkil edilmesidir.[110] Modern silahlar yerine ok ve yay ile LRA'ya karşı kendilerini savunmaya çalışan bu küçük gruplar, LRA'nın modern silahlar ile gerçekleştirdiği saldırılar karşısında başarılı olamamışlardır. Hükümetin yerel halka modern silahlar

[110] Güler, **op. cit.**, s. 219

yerine ilkel silahlar vermesi Museveni'nin Acholilere duyduğu güvensizliğin bir göstergesidir.[111] LRA'ya karşı ikinci bir önlem ise Museveni hükümetinin saldırıya uğrayan Acholiler için sığınma kampları kurmasıdır. Son derece bakımsız ve korunaksız olan bu kamplara yerleştirilen yaklaşık 200.000 kişi, LRA için adeta açık bir hedef haline gelmiştir. LRA için sivillerin Museveni ile en ufak bir ilişkisi kabul edilemez olarak görüldüğünden, örgüt sivillerin yerleştirildiği kamplara yönelik intikam saldırılarında bulunarak Uganda'nın başlattığı askeri operasyona cevap verme yoluna gitmiştir. Terör ve baskı ile Acholileri kendi kontrolü altında tutmaya çalışan LRA, bu saldırılarda dudak, burun, kulak kesmek gibi akıl almaz yöntemler ile birçok işkenceye ve katliama imza atmıştır.

Kuzey Operasyonu sonucunda Uganda ordusu LRA'nın sivillere ve askerlere yönelik misillemelerine rağmen örgütü Uganda'dan çıkarmaya muvaffak olmuştur. Kuzey Operasyonu'nun önemli iki sonucu olmuştur. Bunlardan ilki LRA'nın Acholilerin hak ve özgürlüklerine yönelik bir gündeminin olmadığını kesin olarak ortaya konulmuş olmasıdır. İkincisi ise LRA'nın Sudan topraklarına yerleşerek Uganda'ya yönelik saldırılarına buradan devam etmesi sonucunda LRA'nın bölgesel bir sorun haline gelmesidir. 1994 yılıyla birlikte Sudan hükümetinden ciddi olarak destek görmeye başlayan LRA, Uganda topraklarından çıkarılmış olmasına rağmen Uganda'yı Sudan üzerinden tehdit etmeye başlamıştır.[112]

2.3.2. Demir Yumruk Operasyonu

LRA'nın 1991 yılı itibarıyla Uganda'dan çıkartılmasının ardından geçen yaklaşık 10 yıllık süreçte örgüt Uganda'ya yönelik saldırılarına Sudan üzerinden devam etmiştir.

[111] Andre Le Sage, **Countering the Lord's Resistance Army in Central Africa**, Washington D.C., Institute for National Strategic Studies, , 5 Haziran 2011, s. 5.
[112] **Ibid.**, s. 5

Bu 10 yıllık süreçte LRA sorununun en önemli aktörlerinden biri Sudan olmuştur. Sudan'ın Uganda aleyhine LRA'yı finansal ve lojistik olarak desteklemesinin en önemli sebebi, Uganda'nın Sudan'ın güneyinde bağımsızlık mücadelesi veren Sudan Halkının Özgürlük Hareketi'ne (Sudan's People Liberation Army-SPLA) destek vermesi olmuştur.

Uganda ve Sudan arasında silahlı örgütler üzerinden karşılıklı olarak devam eden çatışmalar 1999 yılında iki ülke hükümetinin yaptığı bir anlaşma (Nairobi Uyumu) ile sona erdirilmeye çalışılmıştır. Söz konusu antlaşmayla Uganda ve Sudan, birbirlerinin topraklarına yönelik olarak faaliyet gösteren silahlı örgütleri desteklememe konusunda anlaşmaya varmışlardır.[113] Ancak söz konusu antlaşma sonucunda beklenilenin aksine LRA'nın Uganda'ya yönelik eylemleri katlanarak devam etmiştir. Uganda bu duruma yönelik olarak 2000 yılında LRA militanlarına yönelik genel bir af ilan ettiyse de LRA lideri Joseph Kony af ilanını kabul etmeyerek silahlı eylemlere devam etme yoluna gitmiştir. Bu durum ise Uganda'yı LRA'ya karşı ikinci bir büyük askeri harekât başlatmaya yönlendirmiştir.

2002 yılında Uganda'nın Sudan'a yönelik gerçekleştirdiği diplomatik baskılar neticesinde Sudan hükümeti Uganda ordusunun Sudan topraklarında sınır ötesi askeri harekât icra etmesini kabul etmiş ve bunun sonucunda Uganda LRA'ya yönelik ikinci büyük askeri girişim olan Demir Yumruk Operasyonu'nu başlatmıştır. Söz konusu operasyon ile birlikte Uganda ordusu 10.000 kişilik bir kuvvet ile LRA'nın Sudan'daki kamplarını yok etmiş, ancak Kony dâhil olmak üzere hiçbir yüksek rütbeli LRA yöneticisini ele geçirememiştir.[114] Demir Yumruk Operasyonu'nun en önemli sonucu LRA'nın büyük ölçüde Sudan topraklarından çıkartılarak DKC sınırları içinde bulunan

[113] Alexis Arieff, Lauren Ploch ve Thomas F. Husted, **The Lord's Resistance Army: The U.S. Response**, Washington D.C, Congressional Research Service, 28 Eylül 2015, s. 6.
[114] Sage, **op. cit.**, s. 5.

Garamba Milli Parkı'na sızması olmuştur. Böylelikle LRA'nın bölgesel bir sorun haline gelmesinin ikinci büyük adımı da atılmıştır.

2.3.3. Uganda'nın Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne Başvurması

Museveni LRA'ya karşı geniş çaplı askeri yöntemler uygulamanın yanında 2003 yılından itibaren diplomatik ve hukuki girişimlere başvurmaya da başlamıştır. Bunda askeri harekâtlardan istenilen başarının elde edilememesinin yanı sıra Museveni'nin örgüte yönelik uluslararası baskı kurmak istemesinin de büyük rolü olmuştur. Bu kapsamda Museveni, LRA'nın Uganda'nın kuzeyinde işlediği suçların araştırılması için 2003 yılının aralık ayında Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne (UCM) başvuruda bulunmuştur.[115] Yaklaşık iki yıl süren çalışmanın ardından Ekim 2005 tarihinde mahkeme tarafından Kony ve önde gelen LRA liderleri hakkında savaş suçu ve insanlığa karşı suç işlemekten dolayı yakalama kararı çıkarılmıştır. Bu karar 2003 yılında faaliyete geçen UCM'nin verdiği ilk karar olarak tarihteki yerini almıştır.[116]

UCM'nin Joseph Kony ve önde gelen LRA liderleri Vincent Otti, Raska Lukwiya, Okot Odhiambo ve Dominic Ongwen hakkında yakalama kararı çıkarması örgüt üzerinde iki büyük etki yaratmıştır. Bunlardan ilki, Uganda hükümetinin askeri operasyonlara ek olarak diplomatik girişimlerde bulunmasının LRA üzerindeki baskıyı artırması neticesinde örgüt lideri Kony'nin Uganda hükümetiyle müzakere masasına oturmaya ikna olmasıdır. Kony başlarda UCM'nin kararına yönelik inkâr ve yalanlamalarda bulunarak Uganda'nın kuzeyinde yaşanan insani krizin Uganda hükümeti tarafından yapılan askeri operasyonların bir sonucu olduğunu iddia ettiyse de bu girişimleri sonuçsuz kalmış ve LRA içerisinde Uganda hükümetiyle masaya oturma iradesi ortaya çıkmıştır. Bu irade,

[115] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 97.
[116] Sage, **op. cit.**, s. 4.

örgütün ileri gelenlerinin UCM kararının ancak Uganda hükümetiyle müzakere masasına oturularak soruna siyasi bir çözüm bulunması kaydıyla hükümsüz kalacağını düşünmesi nedeniyle ortaya çıkmıştır.[117] UCM kararının örgüte yönelik ikinci büyük etkisi ise uzun yıllardır devam eden LRA sorununun ilk kez uluslararası camiada resmi olarak yankı bulması olmuştur.

LRA, Sudan'dan aldığı desteğin ortadan kalkması, bölgedeki diğer devletlere kaçarak irili ufaklı parçalara bölünmesi ve en son UCM kararı neticesinde uluslararası ilgiyi üzerine çekmesinin ardından büyük bir gerileme yaşamaya başlamıştır. Bütün bunların sonucunda örgüt içerisindeki militanlar motivasyonlarını kaybederek Uganda hükümetine teslim olma refleksi göstermiştir. Uganda hükümeti de örgütten kaçan militanlara yönelik kucaklayıcı bir tutum takınarak diğer militanları da örgütten kaçmaya teşvik etme yoluna gitmiştir. Bütün bunlar LRA'nın önde gelen isimlerinin Kony'i müzakere masasına oturtarak sorunun barışçıl yöntemlerle çözülmesine ikna etmesiyle sonuçlanmıştır.

2.3.4. Juba Barış Görüşmeleri ve Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu

LRA'nın ileri gelenlerinin örgüt lideri Kony'i hükümetle müzakere masasına oturmaya ikna etmesi Museveni açısından LRA sorununun ortadan kaldırılabilmesi için önemli bir fırsat olarak görülmüştür. Bu kapsamda, Uganda hükümeti LRA militanlarına genel af ve örgüt liderlerine de maddi ve manevi birtakım güvenceler vaat ederek (Güney) Sudan'ın Juba kentinde LRA ile görüşmelere başlamıştır.[118] Ancak, Temmuz 2006-Kasım 2008 yılları arasında iki yıldan fazla süren söz konusu görüşmeler tarafların birbirlerine duydukları güvensizlik yüzünden sonuçsuz kalmıştır.

[117] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 97-98.
[118] Sage, **op. cit.**, s. 5.

Juba barış görüşmelerinin sonuçsuz kalmasının en büyük nedeni, Uganda'nın girişimleriyle UCM'nin LRA'nın ileri gelenlerine yönelik çıkartmış olduğu yakalama kararının üzerinden bir yıl geçmiş olmasına rağmen Uganda'nın bu kararla çelişen bir şekilde LRA liderleri ve militanlarına af ilan etmesi olmuştur. Hâlihazırda LRA'nın uluslararası camiada bir suç örgütü olarak tanınmasını sağlayan Uganda'nın bu hamlesi hem LRA lideri Joseph Kony'nin hem de uluslararası kamuoyunun barış görüşmelerine şüpheyle yaklaşmasına neden olmuştur.[119] Kony, Museveni'nin bu çelişkili politikayla kendisini kandırarak UCM'ye teslim edeceğini düşünmüş ve barış görüşmelerine katılmamıştır. Buna karşın Kony, hükümetle görüşmelere temsilcileri vasıtasıyla müdahil olmayı da ihmal etmemiştir. Bu şekilde, soruna barışçıl bir çözüm bulunmasını destekler gibi görünerek askeri operasyonlarla Orta Afrika'da geniş bir alana yayılan güçlerini toparlama ve örgütün eski gücüne kavuşması için zaman kazanma politikası izlemiştir. Bu süreçte Kony, Uganda hükümetiyle barışçıl bir çözüme ulaşmak konusunda ısrarcı olan sağ kolu Vincent Otti'yi 2007 yılında öldürterek barış görüşmeleri konusundaki asıl niyetini gözler önüne sermiştir.[120]

Bütün bunlar yaşanırken Uganda hükümeti barış görüşmelerinden bir sonuç alabilmek için süreci defalarca uzatmış ve hatta LRA'ya yönelik af vaatlerini içeren barış anlaşmasını tek taraflı olarak imzalamıştır. Ancak söz konusu anlaşma Kony görüşmelere asla katılmadığı için geçerlilik kazanamamıştır. Kony'nin bu oyalamaları ve zaman kazanma stratejisi karşısında Uganda hükümeti barış görüşmelerinden vazgeçerek 14 Aralık 2008 tarihinde LRA'ya karşı üçüncü büyük askeri girişim olan Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu'nu (Operation Lightning Thunder) başlatma kararı almıştır.[121]

[119] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 98.
[120] Sage, **op. cit.**, s. 5.
[121] **Ibid.**, s. 5-6.

Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu'nun temel amacı Demir Yumuk Operasyonu sonucunda DKC'ye kaçan ve iki yıllık barış sürecinde toparlanmaya başlayan LRA'nın yeniden (Güney) Sudan'a sızarak Uganda'yı tehdit etmesini önlemektir. Bu operasyonun en önemli özelliği ABD'nin ilk kez LRA'ya karşı Uganda hükümetine dolaylı olarak da olsa destek vermesi olmuştur. Operasyonun planlanan icrası öncelikle ABD'nin Uganda'ya vereceği istihbarat bilgilerinin ışığında Uganda jetlerinin Garamba Milli Parkı'nda saklanan LRA unsurlarına ve özellikle Kony'nin bulunduğu bölgeye sürpriz saldırılar gerçekleşmesine dayanmaktadır. Uganda jetlerinin saldırısını müteakip helikopterlerle bölgeye özel kuvvetlere mensup askerler indirilecek ve bombalamadan kurtulan LRA unsurları etkisiz hale getirilerek Garamba Milli Parkı kontrol altına alınacaktır. Bunun akabinde ise Uganda ordusu (Güney) Sudan'dan girerek bölgeyi kontrol altına alacaktır.[122] Dönemin siyasi konjonktürünün Uganda, ABD, DKC ve Sudan'ın LRA'ya karşı iş birliği yapmasına imkân vermesiyle birlikte Uganda ordusu DKC'nin Garamba Milli Parkı'nda saklanan LRA'ya karşı büyük bir askeri operasyona başlamıştır.[123] Ancak söz konusu planının teknik yetersizlikler ile kötü hava ve coğrafya şartları nedeniyle istenilen düzeyde uygulanamaması sonucunda Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu tam olarak başarılı olamamıştır.[124] Operasyonun en önemli sonucu ise örgütün DKC'den OAC'ye kaçarak LRA sorununun bölgesel bir sorun olarak ortaya çıkmasının üçüncü adımının atılması olmuştur.

Önceki askeri girişimler sonucunda zayıflayan, Sudan'dan aldığı lojistik desteği kaybeden ve nihayet Uganda'nın diplomatik faaliyetleriyle bölgesel ve uluslararası baskı altına giren LRA, Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu ile birlikte tam anlamıyla bir gerileme dönemine girmiştir.[125] Bununla birlikte, örgüt Gök Gürültülü Şimşek

[122] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 147.
[123] Sage, **op. cit.**, s. 6.
[124] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 148.
[125] **Ibid.**, s. 139.

Operasyonu'nun başlamasının üzerinden iki hafta geçmeden "Noel Katliamı" adıyla tarihe geçen bir terör eylemi gerçekleştirerek 400 DKC vatandaşını vahşice öldürmüştür. LRA bununla yetinmeyerek Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu'nun başlamasının altıncı ayında DKC'nin kuzeyi ve (Güney) Sudan'da 1000 kişiyi öldürmüş, buna ek olarak 250 çocuk kaçırmıştır.[126] Bu eylemlerle Uganda'nın son askeri girişimine cevap vererek, potansiyelini tüm dünyaya duyurmak isteyen ve bunda başarılı da olan LRA, bütün bunlara rağmen çok küçük parçalara bölünmüş ve Kony'nin örgütün yapısını sağlamlaştırma planları bozulmuştur. Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu planlanan şekliyle icra edilemediyse de Uganda bu operasyonun zaferle sonuçlandığını duyurmuştur. Çünkü Museveni'ye göre LRA artık Uganda'nın kuzey topraklarını tehdit etme potansiyelini yitirmiştir.[127]

Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu'nun en önemli özelliği ABD'nin soruna ilk kez dolaylı olarak da olsa müdahil oluşudur. Bu operasyondan sonra ABD'nin bölgeye ve LRA sorununa olan ilgisi gün geçtikçe artmıştır. ABD menşeli sivil toplum örgütlerinin ve bizzat ABD hükümetinin girişimleriyle LRA uluslararası alanda tanınmaya başlanmış ve salt bölgesel bir sorun olmaktan çıkarak uluslararası bir boyut kazanmıştır. Bu süreçte Uganda ise LRA'yı kendisi için direkt bir tehdit olarak görmese de LRA ile mücadeleyi prestij kazanmak ve ABD ile yakınlaşarak bölgede sözü geçen bir devlet olmak için sürdürmüştür.

[126] Sage, **op. cit.**, s. 6-7.
[127] **Ibid.**, s. 7.

III. LRA'NIN ULUSLARARASI BİR SORUNA DÖNÜŞMESİ

3.1. Uluslararası Bir Sorun Olarak LRA

Uganda'nın LRA'ya karşı başlattığı üç büyük askeri operasyonun ortak sonucu örgütün adım adım bölgedeki diğer devletlere sıçrayarak bölgesel bir mesele haline gelmesidir. Uganda başlattığı askeri operasyonlarla LRA'yı kendisi için artık bir tehdit olmaktan çıkarttıktan sonra örgüt Uganda üzerindeki siyasi ve dini hedeflerini bir kenara koyarak hayatta kalma mücadelesi vermeye başlamış ve bu güdüyle küçük gruplar halinde yayıldığı geniş bir coğrafyada eylemlerine devam etmiştir. LRA'dan etkilenen bölge devletleri (Güney) Sudan, DKC ve OAC'nin istikrarsız siyasi yapıları LRA'nın bu geniş coğrafyada hayatta kalabilmesinin ve halen eylem gerçekleştirebilmesinin en önemli nedenini oluşturmaktadır. Söz konusu devletlerin ortak özelliği siyasi olarak istikrarsız olmaları ve LRA'yı kendi çıkarları doğrultusunda kullanma ve bu kapsamda Uganda ile anlaşmazlıklar yaşamalarıdır.

Örgütün tam anlamıyla uluslararası bir sorun olarak gündeme gelmesi ise ABD'nin LRA sorununa hem sivil hem de askeri açılardan müdahil olmasıyla gerçekleşmiştir. Bunun yanında LRA'nın Orta Afrika'da yol açtığı insani kriz AfB ve BM gibi uluslararası örgütlerin de soruna müdahil olmalarını zorunlu kılmıştır. Söz konusu devlet ve örgütlerin yanında LRA'nın çıkış noktası olarak anılabilecek olan Uganda da yürüttüğü ABD güdümlü proaktif dış politikanın gereği olarak her ne kadar kendisi için doğrudan bir tehdit oluşturmasa da örgüte karşı başlatılan bütün girişimlerde aktif olarak rol almaya devam etmiştir.

3.1.1. Bölge Devletlerinin LRA'ya Yaklaşımları

-Sudan;

Uganda'nın 1991 yılında LRA'ya karşı başlattığı ilk büyük askeri girişim olan Kuzey Operasyonu ile örgüt, Sudan'ın güneyinde kendisine yeni bir yerleşim yeri oluşturmuş ve Uganda'ya, özellikle de Acholilere karşı eylemlerini buradan yürütmeye başlamıştır. Sudan ile Uganda arasındaki kötü ilişkiler LRA'nın Sudan'da kendisine yaşam alanı bulabilmesinin en önemli nedenini oluşturmaktadır. Uganda ve Sudan'ın en büyük problemi birbirlerinin topraklarında faaliyet gösteren silahlı örgütlere sağladıkları destektir. Hartum, Uganda'nın kuzeyinde faaliyet gösteren LRA'yı desteklerken, Kampala, Sudan'ın güneyinde faaliyet gösteren SPLA'yı desteklemiştir.

Sudan ve LRA arasındaki ilişkinin temel dayanağı güvenlik meselesidir. Köktendinci Müslüman Sudan hükümeti ile Hristiyan-Animist LRA'nın normal şartlar altında hiçbir şekilde bir araya gelemeyeceği aşikârken, konu Uganda ve Museveni olduğunda Sudan ve LRA birbirlerini doğal bir müttefik olarak görmüştür. Birbirine taban tabana zıt bu iki aktör Uganda'ya karşı bir araya gelerek kendi çıkarları doğrultusunda birlikte faaliyet göstermiştir. Sudan'ın LRA'ya olan desteğinin iki büyük nedeni vardır. Bunlardan ilki Uganda hükümetinin Sudan'ın güneyinde bağımsızlık mücadelesi veren SPLA'ya verdiği destek, ikincisi ise Sudan'ın SPLA ile mücadelede LRA'yı taşeron bir ordu olarak kullanmak istemesidir. LRA ise Kuzey Operasyonu sonrasında sığındığı Sudan topraklarında Hartum hükümetinin Uganda sınırına yakın bölgelere yerleşme ve lojistik destek sağlaması karşılığında SPLA ile mücadelede Sudan ordusunun yanında yer almıştır. LRA, Sudan'dan aldığı destekle beraber HSM'den devşirdiği ve hafif silahlar ile dini ritüellere dayanan savaş taktiğini değiştirerek, Uganda'ya yönelik eylemlerine gerilla yöntemleriyle devam etmeye başlamıştır. Museveni, Hartum hükümetinin kendisine yönelttiği SPLA'yı destekleme iddialarını reddederek Uganda'nın SPLA'ya sadece

motivasyonel bir destek verdiğini, buna karşılık Sudan'ın LRA'yı ağır ve modern silahlarla donatarak ülkesini tehdit ettiğini ifade etmiştir. [128]

1999 yılı itibarıyla Uganda hükümetinin baskıları sonucunda Uganda ve Sudan'ın, birbirlerinin topraklarına yönelik olarak faaliyet gösteren silahlı örgütleri desteklememe konusunda anlaşmaya varmaları Sudan ile LRA arasındaki ittifakın bozulmasının miladı olmuştur. Sudan'ın LRA'ya verdiği desteği kesme kararının nedeni Uganda ile savaşın eşiğine gelmesi ve uluslararası alandaki imajını düzeltme isteği olmuştur. Özellikle Nairobi Uyumu'ndan hemen önce ABD'nin Sudan'ı Terörü Destekleyen Ülkeler listesine koyması sonucunda Sudan üzerinde artan uluslararası baskılar Hartum hükümetini imaj düzeltme girişimlerine sevk etmiştir.[129] Müteakip süreçte Hartum'un Kampala'ya kendi topraklarında sınır ötesi operasyon yapma izni vermesiyle Sudan ve LRA arasındaki ilişkiler tam anlamıyla kopmuştur. Uganda'nın 2002 yılında Sudan'ın güneyindeki LRA yerleşkelerine yönelik başlattığı Demir Yumruk Operasyonu ile LRA'nın büyük bir bölümünün DKC'ye kaçması örgütün hedef tahtasına Sudan'ı oturtmasına neden olmuştur. Buna karşılık Hartum yönetiminin dışta Uganda, içte ise SPLA ile ilişkilerini düzeltmesi, güvenlik meseleleri nedeniyle LRA'ya duyulan ihtiyacın ortadan kalkmasına neden olduğundan Sudan, Uganda ile birlikte LRA'ya karşı mücadeleye başlamıştır.

Sudan hükümetinin kendi çıkarları doğrultusunda 1991-1999 yılları arasında LRA'ya verdiği büyük destek örgütün söz konusu dönemde altın çağını yaşamasına neden olmuştur. Sudan'ın örgüte olan desteğini kesmesi ve Uganda öncülüğünde devam eden büyük askeri harekâtlar LRA'nın güç kaybetmesine neden olduysa da örgüt yayıldığı geniş coğrafyada hayatta kalmayı başarmıştır. Bunda Sudan'ın çıkarları gereği geçmişte LRA'ya verdiği orantısız desteğin büyük bir rolü olduğu aşikârdır. Sudan her ne kadar LRA'ya olan desteğini kestiyse de bu durum 2005 yılında SPLA marifetiyle

[128] Vinci, **op. cit.**, s. 100-106.
[129] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 77-78.

özerkliğe kavuşan Güney Sudan'ın 2011 yılında bağımsızlık referandumuna giderek Sudan'dan ayrılmasıyla sorgulanır hale gelmiştir. Günümüzde ise Hartum hükümetinin LRA ve örgüt lideri Joseph Kony'e yeniden üstü kapalı bir şekilde destek vermeye başladığına yönelik birtakım deliller ortaya çıkmıştır.[130]

-Demokratik Kongo Cumhuriyeti;

Yerleşim yerlerine görece uzak olan Garamba Milli Parkı'ndan çevredeki köy ve kasabalara saldırılarda bulunan LRA bu saldırıları, yaşam malzemesi temin etmek ve halen silahlı eylem gerçekleştirebilecek potansiyeli olduğunu Uganda ve bölgedeki diğer siyasi aktörlere ispat etmek maksatlarıyla gerçekleştirmiştir.

DKC, Uganda'nın ardından LRA'nın en vahşi eylemlerinin hedefi olan ikinci ülkedir. Uganda'nın başlattığı askeri girişimlere DKC'de sivil halka yönelik kanlı eylemlere başvurarak cevap veren LRA, DKC'nin istikrarsız siyasi yapısı ve coğrafi olarak ulaşılması güç bir konumda bulunan Garamba Milli Parkı'nda saklanması nedenleriyle yaklaşık 15 senedir DKC için bir güvenlik sorunu olmayı sürdürebilmiştir. Özellikle Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu sırasında ve sonrasında DKC'de kanlı eylemler gerçekleştiren LRA, yaklaşık olarak 180 bin DKC vatandaşını yaşadıkları yerden göç etmeye mecbur bırakmıştır.[131]

DKC hükümeti, LRA nedeniyle ortaya çıkan ağır bilançoya rağmen örgütü Afrika'da faaliyet gösteren herhangi bir silahlı örgüt olarak algılamaktadır. DKC hükümetinin bu tutumu DKC ile Uganda arasındaki iniş-çıkışlı siyasi tarihin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.[132] İstikrarsız bir ülke olan DKC'de faaliyet gösteren irili ufaklı silahlı örgütler ve Uganda'nın bu örgütleri kendi çıkarları açısından kullanma

[130] John Ahere ve Grace Maina, **The never-ending pursuit of the Lord's Resistance Army: An analysis of the Regional Cooperative Initiative for the Elimination of the LRA**, Durban, Policy & Practice Brief, Sayı 24, Mart 2013, s. 2.
[131] Sage, **op. cit.**, s. 6.
[132] Kristof Titeca ve Theophile Costeur, "LRA for everyone: How different actors frame the Lord's Resistance Army," **African Affairs**, C. CXIV, Sayı 454 (01 Ocak 2015), s. 103-104.

politikası, DRC ve Uganda ilişkilerinde zaman zaman tansiyonun yükselmesine neden olmuştur. Uganda'nın DKC'deki istikrarsızlık ve çatışma ortamını bahane ederek 1998-2002 yılları arasında DKC'nin doğusuna, kendi sınırına yakın bölgelere, asker göndermesi DKC'nin Uganda ve LRA sorununa bakış açısının temelini oluşturmaktadır. Zira, DKC hükümeti bahse konu yıllar arasında Uganda'nın yasa dışı bir şekilde, DKC'ya ait doğal kaynak ve mineralleri sömürdüğünü iddia ederek Uganda ordusunun ülkesinden çıkması için Uganda'ya baskıda bulunmuştur. DKC, Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu sırasında Uganda'nın benzer şekilde DKC topraklarında LRA ile mücadeleden ziyade DKC'ye ait doğal kaynakları yasa dışı olarak sömürdüğü iddiasıyla Ugandalı askerlerin bir an önce topraklarından çıkmasını istemiştir. Gerçekten de Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu'nun 14 Mart 2009 tarihinde resmen sonra ermesine rağmen, yaklaşık iki yıl boyunca sayısı 3 bine yaklaşan Uganda askerinin DKC'nin tüm ısrarlarına karşın bölgede bulunmaya devam etmesi, DKC'nin söz konusu iddialarını doğrular niteliktedir. DKC, Uganda'yı LRA'yı bahane ederek kendi topraklarını işgal etmekle ve hatta bu amaçla LRA'yı bilerek canlı tutmaya çalışmakla suçlamıştır.[133] Uganda'ya karşı takındığı bu güvensizlik 2011 yılında DKC hükümetinin Uganda askeri unsurlarının ülkeyi terk etmemesi durumunda düşmanca karşılık göreceğini açıklamasının ardından Uganda'nın DKC topraklarından tamamen çıkmasıyla sonuçlanmış ve Ekim 2011 tarihinden bu yana Uganda ordusu DKC topraklarına girememiştir.

Yüzölçümü olarak Afrika'daki en büyük ülkelerden biri olan DKC'nin istikrarsız siyasi ve ekonomik yapısı hükümetin karar ve politikalarının ülke çapında tam olarak uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Bu kapsamda, Başkent Kinşasa'nın denetiminin zayıf olduğu kuzeydoğu bölgesinde konuşlandırılan DKC ordusuna mensup askerler, hükümetin LRA'ya karşı takındığı göz ardı etme politikasını kişisel çıkarlar nedeniyle

[133] **Ibid.**, s. 105-106.

uygulamamaktadır. Bölgede yaygın olan kaçak avcılık faaliyetlerine girişen DKC askerleri, silah ve mühimmatlarını bu amaçla kullanıp hükümete bunları LRA ile mücadele kapsamında kullandıklarına ilişkin sahte raporlar göndermektedir. Bu şekilde bölgedeki varlığını yasal olarak devam ettirmeye çalışan ordu, LRA'yı bir zenginleşme aracı olarak görmektedir. Bunun yanında LRA militanlarını taklit ederek bölgedeki yerleşim yerlerine sahte saldırılar düzenleyen bazı askerler, halkın LRA korkusunu canlı tutarak ordunun halk gözündeki önemini güçlendirmeye çalışmaktadır. Bütün bunlara ek olarak, bölgedeki askerler ile LRA'nın gizli bir iş birliği içerisinde oldukları, askerler ile militanların birbirlerinin faaliyetlerine göz yumduğu ve hatta askerlerin örgüte el altından silah sağlayarak bölgedeki varlık sebepleri olan LRA'yı canlı tutmaya çalıştığına dair birtakım iddialar bulunmaktadır.[134]

DKC hükümeti ve ordusunun yukarıda bahsi geçen tutum ve faaliyetlerinin LRA'nın ülke sınırları içerisinde hayatta kalabilmesinin en önemli nedeni olduğu aşikârdır. DKC, geçmişte LRA'ya karşı başlatılan bütün uluslararası askeri girişimler içerisinde yer alır gibi gözükse de, örgütle mücadelede somut ve ciddi bir performans sergilemekten kaçınmıştır. Hükümet, günümüzde de örgütün geçmişe nazaran bir hayli zayıflayan yapısını bahane ederek, halen vatandaşlarını yağmalayan ve kimi durumlarda da katleden LRA'yı göz ardı etmeye devam etmektedir.

Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu sonucunda Garamba Milli Parkı'ndan OAC'nin güneydoğusuna kaçan LRA, bu kaçış rotasını, DKC gibi OAC'nin de zayıf ve istikrarsız olan siyasi yapısından faydalanmak, Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu sonrasında peşlerine düşen Uganda ordusuna izlerini kaybettirmek ve Sudan ile coğrafi olarak yakın olabilmek için tercih etmiştir.[135]

[134] **Ibid.**, s. 111-113.
[135] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 153-154.

Orta Afrika Cumhuriyeti (OAC);

Başkent Bangui'ye uzak bir coğrafyada faaliyet gösteren LRA her ne kadar OAC vatandaşlarına yönelik adam kaçırma ve yağmalama faaliyetlerine girişse de hükümet bu saldırılara karşı gerekli önlem ve tedbirleri almaktan kaçınmaktadır. OAC'nin bu tavrının sebebi hükümetin başkent Bangui'ye yönelebilecek ülkedeki diğer silahlı grupların ortaya çıkardığı güvenlik tehditlerini öncelik vermesidir.[136] Bunun yanında LRA'nın son yıllarda uluslararası kamuoyunda tanınmaya başlamasıyla birlikte özellikle ABD'nin soruna yavaş yavaş dâhil olması OAC'nin LRA karşıtı girişimlerde kâğıt üstünde de olsa yer almasını teşvik etmiştir çünkü LRA ile mücadele kapsamında dış yardım almak istemektedir.[137] OAC bu kapsamda, hâlihazırda zayıf ve tecrübesiz ordusunu doğrudan LRA karşıtı girişimlerde kullanmaktan ziyade Gök Gürültü Şimşek Operasyonu ile birlikte ABD'den istihbarat desteği almaya başlayan Uganda ordusunun OAC topraklarında örgüte yönelik operasyon yapmasını kolaylaştırıcı adımlar atmıştır. OAC hükümeti LRA'nın faaliyet göstermeye başladığı güneydoğu topraklarında Uganda ordusunun yerleşmesine izin vererek Uganda'nın arama-yok etme ve LRA militanların örgütten kaçması için başlattığı propaganda faaliyetlerine destek olmaya başlamıştır.

LRA, Uganda ordusunun OAC topraklarında kamp kurmasının ardından ülkenin kuzey bölgelerine doğru yayılmaya başlamıştır.[138] Kony'nin bu stratejisinin amacı gerektiğinde OAC'ye komşu olan Sudan'ın Darfur bölgesine kaçma ve burada Sudan hükümetiyle bozulan ilişkileri düzelterek, Hartum'dan tekrar lojistik destek almaktır.

[136] **Ibid.**, s. 159.
[137] Sage, **op. cit.**, s. 13.
[138] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 156.

3.1.2. ABD'nin LRA Sorununa Müdahil Oluşu

LRA tarih sahnesine çıktığında Afrika'da faaliyet gösteren herhangi bir silahlı organizasyon olarak görülmüştür. Dünya genelinde tam hatlarıyla bilinmeyen/göz ardı edilen bir örgütken ABD bu örgütün Uganda'da faal olduğu dönemlerde başkent Kampala'daki diplomatik misyonu ve ajansları vasıtasıyla örgüte yönelik rapor ve araştırmalar yaptırmaktaydı. Bu kapsamda ABD'nin LRA'nın neden olduğu siyasi ve insani krizlerle ilgilenmeye başlamasını Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı'nın (U.S. Agency for International Development-USAID) Ağustos 1997'de yayımlandığı raporuna dayandırmak mümkündür. Söz konusu rapor, Uganda'nın karşı karşıya olduğu istikrarsızlık ortamının siyasi, ekonomik ve beşeri sebeplerini ortaya koyarak ABD'nin ilgisini ülkenin kuzeyine çekmiştir.[139]

ABD'nin LRA'ya yönelik attığı önemli adımlardan biri de, 2001 yılında örgütü terörist örgütler listesine eklemesidir. 11 Eylül 2001 tarihli terör saldırılarının ardından uluslararası terörizme karşı topyekûn bir mücadeleye başlayan ABD, LRA'yı da Afrika'daki çıkarları doğrultusunda bu listeye eklemiştir. 11 Eylül saldırılarının ardından daha çok radikal İslamcı rejim ve terör örgütleri üzerinde yoğunlaşan ABD'nin, Hristiyan-Animist bir inanca sahip olan LRA'yı da bu kategoride değerlendirmesinin en önemli nedeni radikal İslamcı Sudan hükümetini cezalandırmaktır.

11 Eylül saldırılarını gerçekleştiren ve daha öncesinde ABD'nin Doğu Afrika'daki diplomatik misyonlarına da saldırılar düzenleyen El-Kaide terör örgütünü Afrika'da barındıran Sudan hükümeti bu faaliyetleri nedeniyle ABD'nin terörle mücadele radarına girmiştir.[140] Sudan'ın o zamanki güney topraklarında hükümete karşı mücadele veren SPLA'ya karşı Uganda kökenli LRA'yı kullanma girişimi, ABD'nin SPLA'yı

[139] Gersony, **op. cit.**, s. 1.
[140] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 78.

desteklemesine, LRA'yı ise terörist organizasyonlar listesine eklemesine yeterli olmuştur. ABD bununla da yetinmeyip Uganda vasıtasıyla SPLA'ya lojistik destek sağlamıştır.[141] ABD bu vasıtayla bir yandan Sudan'ı uluslararası kamuoyunda terörist organizasyonları destekleyen bir ülke olarak lanse ederken diğer yandan SPLA'ya destek vererek Sudan hükümetini yola getirmeyi amaçlamıştır. ABD'nin bu operasyonu işe yaramış, Sudan, üzerindeki artan baskıyı hafifletmek ve uluslararası alandaki imajını düzeltmek maksatlarıyla Uganda ile SPLA ve LRA vasıtasıyla karşılıklı olarak sürdürdükleri vekâlet savaşını 1999 yılında bitirmeye, 2002 yılında ise Uganda'nın Sudan topraklarında LRA'ya karşı sınır ötesi operasyon yapmasına razı olmuştur.

ABD'nin Sudan'a karşı izlediği bu politika, Uganda ile ABD arasında bir iş birliği ortamının da oluşmasını kolaylaştırmıştır. Sudan'ı cezalandırmak amacıyla LRA'yı terörist örgütler listesine ekleyen ABD, ilerleyen yıllarda Uganda'nın LRA ile mücadelesinde önemli bir aktör haline gelmiş, hatta terörizmle mücadelede Uganda'ya akıl hocalığı yapmaya başlamıştır. Öyle ki 2006-2008 yılları arasında gerçekleşen Juba Barış Görüşmeleri sırasında ABD, Uganda'nın LRA ile müzakere etmesini terör örgütleriyle müzakere edilmesini destekleyen bir ülke olarak görülmek istemediği için desteklememiş, Uganda'yı LRA ile müzakere yerine örgütle mücadeleye askeri yöntemler kullanarak devam etmeye teşvik etmiştir.[142] ABD bu tavrını sonuçsuz kalan Juba Barış Görüşmeleri akabinde Uganda'nın başlattığı Gök Gürültülü Şimşek Operasyonu sırasında Uganda ordusuna istihbarat desteği vermesiyle somut olarak tüm dünyaya göstermiştir.

ABD'nin LRA ile mücadeledeki belki de en önemli adımı Mayıs 2010 yılında Barack Obama yönetiminin ABD Kongresi'nin onayıyla uygulamaya başladığı "LRA'yı Silahsızlandırma ve Uganda'nın Kuzeyini Kalkındırma Yasası"dır. Bu yasa ile ABD,

[141] **Ibid.**, s. 64.
[142] Leonard, **op. cit.**, s. 28-29.

LRA'ya yönelik izleyeceği stratejiyi iki sacayağına ayırmıştır: "LRA sorununa kapsamlı ve kalıcı çözüm getirmek için bölgesel hükümetlerle iş birliği yapmak" ve "İnsani yardım, güvenlik ve kalkınma konularına yönelik olarak bölgeye destek olmak".[143] ABD bu yasa ile LRA sorununa resmi olarak müdahil olmaya başlamıştır. Öyle ki Obama yönetimi bu yasaya dayanarak Ekim 2011'de 100 ABD'li özel kuvvet askerini Uganda'nın LRA ile mücadelesine destek olmak maksadıyla görevlendirdiğini duyurmuştur. Bu askerlerin görevi Uganda tarafından LRA'nın önde gelenlerini yakalamak veya etkisiz hale getirmek için gerçekleştirilen operasyonlarda askeri danışmanlık görevi üstlenmek ve Uganda ile birlikte LRA'dan etkilenen diğer bölge devletlerinin askerlerine eğitim vermek olarak belirlenmiştir. ABD'li askerlerin LRA ile sıcak çatışmaya girmesi öngörülmemiş, askerlere sadece kendilerini korumak amacıyla silah kullanma yetkisi verilmiştir. ABD'nin söz konusu askeri danışmanlık girişimi Gözlemci Pusula Operasyonu (Operation Observant Compass) olarak isimlendirilmiştir.[144]

ABD'nin LRA sorununa müdahil olurken izlediği strateji sadece askeri unsurlara dayanmamaktadır. Obama yönetimi LRA'nın salt askeri yöntemlerle ortadan kaldırılamayacağına yönelik geçmiş askeri girişimlerden edinilen tecrübeler ışığında LRA'ya yönelik dört sacayağından oluşan bir strateji oluşturmuştur. "Sivillerin Korunması", "Kony ve LRA'nın Önde Gelenlerinin Yakalanması/Etkisiz Hale Getirilmesi", "LRA Militanlarının Silahlarını Bırakmaya Teşvik Edilmesi" ve son olarak "İnsani Yardım" başlıklarından oluşan bu stratejiyle birlikte LRA'ya karşı ilk kez ucu açık ve belirsiz bir kovalamacanın dışına çıkamayan askeri girişimlerden vazgeçilerek, ciddi ve kapsamlı bir stratejiyle mücadele etme aşamasına geçiş yapılmıştır.[145]

[143] Arieff, Ploch ve Husted, **op. cit.**, s. 1.
[144] **Ibid.**, s. 10.
[145] Sage, **op. cit.**, s. 7-8.

LRA ile mücadele kapsamında siyasi ve askeri kanatta yaşanan gelişmelerde ABD'li sivil toplum örgütlerinin girişimlerinin de büyük etkisi olmuştur. İlk olarak 2001 yılında ABD tarafından terörist örgütler listesine eklemesiyle adı duyulmaya başlayan LRA, UCM'nin 2005 yılındaki yakalama kararıyla daha fazla tanınmaya başladıysa da örgütün dünya genelinde geniş kitleler tarafından tanınması, 2012 yılında ABD'li sivil toplum örgütü Invisible Children tarafından video paylaşım platformu Youtube üzerinden yayımlanan "Kony 2012" isimli videoyla gerçekleşmiştir.[146] Video, yayımlanmasının ardından iki hafta içerisinde 83 milyon kişi tarafından izlenmiştir.[147] Invisible Children'ın yanında The Enough Project ve The Resolve isimli sivil toplum kuruluşları da LRA'nın dünya çapında tanınan bir örgüt haline gelmesine ve Obama yönetiminin LRA ile mücadeleye teşvik edilmesine önemli katkılar yapan kuruluşlardır.

Yukarıda bahsedilen gelişmeler ışığında 2012 yılının LRA'ya yönelik farkındalığın ve uluslararası baskının zirve yaptığı yıl olarak tarihe geçtiğini söylemek mümkündür. 2012 yılında AfB'nin de soruna aktif bir şekilde müdahil olmaya başlaması neticesinde ABD, 2011'de Orta Afrika bölgesine gönderdiği özel kuvvetlere mensup 100 askeri danışmanı AfB'nin LRA ile mücadele kapsamında başlattığı girişimlere entegre ederek örgüte yönelik bölgesel askeri mücadeleye destek olmaya başlamıştır. Bu kapsamda Obama yönetimi Mart 2014'te hâlihazırda LRA karşıtı mücadelede sahada olan askeri danışmanlara ek olarak bölgeye ilave personel ve hava aracı göndermeye karar vermiştir. Sivil toplum örgütlerinin baskısı ve LRA'nın aktif olduğu coğrafyanın bölge devletlerinin etkin bir operasyon yürütmesini zorlaştıran yapısı ABD'yi bu ilave katkıyı yapmaya zorlamıştır. ABD'nin bu katkısı sonucunda LRA ile mücadele için bölgede konuşlandırılmış ABD askeri personelinin sayısı 280-300 kişiye ulaşmıştır.[148]

[146] Invisible Children, Kony 2012, https://www.youtube.com/watch?v=Y4MnpzG5Sqc (Erişim Tarihi: 21.11.2017)
[147] Mustafa Karakuş, "Petrol bulununca menzile giren katliamcı," https://www.ntv.com.tr/dunya/petrol-bulununca-menzile-giren-katliamci,1Ld771f2vEqdYyHna5hLAg, (Erişim Tarihi: 21.11.2017)
[148] Arieff, Ploch ve Husted, **op. cit.**, s. 10.

ABD'nin LRA'dan etkilenen ülkelere verdiği destek sadece askeri boyutta kalmamıştır. LRA'nın bölgedeki ülkelerin istikrarsız siyasi yapısından ve birbirleriyle olan iletişim kopukluğundan faydalandığının farkında olan ABD, kalkınma ajansı USAID vasıtasıyla bölgeye iletişimi kolaylaştıracak birtakım yatırımlarda bulunmuştur. Bu amaçla DKC ve OAC'de örgütün yağma ve saldırılarına maruz kalan yerleşim yerlerine LRA saldırılarını önceden haber veren erken uyarı sistemleri, yüksek frekanslı telsizler ve baz istasyonlarını içeren yatırımlarda bulunmuştur. Bunlara ek olarak militanların örgütten kaçmasını teşvik etmek maksadıyla hava araçları vasıtasıyla broşürler dağıtılmıştır. ABD ayrıca örgütten kaçan militanların rehabilitasyonunu ve topluma yeniden entegre edilebilmelerini sağlamak maksadıyla girişimlerde bulunmuştur.[149]

Örgütle mücadele kapsamında 2011 yılından bu yana ABD'nin oynadığı etkin rol 2017 yılıyla birlikte büyük bir değişime uğramıştır. Başkanlık süresi dolan Barack Obama'nın yerine seçilen Donald Trump'ın 20 Ocak 2017 itibarıyla göreve başlaması ile ABD'nin küresel çaptaki güvenlik girişim ve taahhütleri, yeni yönetimin uygulamaya koyduğu dış politika anlayışı nedeniyle kısıtlanmak istenmiştir. Trump yönetiminin bu politikası doğal olarak LRA karşıtı mücadeleye 2011 yılından beri önemli katkılarda bulunan ABD desteğinin de sorgulanmasına neden olmuştur.[150] 2011 yılından bu yana ABD'nin LRA ile mücadele kapsamında yaklaşık 800 milyon dolar harcadığını ifade eden yeni yönetim, ABD çıkarlarını direkt olarak tehdit etmeyen LRA'ya bu denli vakit ve paranın harcanmasını anlamsız bulmuştur.[151] İşte bu yeni bakış açısı ışığında, 29 Mart 2017 tarihinde ABD'nin Afrika Komutanlığı (AFRICOM), AfB bünyesinde LRA ile mücadeleye destek veren birliklerini Nisan 2017 sonuna kadar bölgeden çekeceğini

[149] **Ibid.**, s. 12.
[150] Bethany "Allen-Ebrahimian, US Will Keep Fighting Lord's Resistance Army After All, Foreign Policy," http://foreignpolicy.com/2017/04/21/u-s-will-keep-fighting-lords-resistance-army-after-all/ (Erişim Tarihi. 21.11.2017)
[151] Helene Cooper, "A Mission to Capture or Kill Joseph Kony Ends, Without Capturing or Killing," https://www.nytimes.com/2017/05/15/world/africa/joseph-kony-mission-ends.html?rref=collection%2Ftimestopic%2FKony%2C%20Joseph&action=click&contentCollection=timestopics&region=stream&module=stream_unit&version=latest&contentPlacement=1&pgtype=collection (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

duyurmuştur. ABD, bunun birincil nedenini 2011'den bu yana devam eden askeri operasyonlar sonucunda LRA'nın ciddi anlamda zayıflaması ve artık bölgeye yönelik ciddi bir tehdit unsuru olmaktan çıkması olarak açıklamıştır.[152] ABD'nin önde gelen askeri yetkilileri Kony'i yakalamak veya etkisiz hale getirmek için yürütülen operasyonları "samanlıkta iğne arayamaya" benzeterek, LRA ile mücadele kapsamındaki faaliyetlerin Somali'deki Eş-Şebab ve Libya'daki DEAŞ gibi ABD'nin Afrika'daki diğer güvenlik meseleleriyle meşgul olmasını zorlaştırdığını ifade etmiştir.[153] Bu kararın ardından LRA ile mücadelede önemli rol oynayan sivil toplum örgütlerinin eleştirilerine maruz kalan ABD, birliklerin bölgeden çekilmesinin örgütü başıboş bıraktığı anlamına gelmediğini, gerektiğinde LRA ile mücadele eden bölge devletlerinin askerlerine eğitim ve lojistik gibi konularda yardıma devam edeceğini açıklamıştır. Ancak bu açıklama bölge devletleri ve sivil toplum kuruluşları tarafından yeterli görülmemiş, ABD askerlerinin ayrılmasının özellikle son dönemlerde OAC'de yeniden faal olmaya başlayan LRA'nın lehine olacak şekilde bölgede bir güç boşluğu oluşturacağı, bu fırsattan istifade örgütün toparlanarak eski gücüne kavuşacağına yönelik birtakım endişelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.[154]

ABD'nin LRA'ya karşı Orta Afrika'da konuşlandırdığı birliklerini çekme kararının ardından örgüte yönelik mücadeleye en büyük desteği sağlayan Uganda da benzer bir girişimde bulunma kararı almıştır. Uganda'nın bu hamlesi izlemekte olduğu ABD güdümlü dış politika ile yakından ilişkili olup bu konuya müteakip bölümlerde değinilecektir.

[152] Allen-Ebrahimian, **op. cit.**, (Erişim Tarihi. 21.11.2017)
[153] Ledio Cakaj ve Kristof Titeca, "Bye-Bye Kony?: The Lord's Resistance Army After the U.S.-Ugandan Withdrawal," https://www.foreignaffairs. com/articles/central-africa/2017-05-31/bye-bye-kony (Erişim Tarihi: 21.11.2017)
[154] Peace & Security Council Report, **Why is the AU going it alone in fighting the LRA?**, Pretoria, Institute for Security Studies, Sayı 91, 24 Mayıs 2017, s. 3.

3.1.3. Diğer Uluslararası Aktörlerin LRA'ya Karşı Faaliyetleri

LRA ile mücadeleye birtakım uluslararası örgütler de müdahil olmuştur. Başta AfB, Avrupa Birliği (AB) ve BM'den oluşan bu uluslararası kuruluşlar hem askeri hem de finansal açılardan LRA ile mücadeleye katkıda bulunmaktadır.

-Afrika Birliği (AfB);

9 Temmuz 2002 tarihinde Afrika ülkeleri arasında dayanışma ve iş birliğini geliştirmek maksadıyla kurulan AfB'nin LRA ile mücadeleye katılması ancak 2011 yılında mümkün olabilmiştir. Daha önce diğer birçok devlet ve uluslararası kuruluşun yaptığı gibi LRA'yı Afrika'da faaliyet gösteren herhangi bir silahlı örgüt ve hatta kurtuluş ordusu olarak gören AfB, Uganda'nın ve ABD'nin girişimleriyle 2012 yılında LRA'yı terörist bir organizasyon olarak ilan ederek örgütle mücadeleyi kurumsal bir çerçeve altına almıştır.[155] Bu kapsamda 2012 yılında LRA'ya Karşı Bölgesel Koordinasyon Girişimi'ni (Regional Coordination Initiative Against the Lord's Resistance Army-RCI-LRA) başlatan AfB, bu girişimi üç ana başlık altında sınıflandırmıştır. Bunlar sırasıyla; LRA'dan etkilenen dört bölge devletinin (Uganda, Güney Sudan, DKC ve OAC) katkılarıyla oluşturulacak "Bölgesel Görev Gücü (Regional Tasf Force-RTF)", RTF'nin yürüttüğü müşterek operasyonların yönetileceği "RTF Karargâhı" ve AfB ile bölge devletleri arasındaki koordinasyonu sağlayacak "Müşterek Koordinasyon Mekanizması" şeklindedir.[156]

Bahsi geçen üç ana başlıktan en önemlisi sayılabilecek RTF, RCI'nin silahlı gücünü oluşturmaktadır. 2011 yılında tasarlanan, 2012 yılında ise resmi olarak başlatılan RTF, asker sayısındaki eksikler ile finansal ve yetersiz teçhizat gibi sorunlar nedeniyle

[155] Peter Fabricius, "The LRA rising again?," https://issafrica.org/iss-today/the-lra-rising-again (Erişim Tarihi: 21.11.2017)
[156] African Union Peace and Security, "The African Union-Led Regional Task Force for the elimination of the LRA," http://www.peaceau.org/en/page/100-au-led-rci-lra-1 (Erişim Tarihi: 02.11.2017)

operasyonlara ancak 2013 yılının ortalarında başlayabilmiştir.[157] Başlangıçta 5 bin askerden oluşan bir güç olarak tasarlanan RTF, Uganda haricindeki bölge devletlerinin söz konusu görev gücüne asker verme konusundaki yetersizlikleri nedeniyle ancak 3 bin askerden teşkil edilebilmiştir. Bunun 2 binini Uganda ordusu oluştururken 500'er asker Güney Sudan ve DKC, 85 asker ise OAC tarafından RTF emrine verilmiştir.[158] Uganda, AfB bünyesindeki bu girişime en çok asker veren ülke olarak RTF'deki lider ülke olma pozisyonundan memnuniyet, faaliyetlerinin AfB denetimi altına girmesinden ise rahatsızlık duymuştur. Buna karşılık başta DKC olmak üzere OAC ve Güney Sudan da Uganda'nın Afrika'da bölgesel güç olma güdüsüyle LRA'yı bahane göstererek rahatsız edici faaliyetlerde bulunmasının AfB sayesinde sınırlandığı düşüncesiyle RTF'yi olumlu karşılamıştır.[159]

RTF bir AfB girişimi olmasına rağmen ABD tarafından büyük destek görmüştür. 2011 ve 2014 yıllarında Obama yönetimi tarafından LRA ile mücadele kapsamında bölgeye gönderilen özel kuvvet askerleri ve hava araçları, RTF bünyesi altında görev yapmıştır.

2013 yılının ağustos ayından itibaren Muson Operasyonu (Operation Monsoon) ile aktif olarak göreve başlayan RTF, LRA karşısında kısa zamanda büyük başarılar elde etmeye başlamıştır. Çoğunlukla OAC'de faaliyet gösteren RTF, örgütün militan sayısının ve bununla doğru orantılı olarak da gerçekleştirilen şiddet eylemlerinin sayısının son derece hızlı bir şekilde düşmesini sağlamıştır. Örneğin, 2010 yılından Muson Operasyonu'nun başladığı 2013 yılının sonuna kadarki süreçte LRA eylemlerinin sayısı

[157] The Enough Project, "Getting Back on Track: Implementing the UN Regional Strategy on the Lord's Resistance Army," https://enoughproject.org/reports/getting-back-track-implementing-un-regional-strategy-lords-resistance-army (Erişim Tarihi: 02.11.2017)
[158] African Union Peace and Security, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 02.11.2017)
[159] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 64.

yılda 500'den 150'ye, LRA tarafından öldürülen kişi sayısı yılda 780'den 40'a ve adam kaçırma olayları da yılda 1500'den 500'e kadar düşmüştür.[160]

AfB'nin başarısı sadece askeri alanda sınırlı kalmamıştır. UCM tarafından 2005 yılından beri hakkında yakalama kararı bulunan LRA'nın üst düzey yöneticilerinden Dominic Ongwen, 2015 yılının ocak ayında OAC'de RTF'de görev yapan ABD'li askerlere teslim olmuştur. ABD'nin Ongwen'i Uganda'ya teslim etmesinin ardından Ongwen'in UCM tarafından yargılanma süreci de 26 Ocak 2015 tarihinde resmen başlamış ve hala devam etmektedir. Dominic Ongwen'in yakalanması RTF'nin en büyük başarısı olarak değerlendirilmektedir.[161] Buna ek olarak, özellikle ABD'nin girişimleriyle hava araçları vasıtasıyla LRA'nın aktif olduğu bölgelere dağıtılan örgütten kaçmayı teşvik edici broşürler ve RTF'nin sahada LRA'ya karşı kazandığı başarılar örgütten kaçış trendinin de artış göstermesine neden olmuştur. 1988-2006 yılları arasında sahadaki LRA militanı sayısı toplamda 20 bine yaklaşırken, RTF'nin faaliyetleriyle bu sayı 100-200 arasına düşmüştür.[162]

RTF'nin bahsi geçen başarılarının yanı sıra bölge devletleri arasındaki tarihsel münasebetler nedeniyle uygulamada zaman zaman bazı zorluklarla da karşılaşılmıştır. Bu sorunlardan en belirgini DKC'nin, Uganda'yı LRA ve diğer bazı bölgesel sorunları bahane ederek doğal kaynaklarını yağmalamayla suçlaması neticesinde 2011 yılı itibarıyla Uganda ordusunun hiçbir şekilde DKC topraklarına girememesidir. AfB çatısı içerisinde olsa bile Uganda ordusunu topraklarına sokmayan DKC, LRA'nın Garamba Milli Parkı'ndaki kaçakçılık ve yağmalama faaliyetlerini sürdürebilmesini kolaylaştırmıştır. RTF'nin karşılaştığı belki de en büyük sorun ABD ve Uganda'nın RTF bünyesindeki askerlerini çekme kararı olmuştur. Nitekim RTF'nin eğitim, lojistik ve

[160] Fabricius, **op. cit.**. (Erişim Tarihi: 21.11.2017)
[161] "AU Regional Task Force Against the Lord's Resistance Army Mission Brief," http://fletcher.tufts. edu/African-Peace-Missions/Research/Case-Studies/LRA-Affected-Areas (Erişim Tarihi: 03.11.2017)
[162] Fabricius, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

istihbarat ihtiyaçlarının ABD, vurucu gücünün ise Uganda tarafından karşıladığı göz önüne alındığında, bu iki aktörün Nisan 2017 sonu itibarıyla LRA ile mücadeledeki rollerini terk etmesi, LRA'nın neden olduğu insan hakları ihlalleriyle mücadeleye vurulmuş en büyük darbe olarak görülmüştür.[163]

ABD'nin ve ardından Uganda'nın askerlerini AfB bünyesinden çekme kararının ardından örgüte karşı silahlı mücadeleyi sürdürebilecek tek aktör olarak geriye sadece AfB kalmıştır. 3 bin askerden oluşan RTF gücünün 2 binini oluşturan Uganda askerlerinin çekilmesiyle sayısı bine gerileyen RTF, sanılanın aksine dağılma yoluna gitmemiştir. AfB, RCI-RTF'nin görev süresini Mayıs 2017'de bir sene daha uzatarak LRA ile mücadeleye kararlı olduğunu vurgulamıştır.[164]

-Avrupa Birliği (AB);

Son yıllarda Ortadoğu ve Afrika kaynaklı yasa dışı göç ve terörizmle mücadele eden AB, söz konusu sorunların kaynaklandığı orijin ülkelerdeki istikrarsızlık ortamını ortadan kaldırmak maksadıyla birtakım girişimlerde bulunmaktadır. AB, bir yandan ilgili ülkelerde barış ve düzeni tesis etmek maksadıyla Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (OGSP) kapsamında sivil ve askeri misyon/harekatlar başlatırken, bir yandan da istikrarsızlıkla mücadele kapsamında faaliyet gösteren bölgesel girişimlere maddi destek sağlamaktadır. Bu kapsamda başta LRA olmak üzere birçok silahlı örgütün aktif olduğu OAC'ye büyük önem atfeden AB, 2013 yılında OAC'de yaşanan darbe sonucunda büyük bir siyasi karışıklığa mahkûm olan ülkede istikrarı yeniden tesis etmek ve siyasi geçiş sürecine katkıda bulunmak amacıyla 1 Nisan 2014 tarihinde AB Askeri Harekâtı'nı (European Union Force Republic of Central Africa-EUFOR-RCA) başlatmıştır. AB, askeri harekâtın sona ermesini müteakip 16 Mart 2015 tarihinde OAC'deki güvenlik

[163] The Enough Project, "LRA," https://enoughproject.org/conflicts/lra (Erişim Tarihi: 03.11.2017)
[164] Peace & Security Council Report, **op. cit.**, s. 2. (AfB söz konusu harekatın görev süresini Mayıs 2018'de 3 ay daha uzatmıştır.)

sektörünü iyileştirme amacıyla AB Askeri Danışmanlık Misyonu'nu (European Union Military Advisory Mission in Central African Republic-EUMAM-RCA) başlatma kararı almıştır. Yaklaşık bir yıl devam eden misyonun sona ermesinin ardından Temmuz 2016'da yine OAC'de AB Askeri Eğitim Misyonu (European Union Training Mission in Central African Republic-EUTM-RCA) başlatılmıştır. EUTM-RCA hâlihazırda BM ile yakın koordinasyon içerisinde OAC'nin güvenlik yapısını iyileştirmeye devam etmektedir. AB ayrıca 2014-2020 yılları arasında OAC'ye 382 milyon avro yardım yapacağını duyurmuştur.[165] AB'nin OGSP kapsamında OAC'de yürüttüğü harekât ve misyonlar doğrudan LRA'ya yönelik başlatılmamış olsa da, LRA'nın bölgedeki hareket kapasitesinin kısıtlanmasında önemli rol oynamıştır. Nitekim, LRA'nın faaliyetlerini OAC'ye taşımasının en önemli nedenini ülkenin siyasi açıdan istikrarsız yapısından faydalanabilme düşüncesi oluşturmaktadır. İşte bu nedenle AB'nin OAC'de istikrarı sağlama ve askeri eğitim kapsamında yürüttüğü faaliyetler dolaylı olarak LRA'nın faaliyet alanının sınırlandırmasında büyük rol oynamaktadır.

AfB'nin başlattığı RCI-LRA'ya da destek veren AB, 2012 yılında bu girişime 9 milyon avro yardımda bulunmuştur.[166] AB, 2014 yılında ise örgütle mücadele eden aktörlere 2 milyon avro ek yardım yapmıştır.[167] ABD ve Uganda'nın Mayıs 2017 itibarıyla askerlerini RTF'den çekmesinin ardından, AfB'nin RTF'yi canlı tutmada kararlı olduğunu gören AB, sayısı ve gücü dramatik bir şekilde azalan RTF'nin ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla yardımlarını sürdüreceğini duyurmuştur.[168]

[165] "Europe is stepping up its support for the Central African Republic with aid of EUR 382 million," https://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/europe-stepping-its-support-central-african-republic-aid-eur-382-million_en., (Erişim Tarihi: 03.11.2017)
[166] **Annual Review of Global Peace Operations 2013,** New York, Center on International Cooperation, 30 Mart 2014, s. 83.
[167] "New EU support to increase security in Central Africa region," https://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/new-eu-support-increase-security-central-african-region_nl. (Erişim Tarihi: 03.11.2017)
[168] Peace & Security Council Report, **op. cit.**, s. 3.

-Birleşmiş Milletler(BM);

BM'nin LRA ile mücadeleye verdiği destek AB'nin bölgedeki faaliyetleriyle benzer özellikler taşımaktadır. LRA'nın, DKC ve OAC'deki siyasi otorite boşluğundan faydalanarak faaliyetlerini sürdürdüğü göz önüne alındığında BM'nin bu ülkelerde yürüttüğü barışı koruma girişimleri, LRA'nın faaliyet sahasının dolaylı yoldan da olsa sınırlandırılmasına yardımcı olmuştur. BM'nin AB'den farklı olarak gerçekleştirdiği en önemli girişim 2006 yılında DKC'de görevlendirdiği Guatemala'ya bağlı özel kuvvet askerinin, LRA'nın yayılmasını önlemek maksadıyla Garamba Milli Parkı'na gönderilmesidir.[169] BM'nin barışı koruma operasyonları tarihinde büyük bir hezimete yol açan bu askeri girişim sonucunda sekiz Guatemala askeri hayatını kaybetmiş, bu durum BM'nin izlediği politika ve taktiklerin sorgulanmasına neden olmuştur.[170] Konuyla ilgili bazı raporlarda ise hayatını kaybeden Guatemalalı BM askerlerinin sayısının sekiz değil kırk olduğu iddia edilmiştir.[171] BM, LRA'ya karşı başarısız olan doğrudan askeri girişimin ardından mücadeleye DKC ve OAC'deki barışı koruma harekât ve misyonları ile AfB'nin oluşturduğu RCI-RTF'ye maddi destek sağlama vasıtasıyla devam etmiştir.

1 Temmuz 2010 tarihinde DKC'de teşkil edilen Birleşmiş Milletler Demokratik Kongo Cumhuriyeti İstikrar Misyonu (United Nations Organization Stabilization Mission in the DR Congo-MONUSCO) ile sivillerin korunması ve DKC hükümetinin ülkede istikrarı sağlamasına destek veren BM, bu misyon kapsamında LRA'dan etkilenen yerel halkın günlük hayatlarına devam edebilmeleri için askeri eskort ve devriye görevleri yürütmektedir. MONUSCO, DKC'de sivilleri hedef alan silahlı örgütlere yönelik olarak 23 Mart 2013 tarihinde aldığı 2098 sayılı kararla LRA ve benzer grupların faaliyetlerinin

[169] Vinci, **op. cit.**, s. 94
[170] "Guatemalan blue helmet deaths stir Congo debate," https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/guatemalan-blue-helmet-deaths-stir-congo-debate. (Erişim Tarihi:03.11.2017)
[171] Emmanuel Kisiangani, **Comparing Somalia's al-Shabaab and Uganda's Lord's Resistance Army**, Pretoria, Institute for Security Studies, Sayı: 229, Aralık 2011, s. 10.

en sert şekilde karşılık bulacağını duyurmuştur.[172] Bunun dışında herhangi bir yağmalama veya saldırı durumunda yerleşim yerlerine erken uyarı sistemleri kuran BM, LRA tarafından kaçırılan kişilerin rehabilitasyonlarını sağlamak için birtakım girişimlerde de bulunmaktadır.[173]

BM'nin MONUSCO'dakine benzer bir şekilde yürüttüğü ve LRA'nın faaliyetlerini dolaylı yoldan da olsa kısıtlayan bir diğer girişim OAC'de teşkil edilen Birleşmiş Milletler Orta Afrika Cumhuriyeti Çok Boyutlu İstikrar Misyonu'dur (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic-MINUSCA). 2013 yılında bir darbeyle yönetimi değiştirilen OAC'de yaşanan istikrarsızlık ortamıyla mücadele etmek ve sivilleri korumak maksadıyla 10 Nisan 2014'te başlatılan MINUSCA, LRA'nın OAC'de gerçekleştirdiği yağmalama ve adam kaçırma eylemlerinin tam olarak ortadan kaldırılmasını sağlayamasa da sınırlandırılmasına yardımcı olmaktadır. Özellikle AfB'nin başlattığı RCI-RTF girişimiyle koordineli bir şekilde çalışan MINUSCA, ABD ve Uganda'nın RTF'den çekilmesiyle birlikte bu iki aktörün yerini doldurabilecek sayılı girişimden biri olarak görülmüştür. Ancak, hâlihazırda gündemi OAC'deki istikrarsızlık ortamıyla dolu olan MINUSCA, LRA'ya karşı doğrudan mücadele edebilecek bir konumda olmadığından, RTF'ye sadece lojistik ve istihbarat gibi konularda destek olabilmektedir.[174]

3.2. Uganda Dış Politikası ve LRA

1988'den 2017 yılına kadar, yaklaşık 30 sene boyunca LRA ile mücadele eden Uganda, bu mücadelenin 18 yılını kendi imkân ve kabiliyetleri ile Uganda'nın bir iç

[172] "Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo (MONUSCO)," https://monusco.unmissions.org/en/background. (Erişim Tarihi: 04.11.2017)
[173] "BM Temsilcisi: Tanrı'nın Direniş Ordusu Orta Afrika'da saldırılarını arttırıyor," http://www.unicankara.org.tr/tr/bm-temsilcisi-tanrinin-direnis-ordusu-orta-afrikada-saldirini-arttiriyor/. (Erişim Tarihi: 03.11.2017)
[174] Peace & Security Council Report, **op. cit.**, s. 2.

sorunu olarak sürdürmüş, örgütün 2006'da Uganda topraklarını tehdit edemez hale getirilmesinin ardından günümüze kadarki 11 yıllık süreçte ise LRA'yı bir dış politika konusu olarak jeopolitik çıkarları açısından kullanmıştır.[175] Uganda, örgütten etkilenen diğer bölge devletleri gibi kendi LRA algısını oluşturarak, bu algı çerçevesinde müdahaleci bir dış politika izlemiş ve Orta Afrika'da bölgesel bir güç olma gayretinde olmuştur. Uganda'nın LRA'yı kullanarak bölgesel güç olma gayretinin temelinde 2006 yılı itibarıyla LRA sorununa müdahil olmaya başlayan ABD ile olan ilişkileri yer almaktadır.

ABD'nin, 11 Eylül 2001 tarihli terör saldırılarının ardından küresel çapta başlattığı uluslararası terörizme karşı *pre-emptive* (önleyici) dış politika anlayışının Orta Afrika'daki en önemli destekçisi haline gelen Uganda, dış politikasını ABD güdümünde şekillendirmektedir. Örneğin, Uganda, ABD'nin 2003 yılında Irak'a askeri müdahalede bulunmasını desteklemiş ve hatta 20 bin Ugandalı ABD'nin Irak'taki üslerinde çalışmaya gönderilmiştir. Bu durum hem Uganda'nın ABD gözündeki değerini artırmış hem de Ugandalıların para kazanabileceği bir fırsata dönüşmüştür.[176] Buna ek olarak, başta El-Kaide olmak üzere radikal İslamcı örgütlere ev sahipliği yapan Sudan'a karşı Uganda'nın coğrafi konumundan ve diğer bölge devletlerine nazaran daha güçlü olan askeri yapısından yararlanmak isteyen ABD, Uganda ordusunun modernizasyonu ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi maksadıyla büyük bir maddi destek sağlamıştır.[177] Böylece Uganda, ABD yardımlarının Afrika'daki en büyük alıcısı konuma gelmiştir.[178]

ABD ile ilişkilerini güçlü tutmaya önem veren Uganda, LRA ile mücadelede yine ABD'nin finansal ve diplomatik desteğini arkasına almaya özen göstermiştir. Uganda Devlet Başkanı Museveni, 2006 yılı itibarıyla LRA'nın ülkeyi doğrudan tehdit etmekten

[175] Titeca ve Costeur, **op. cit.**, s. 107-108.
[176] Opalo, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 21.11.2017)
[177] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 143.
[178] Arieff, Ploch ve Husted, **op. cit.**, s. 13.

uzak bir pozisyona düşmesine rağmen örgütün bölgesel bir tehdit unsuru olmaya devam ettiğini öne sürerek LRA ile mücadeleye devam edileceğini açıklamış ve bu kapsamda ABD'den maddi destek sağlamayı sürdürmüştür.[179]

ABD'den aldığı destekle ordusunu güçlendiren Uganda, 2006-2011 yılları arasında Sudan, DKC ve OAC'yi kapsayan bir alanda, ABD'nin LRA'ya karşı bölge devletlerinin iş birliği içerisinde çalışmasını teşvik eden tutumundan da güç alarak örgüte karşı sınır ötesi operasyonlar düzenlemeye başlamıştır. Bu durum LRA'nın yeni hedef tahtaları haline gelen DKC ve OAC'nin eleştirilerine neden olmuştur. DKC, LRA'nın doğrudan tehdit etmediği Uganda'ya yapılan büyük maddi yardımların Uganda'yı örgütle mücadele kisvesi altında sınır ötesi operasyonlar düzenlemeye ve bu sayede DKC'nin doğal kaynaklarını yasa dışı bir şekilde sömürmeye ittiğini ifade ederek, Uganda'nın LRA'yı bir zenginleşme aracı olarak kullandığını öne sürmüştür.[180] Bunun yanında Uganda'ya yapılan yardımların bölgedeki diğer devletlere aynı oranda yapılmadığını vurgulayan OAC, topraklarında faaliyet gösteren LRA'ya karşı ABD'nin neden doğrudan kendisine değil de Uganda'ya yönelik yardım yapmakta olduğunu sorgulamıştır.[181] ABD'nin bu eleştirilere rağmen yardımlarını Uganda üzerinde yoğunlaştırmasının nedeni LRA ile mücadeleyi en aktif şekilde yürütebilecek ülkenin Uganda olduğuna inanmasıdır. Bunda Uganda'nın bölgedeki en disiplinli ve teçhizatlı orduya sahip olmasının önemi büyüktür.[182]

LRA ile mücadeleyi tek bir çatı altında toplamak amacıyla AfB'nin 2012 yılında başlattığı RCI-LRA girişiminin askeri kanadı olan RTF'nin teşkil edilmesi sürecinde Uganda, ABD'nin teşvikiyle, istemeyerek de olsa bu girişime en çok asker veren ülke olmuştur. Buna rağmen ABD'nin sempati ve desteğini yitirmemek için RTF'de aktif rol

[179] Titeca ve Costeur, **op. cit.**, s. 106.
[180] **Ibid.**, s. 108.
[181] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 162.
[182] Titeca ve Costeur, **op. cit.**, s. 108.

oynayan Uganda, bu girişim kapsamında LRA'ya ağır darbeler indirilmesine önemli katkılar yapmıştır. Ancak, ABD'nin Kony yakalanamasa da LRA'nın etkisiz bir konuma getirildiği düşüncesiyle bölgedeki askerlerini çekeceğini duyurmasının ardından, en başından beri RTF'ye çok sıcak bakmayan Uganda da RTF bünyesindeki askerlerini çekeceğini duyurmuştur.[183] RTF'deki askerlerini bölgedeki diğer güvenlik sorunlarıyla mücadele kapsamında kullanmak isteyen Uganda, LRA'yı artık bir tehdit unsuru olarak görmemesinin de etkisiyle bölgedeki diğer güvenlik sorunlarıyla ilgilenmeye başlamıştır. Uganda'nın bu hamlesinin en büyük nedenini ABD'nin Somali ve Güney Sudan'daki politikalarıyla uyumlu bir dış politika izleme kaygısı oluşturmaktadır, zira Museveni kendisini ABD'nin uluslararası terörizmle mücadelede kilit müttefiki olarak görmesini dış politikasının temel hedeflerinden biri haline getirmiştir.[184]

Somali'de faaliyet gösteren El-Kaide bağlantılı radikal İslamcı terör örgütü Eş-Şebab'ın eylemlerine karşı Somali hükümetine destek olmak maksadıyla 2007 yılında kurulan AfB'nin Afrika Birliği Somali Misyonu'na (African Union Mission in Somalia-AMISOM) önemli sayıda asker göndermeye başlayan Museveni, bir yandan bölgesel etki gücünü Orta Afrika'dan Afrika Boynuzu bölgesine doğru artırırken, diğer yandan da ABD'nin radikal İslamcı terör örgütleriyle mücadelesine de aktif bir destek vermeye başlamıştır. Böylelikle, LRA ile mücadele kapsamında yürütülen operasyonlarda askerlerinin neden olduğu iddia edilen insan hakları ihlalleri, ülkedeki yolsuzluk iddiaları ve son olarak eşcinselliği suç kapsamına alan bir yasayı yürürlüğe sokması gibi hadiseler nedeniyle zaman zaman sorun yaşadığı ABD'nin, söz konusu meselelere göz yummasını sağlamış ve Uganda'nın ABD ile olan ilişkileri daha da güçlü bir boyut kazanmaya başlamıştır. Uganda'nın AMISOM'a birlik göndermesi üzerine Eş-Şebab'ın 2010 yılında

[183] "End of Joseph Kony hunt raises fears Lord's Resistance Army could return," https://www.theguardian.com/global-development/2017/may/01/end-joseph-kony-hunt-fears-lords-resistance-army-return (Erişim Tarihi: 05.11.2017)
[184] Titeca ve Costeur, **op. cit.**, s. 106-110.

başkent Kampala'da düzenlediği intihar saldırıları Uganda'nın Somali'deki soruna daha çok müdahil olmasını da beraberinde getirmiştir.[185]

Washington'ın mali yardımlarından ve diplomatik desteğinden en iyi şekilde istifade edilebilmesinin ABD çıkarlarıyla paralel bir şekilde hareket etmeye bağlı olduğunun farkında olan Uganda, ilgisini LRA'dan Eş-Şebab'a çevirmesi neticesinde LRA ile mücadele eden diğer bölge devletlerinin eleştirilerine maruz kaldıysa da arkasındaki ABD desteği sayesinde AMISOM'a katkı yapmaktan vazgeçmemiştir. Uganda, AMISOM'a yaptığı katkının nedenini Museveni'nin Pan-Afrikanist dış politikası kapsamında bir girişim olarak açıkladıysa da, Somali'deki duruma müdahalenin asıl nedeni 2006 yılında Uganda'da Albert Gölü civarında bulunan petrol rezervleriyle ilgilidir. Uganda, coğrafi konumu itibarıyla Hint Okyanusu'na çıkışı olmayan bir ülkedir. Ülkede bulunan petrolün dünya piyasasına pazarlanmak üzere Hint Okyanusu'na güvenli bir şekilde ulaştırılabilmesi için Afrika Boynuzu olarak adlandırılan bölgede güven ve istikrar ortamının olmasına ihtiyaç duyan Uganda, kendisine doğrudan bir tehdit unsuru olmaktan çıkan LRA'ya karşı mücadeledeki isteğini kaybederek, söz konusu bölgedeki güven ve istikrara yönelik en büyük tehdit olan Eş-Şebab ile mücadeleye daha çok önem vermeye başlamıştır.[186]

Güney Sudan'ın 2011 yılında Sudan'dan ayrılarak bağımsızlığını kazanması sürecinde önemli rol oynayan Uganda, bu tarihten sonra da Güney Sudan'daki gelişmelerin yakın takipçisi olmuş ve gerek duyduğu zamanlarda müdahaleci dış politika anlayışının gereği olarak Güney Sudan'a asker göndermiştir.[187] Güney Sudan'ın kurucu unsuru olan SPLA yöneticilerinin 2013 yılında kendi aralarında anlaşmazlığa düşmesiyle başlayan iç savaş, hem ABD'nin hem de Uganda'nın bölgedeki çıkarlarını tehdit etmiştir.

[185] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 158-159.
[186] Hasan Öztürk, **Uganda'nın Petrolü Doğu Afrika'da Dengeleri Değiştirebilir**, İstanbul, Bilgesam, Sayı:1322, 30 Mayıs 2016, s. 4.
[187] "Uganda Accused of Redeploying in South Sudan," http://allafrica.com/stories/201605310731.html (Erişim Tarihi. 21.11.2017)

ABD açısından radikal İslamcı Sudan hükümetinin Güney Sudan'daki iç savaş vesilesiyle bölgedeki etkinliğini artırması önemli bir sorun olarak görülürken, Uganda açısından Güney Sudan ile olan ticaret ağının iç savaş nedeniyle zarar görmesi kabul edilemez görülmüştür. Ayrıca, 2011 yılı öncesinde LRA ile ilişkini kesen Sudan'ın bu tarihten sonra yeniden LRA'ya yönelik eski destekleyici tutumuna dönüş yapma sinyalleri vermesi Uganda'nın Güney Sudan'da Hartum hükümetine karşı dengeleyici ve caydırıcı bir siyaset izlemesini kaçınılmaz kılmıştır.

Somali'nin Eş-Şebab tehdidine karşı, Güney Sudan'ın ise iç savaş ve Sudan'ın politikalarına karşı ayakta kalabilmesi açısından Uganda'nın bölgede oynadığı müdahaleci rol, ABD'nin Afrika'daki çıkarları açısından önem taşımaktadır.[188] Ancak, 30 yılı aşkın bir süredir iktidarda olan otoriter Museveni yönetiminin gerek iç politikada, gerekse LRA ile mücadele esnasında neden olduğu insan hakları ihlalleri ve yolsuzluk iddiaları ABD'yi Uganda karşısında bir ikileme düşürmektedir. ABD, bir yandan kötü insan hakları karnesi nedeniyle Museveni hükümetinin bir reform sürecine girmesini isterken, diğer yandan hükümete karşı yöneltilen söz konusu iddialar karşısında çoğunlukla sessiz kalmaktadır. ABD'nin bu tutumunda Uganda'nın ABD çıkarları lehine Afrika'da oynadığı etkin rolün ve ülkede bulunan petrol rezervlerinin önemi büyüktür.[189] ABD bölgedeki en önemli müttefiklerinden biri olan Uganda'yı insan hakları ve yolsuzluk gibi konular nedeniyle küstürmek istememektedir, zira Uganda'nın yakın gelecekte petrol kaynaklı önemli bir gelir kalemi elde edeceği gerçeği karşısında Uganda'nın ABD'ye olan bağlılığının azalması ihtimal dâhilindedir.[190]

Sonuç olarak, Uganda'nın ABD ile birlikte, LRA ile aktif mücadeleden vazgeçmesi son derece zayıflayan örgütün yeniden canlanma ihtimalini de beraberinde

[188] Barkan, **op. cit.**, s. 21.
[189] Öztürk, **op. cit.**, s. 1. (Uganda'nın halihazırda 2 milyar varil petrolü çıkarmaya hazır olduğu, toplamda ise 6 milyar varillik bir petrol rezervine sahip olduğu tahmin edilmektedir. 2018 yılı itibarıyla Uganda'nın 20-30 yıllık bir periyot içinde yılda 3 milyar dolar petrol geliri elde etmesi beklenmektedir.)
[190] Barkan, **op. cit.**, s. 22.

getirmiştir. Uganda, ABD'ninkine benzer bir şekilde gerekli hallerde örgütle mücadeleye destek olacağını ifade ettiyse de bu taahhüt herhangi bir resmiyet taşımamaktadır. Uganda'nın LRA odaklı dış politikadan petrol merkezli bir dış politikaya geçişi LRA'nın önde gelenlerinin sık sık ifade ettiği "bir gün Uganda'ya geri döneceğiz" sözlerinin yeniden hatırlanmasına neden olmuştur.[191] Günümüzde LRA, faaliyetlerini OAC'de yoğunlaştırmasına rağmen son dönemlerde Uganda sınırına çok yakın bölgelerde cereyan eden irili ufaklı LRA saldırıları, örgütün Uganda'ya dönüşünü çok uzak bir ihtimal olsa da yeniden gündeme getirmiştir.[192]

3.3. LRA'nın Son Durumu

LRA sorunuyla ilgilenen araştırmacıların ve uzmanların büyük bir bölümü örgütün nihai bir sona yaklaştığı düşüncesinde birleşmiş durumdadır. Bunun yanında bazıları LRA her ne kadar gerilediyse de Sudan'ın olası bir yardım girişiminin LRA'yı yeniden canlandırabileceğini savunmaktadır.

LRA'nın sona yaklaştığını iddia edenler tezlerini dört ana başlık altında savunmaktadır. Bunlardan ilki, LRA'nın ortaya çıktığı orijin bölgeden çok uzak bölgelere sürülmüş olmasıdır. Örgüt her ne kadar bir gün Uganda'ya geri döneceğini iddia etse de DKC'deki ve özellikle OAC'deki mevcut lokasyonu coğrafi olarak Uganda'nın kuzeyine çok uzaktır. Bu coğrafi boşluk örgütün kuruluş amaçlarını gerçekleştirmeyi imkânsız kılmaktadır. İkinci olarak, bugün LRA'nın savaş gücünden bahsetmek çok zordur. Gerek Uganda, gerekse başta ABD olmak üzere sorunla ilgilenen diğer uluslararası aktörlerin girişimleri neticesinde LRA'nın yaklaşık 100 kişiden oluştuğu düşünülmektedir. Ayrıca son derece geniş bir coğrafyada küçük gruplar halinde varlığını sürdüren örgüt amaç ve ideolojilerinden koparak yalnızca hayatta kalma güdüsüyle yağma ve kaçakçılık yapmaya

[191] Ledio Cakaj, **The Lord's Resistance Army of Today**, Washington D.C., The Enough Project, Kasım 2010, s. 4.
[192] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 163.

odaklanmış durumdadır. Üçüncü bir husus olarak, LRA'nın geçmişte etkin olarak kullandığı iletişim vasıtalarından mahrum kalmasıdır. Özellikle örgüt lideri Joseph Kony, örgütü yönetirken etkin olarak kullandığı uydu telefonunu, günümüzde ABD'nin yerini tespit etmesinden korktuğu için kullanmaktan son derece çekinmektedir. Böylelikle, Kony'nin örgüt üzerindeki denetim ve otoritesi büyük ölçüde azalmış, geniş bir coğrafyaya dağılan LRA grupları liderlerinden bağımsız olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. Dördüncü ve son olarak, LRA içinden çıktığı Uganda'nın kuzeyinde yaşayan Acholi etnik grubuyla olan bütün bağlarını yitirmiş durumdadır. Eskiden Acholilerden zorla da olsa lojistik ve insan gücü desteği sağlayan LRA, günümüzde bu imkândan yoksun kalmıştır.[193]

Örgütün zayıfladığını ancak tam olarak ortadan kaldırılamayacağını iddia eden araştırmacı ve uzmanlar ise görüşlerini Sudan'ın LRA'ya yeniden destek vermeye başlaması ve AfB'nin RTF operasyonlarının ABD ve Uganda olmadan başarılı olamayacağı düşüncesiyle iki başlık altında şekillendirmiştir. İlk olarak Sudan'ın örgütün altın çağını yaşamasına yardım ettiği günlerdeki politikasına geri dönerek LRA'ya yeniden maddi olarak destek vermeye başladığı düşünülmektedir.[194] Nitekim, 1999 yılında Uganda ve Sudan birbirlerinin topraklarında faaliyet gösteren silahlı örgütleri desteklememe konusunda anlaştıktan sonra 2002 yılında başlayan Demir Yumruk Operasyonu'nda Sudan, Uganda'nın kendi topraklarında LRA'ya karşı askeri operasyon yapmasına izin vermiş, böylelikle LRA ile Sudan arasındaki ilişki kesin olarak kopmuştur. Bundan sonraki süreçte LRA, Sudan ordusuna yönelik saldırılar yapmış ve Sudan hükümetini tehdit etmiştir. Bu nedenle LRA ile mücadeleye başlama kararı alan Sudan, 2011 yılında Güney Sudan'ın bağımsızlığını ilan etmesi sürecinde ABD ve Uganda'nın Güney Sudan'ı destekleyen politikasına karşılık olarak LRA ile mücadeleden

[193] **Ibid.**, s. 262.
[194] Cakaj, **op. cit.**, s. 5.

vazgeçerek, örgüte karşı hiçbir etkinlik göstermemeye başlamıştır.[195] Örneğin, RTF'nin operasyonlarına katılım sağlamayan Sudan, yeri geldiğinde RTF bünyesindeki Uganda askerlerinin Sudan ile Güney Sudan arasında tartışmalı bir bölge olan Kafia-Kingi enklavında LRA'ya yönelik operasyon yapmasına izin vermemiştir. Söz konusu tutumu nedeniyle Joseph Kony ve LRA militanlarını Kafia-Kingi'de sakladığı düşünülen Sudan hükümeti bu iddiaları hiçbir zaman kabul etmese de örgütün DKC'deki Garamba Milli Parkı'ndan yasa dışı olarak elde ettiği fildişi ve madenleri Kafia-Kingi'ye getirerek burada erzak karşılığı sattığı bilinmektedir.[196] İkinci olarak, Joseph Kony'nin örgütün faaliyet alanını OAC'nin Sudan sınırına yakın bölgelerine taşıması ve Sudan hükümetinin LRA ile mücadele eden RTF birliklerine katılmayarak, RTF'nin Sudan topraklarında operasyon yapmasını engelleyen tutumu beraber ele alındığında, Sudan ile LRA arasındaki ilişkinin yeniden başladığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Sudan'ın LRA'ya yeniden destek vermesinin başlıca nedeni Güney Sudan'da 2013 yılında başlayan iç savaştır. Sudan, Güney Sudan'daki karışıklıktan faydalanarak, Güney Sudan sınırında bulunan, petrol bakımından zengin Abyei bölgesini ele geçirmek istemektedir. Güney Sudan ile arasındaki en büyük anlaşmazlık sebeplerinden biri olan bu bölgeyi sınırlarına katmak için hâlihazırda iç savaş ve istikrarsızlıkla meşgul olan Güney Sudan'da LRA'nın yeniden güç kazanması Sudan hükümeti açısından önemli bir avantaj olarak görülmektedir.[197] Bu bakımdan LRA'yı eskiden olduğu gibi Güney Sudan'da taşeron bir örgüt olarak kullanmak isteyen Sudan'ın Joseph Kony'e ve beraberindeki militanlara Kafia-Kingi'de ticaret, barınma ve saklanma imkânı verdiği tahmin edilmektedir. İşte tam bu noktada ABD ve Uganda'nın LRA'yı bir tehdit olarak görmekten vazgeçerek RTF bünyesindeki birliklerini çekmesi, Sudan ve LRA'nın lehine bir gelişme olmuştur. LRA ile mücadele eden en önemli iki aktörün denklemden çıkması, bir yandan Sudan'ın LRA

[195] LRA Crisis Tracker, **op. cit.**, s. 20.
[196] **Ibid.**, s. 20.
[197] Dolnik ve Butime, **op. cit.**, s. 265-266.

vasıtasıyla Güney Sudan'da etki alanını genişletmesine uygun bir zemin hazırlarken, diğer yandan LRA'nın Sudan'ın desteğiyle eski gücüne kavuşup Güney Sudan'a geçerek ülkedeki mevcut istikrarsızlık ortamının da yardımıyla Uganda'nın kuzeyine yakın bölgelere yeniden etki etmesi ihtimalini de beraberinde getirmiştir.[198]

Mevcut konjonktürde LRA'nın kısa sürede eski gücüne kavuşarak yeniden Uganda'nın kuzeyini tehdit etmesi zayıf bir ihtimal olarak görünmektedir. Örgüt lideri Joseph Kony'nin sağlık durumunun kötü olduğuna yönelik söylentiler, militan sayısındaki sıkıntılar ve iletişim sorunları LRA'nın eski eylem gücüne kavuşmasının zor olduğunu kanıtlar niteliktedir. Ancak bütün bunlara rağmen LRA'nın sadece 2017 yılında toplam 120 eylem gerçekleştirdiği, 391 kişiyi kaçırdığı ve 12 kişiyi öldürdüğü göz önüne alındığında, örgütün bölgede halen bir istikrarsızlık unsuru olarak varlığını devam ettirdiği ortadır.[199]

Örgütün artık sona mı geldiği yoksa yeniden canlanma aşamasına mı girdiği tartışıladursun, LRA karşılaştığı bütün askeri girişimlerden çok yaralı da olsa kurtulabilmiş, yeni ortam ve koşullara çok rahat bir şekilde ayak uydurabilmiş, kısacası hayatta kalabilmiş bir örgüttür. Yaklaşık 30 senedir örgüte yönelik olarak gerçekleştirilen bütün askeri operasyonlarda Joseph Kony'nin yakalanması veya etkisiz hale getirilmesi amaçlanmış, ancak bu amaç her seferinde sonuçsuz kalmıştır. Öte yandan Joseph Kony'nin yakalanması veya etkisiz hale getirilmesi LRA sorununun nihai bir sona ereceği anlamına da gelmemektedir, zira Kony'nin iki büyük oğlunun da LRA saflarında olduğu göz önüne alındığında Joseph Kony'den boşalacak liderliği oğullarının doldurması muhtemel gözükmektedir.[200] Diğer yandan LRA'nın militan yapısı incelendiğinde örgütün ana unsurunu Ugandalıların oluşturduğu görünmektedir. Yalnızca Ugandalıların

[198] **Ibid.**, s. 266.
[199] LRA Crisis Tracker, https://www.lracrisistracker.com/ (Erişim Tarihi: 11.12.2017)
[200] "Joseph Kony has named son as his deputy," https://www.theguardian.com/world/2014/may/18/joseph-kony-son-deputy-uganda-lords-resistance-army (Erişim Tarihi: 13.11.2017)

örgüt içerisinde üst makamlara gelebildiği ve modern silahlar kullanabildiği bir sisteme sahip olan LRA'nın bundan vazgeçerek DKC, OAC ve Sudan kökenlileri de örgütün asli unsuru haline getirmeye başlaması durumunda militan sıkıntısından kurtularak 2017 itibarıyla bölgede oluşan güç boşluğunun da yardımıyla eski vurucu gücüne kavuşması ihtimal dâhilindedir.[201] Bütün bunlara ek olarak, tarihsel düşmanı Uganda'nın dikkatini bölgedeki diğer güvenlik meselelerine ve petrole kaydırması, LRA'nın Sudan desteğiyle ve Güney Sudan'ın istikrarsız yapısının da yardımıyla yeniden Uganda'ya yakın bölgelere yayılması için uygun bir konjonktür yaratmıştır. Günümüzde Uganda her ne kadar Güney Sudan'ın istikrarsız yapısından endişe duysa da bu endişenin temel nedeni LRA değil, Güney Sudan'la olan ekonomik ilişkilerin sürdürülebilirliğidir.[202]

Görüldüğü üzere LRA sorununun salt askeri yöntemlerle ortadan kaldırılması kısa/orta vadede mümkün gözükmemektedir. Bu nedenle LRA'nın küllerinden yeniden doğmasının önüne geçilebilmesi için askeri yöntemlerden çok savaş dışı yöntemlere başvurulması önem kazanmıştır. Sudan'ın diplomatik baskıyla LRA'ya destek olmasının engellenmesi, DKC, OAC ve Güney Sudan'ın istikrarsız yapısının güçlendirilmesi için bu ülkelere destek olunması, örgüt militanlarının LRA'dan kaçmaları için teşvik ve propaganda çalışmalarına devam edilmesi ve son olarak Uganda hükümetinin LRA militanlarına yönelik af ilan ederek bu kişilerin rehabilitasyonunun ve topluma yeniden entegrasyonunun sağlanması, sorunun savaş dışı yöntemlerle çözülmesi için önemli adımlar olacaktır. Ancak sorunun savaş dışı yöntemlerle çözülmesine yönelik olarak hâlihazırda hiçbir güncel gelişme bulunmamaktadır.

[201] LRA Crisis Tracker, **op. cit.**, s. 21.
[202] Opalo, **op. cit.** (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

SONUÇ

Uganda, 1962 yılında İngiltere'den bağımsızlığını kazanmasının ardından bir iç savaş ve çatışmalar dönemine girmiştir. Uganda'nın sahip olduğu etnik ve dini çeşitlilik, bağımsızlık sonrası dönemde iktidarı ele geçiren yöneticilerin tarafsız ve demokratik politikalar izlemesini engellemiştir. Bu kapsamda ülkenin söz konusu yapısının LRA ve öncesindeki benzer örgütlerin ortaya çıkmasının en önemli nedeni olduğunu söylemek mümkündür.

LRA, Uganda'nın tek başına gerçekleştirdiği askeri operasyonlar sonucunda (Güney) Sudan, DKC ve OAC'yi kapsayan geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Söz konusu devletlerin LRA'ya yönelik farklı algılama biçimleri oluşturması ve örgütle mücadele konusunda tam olarak ortak bir paydada buluşamamaları nedenleriyle örgütün yayıldığı coğrafyada günümüzde dahi varlığını devam ettirebilmektedir. Örgüt, 2006 yılı itibarıyla Uganda tarafından ABD'den finansal ve lojistik destek almak, ABD'nin Afrika'daki en önemli müttefiklerinden biri olmak ve Afrika'da bölgesel bir güç haline gelmek amaçlarıyla bir dış politika aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Uganda Devlet Başkanı Yoweri Museveni'nin bu amaçlar doğrultusunda, ABD'den aldığı finansal ve diplomatik desteğin de yardımıyla örgütten etkilenen bölge devletleri üzerinde siyasi ve ekonomik hegemonya kurmaya çalışarak LRA ile mücadele bahanesiyle müdahaleci bir dış politika izlediği görülmektedir. Uganda'nın bu dış politikası nedeniyle Sudan, DKC ve OAC'nin LRA'ya yönelik farklı algı ve çıkar biçimleri oluşturduğu ve örgütün bu farklılıklardan yararlanarak varlığını sürdürebildiği tespit edilmiştir. Söz konusu devletlerin istikrarsız siyasi yapılarının da LRA'nın faaliyet alanını genişleten en önemli unsurlardan olduğu görülmektedir.

Sivil toplum örgütlerinin LRA'ya karşı farkındalık yaratma girişimlerinin etkisiyle Barack Obama döneminde ABD'nin LRA'yı neredeyse bir iç sorun olarak algıladığı görülmektedir. Bölgede LRA'ya karşı mücadele edebilecek en uygun devletin

Uganda olduğunu düşünen ABD, ciddi finansal yardımlarda bulunarak Uganda'yı küresel terörizmle mücadelede Afrika'daki en önemli müttefiklerinden biri haline getirmeyi başarabilmiştir. ABD, AfB bünyesinde LRA'ya karşı oluşturulan bölgesel iş birliği girişimde Uganda ile beraber etkin bir çaba sarf ederek örgütün günümüzdeki etkisiz konumuna getirilmesinde büyük rol oynamıştır. Ancak, Barack Obama'nın 20 Ocak 2017 itibarıyla yerini Donald Trump'a bırakması neticesinde ABD'nin bakış açısının köklü bir değişikliğe uğradığını söylemek mümkündür. Trump yönetimi LRA'nın gerek ABD'nin çıkarları, gerekse bölgenin güvenliği açısından bir tehdit unsuru olmaktan çıktığını savunarak Mayıs 2017 itibarıyla AfB bünyesindeki askerlerini geri çekme kararı almıştır. Dış politikasını ABD güdümünde şekillendiren Museveni'nin, bu karara paralel olarak, LRA'nın artık Uganda için de bir tehdit unsuru olmadığı iddiasıyla AfB bünyesindeki askerlerini çektiği görülmektedir. LRA ile mücadeledeki en önemli iki devletin sahadaki askerlerini çekme kararı almasının, LRA'nın Orta Afrika'da yeniden güçlenerek etkinlik kazanabileceği bir güç boşluğuna neden olduğu tespit edilmiştir. Özellikle son zamanlarda Sudan'ın, Uganda ile olan kötü tarihsel, siyasi ve ekonomik ilişkileri nedenleriyle LRA'ya el altından yardım ettiğine yönelik delillerin ortaya çıkması, Mayıs 2017 itibarıyla bölgede oluşan güç boşluğu ile birlikte değerlendirildiğinde, örgütün orta/uzun vadede yeniden Kuzey Uganda'yı tehdit edebilecek bir konuma gelebileceği değerlendirilmektedir.

LRA, yaklaşık 30 senedir çoğunlukla askeri yöntemler kullanılarak sona erdirilmeye çalışılan bir sorundur. Ancak örgüt karşılaştığı hemen hemen her askeri girişimden çok yaralı da olsa kurtulmayı başarmış, kısacası hayatta kalabilmiştir. Bu kapsamda, ABD'nin eski dışişleri bakanı Henry Kissinger'ın ünlü "*Düzenli ordular yendikleri zaman kazanırlar, düzensiz ordular ise yenilmedikleri zaman"* sözünden hareketle, Uganda ve ABD'nin LRA'ya karşı nihai bir zafer kazandığını söylemek mümkün değildir. Her ne kadar dağılma noktasına geldiyse de örgütün sadece 2017

yılında irili ufaklı 120 eylem gerçekleştirdiği göz önüne alındığında, LRA sorununun tam anlamıyla ortadan kaldırılabilmesi için örgüt üyelerine yönelik genel af, rehabilitasyon ve entegrasyon gibi konuları kapsayan savaş dışı yöntemlere de başvurulması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Uganda'nın 2006 yılından itibaren ABD'nin finansal ve diplomatik desteğini arkasına alarak Orta ve Doğu Afrika'da bölgesel bir güç olabilmek için LRA'yı dış politikasında bir araç olarak kullandığı ve bu kapsamda bölgedeki diğer devletler üzerinde hegemonya kurmaya çalıştığı ve 2017 yılı itibarıyla yönetim kademesinde yaşanan değişiklikle birlikte ABD'nin LRA'yı önemsiz bir konu olarak görmeye başlamasının ardından Uganda'nın da benzer bir politika benimsemesinin, bugüne kadar söz konusu iki devletin etkin çabalarıyla gerileyen örgütün bölgede yeniden zemin kazanmasına yol açabilecek bir güç boşluğu yaratabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

ÖZET

1894 yılında İngiliz sömürge imparatorluğunun bir parçası haline gelen Uganda, 1962 yılındaki bağımsızlık ilanıyla uluslararası sistemdeki yerini almıştır. Uganda, birçok Afrika ülkesinde olduğu gibi, dini ve etnik çeşitlilikten kaynaklanan sorunlarla karşı karşıya olan bir devlettir. Bu sorunlar, bağımsızlığın ilk yıllarından itibaren ülkede işleyen bir demokrasiye ulaşılmasını engelleyerek, ülkenin siyasi, ekonomik ve beşeri açıdan istikrarsız bir yapıya sahip olmasına yol açmıştır. Uganda'nın yakın tarihinde, dini ve etnik kökenli istikrarsızlığın en büyük nedeni, ülkede Hristiyan bir yönetim kurma saiki ile silahlı eylemler gerçekleştiren Tanrı'nın Direniş Ordusu (LRA) olmuştur.

LRA, 1988 yılında ortaya çıkan bir terör örgütü olmasına rağmen, ancak 2000'li yıllara gelindiğinde dünyada geniş kitlelerce bilinen bir örgüt haline gelmiştir. Örgütün gerçekleştirdiği vahşi terör eylemleri ve bu eylemlerde kullandığı çocuk askerler, uluslararası toplumda büyük yankı uyandırmıştır. Örgütün Uganda'daki terör eylemlerini bölgedeki diğer komşu ülkelere yayması, soruna uluslararası bir boyut kazandırmış ve bundan sonra Afrika'da çıkarları bulunan aktörler de LRA terörü karşısında inisiyatif almaya başlamıştır. Örgüt, günümüzde başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere diğer uluslararası aktörlerin faaliyetleri ile güç kaybederek gerilemiş, fakat tam anlamıyla ortadan kaldırılamamıştır. Bu tez çalışmasında, LRA'nın ortaya çıktığı ortamın siyasi safahatı incelenecek, örgütün kurumsal yapısı ve ideolojisi ele alınacak, uluslararası aktörlerin müdahaleleri sonucunda örgütün son durumu ortaya konulacaktır.

ABSTRACT

Uganda, which became part of the British colonial empire in 1894, took its place in the international system with the declaration of independence in 1962. Uganda is a state that is faced with problems arising from religious and ethnic diversity, as it is in many African countries. These problems have caused the country to have an unstable structure in terms of politics, economics and humanity, by preventing the achievement of a democracy functioning in the country since the first years of independence. In Uganda's recent history, the greatest cause of religious and ethnic instability has been Lord's Resistance Army (LRA), which has carried out armed actions to establish a Christian government in the country.

Despite being a terrorist organization that emerged in 1988, the LRA has become a well-known organization in the world around 2000's. The brutal acts of terrorism carried out by the organization and the children soldiers used in these acts have caused great repercussions in the international community. The spread of terrorist acts in Uganda to other neighboring countries in the region has given the international dimension to the problem, and from then on, other actors with interests in Africa have begun taking initiatives against LRA terrorism. Today, the organization has declined with the activities of international actors, especially the United States of America, but it has not been fully removed. In this thesis, the political structure of the environment in which the LRA emerges will be examined, the organizational structure and ideology will be argued, and the latest situation will be revealed as a result of the interventions of international actors.

KAYNAKÇA

AHERE, John ve MAİNA, Grace, **The never-ending pursuit of the Lord's Resistance Army: An analysis of the Regional Cooperative Initiative for the Elimination of the LRA**, Durban, Policy & Practice Brief, Sayı 24, Mart 2013.

AMONE, Charles ve MUURA, Okullu, "British Colonialism and the Creation of Acholi Ethnic Identity in Uganda, 1894 to 1962," **The Journal of Imperial and Commonwealth History**, C. XLII., Sayı 2 (9 Aralık 2013), s. 239-257.

AMONE, Charles, "Rejecting the Masculinity of War: Was Alice Auma Lakwena of the Holy Spirit Movement the Messiah of the Acholi?," **Journal of Human and Social Science Research**, C. IV., Sayı 1 (2014), s. 1-7.

Annual Review of Global Peace Operations 2013, New York, Center on International Cooperation, 30 Mart 2014.

ARIEFF, Alexis, PLOCH, Lauren ve HUSTED, Thomas F., **The Lord's Resistance Army: The U.S. Response**, Washington D.C, Congressional Research Service, 28 Eylül 2015.

ARMAOĞLU, Fahir, **19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)**, Ankara, Alkım Yayınevi, 2007,

ATAÖV, Türkkaya, **Afrika Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri**, Ankara, Ajans-Türk Matbaacılık, 1975.

BARKAN, Joel, **Uganda: Assessing Risks to Stability**, Washington D.C., Center for Strategic & International Studies, 2011.

BOZTAŞ, Asena, "Üçüncü Dünya Güvenliği Yaklaşımları Kapsamında Afrika'nın Büyük Göller Bölgesi'ndeki Çatışmaların Analizi," Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

BYRNES, Rita M., **Uganda : A Country Study**, Library of Congress, Washington D.C., 1990,

CAKAJ, Ledio, **The Lord's Resistance Army of Today**, Washington D.C., The Enough Project, Kasım 2010.

CARSON, Johnnie, **Challenges And Change in Uganda**, Washington D.C., Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2005.

CLINE, Lawrence E., "Spirits and the cross: religiously based violent motivations in Uganda," **Small Wars & Insurgencies** , C. XIV., Sayı 2 (2003), s. 113-130.

David BIRMINGHAM, **The Decolonization of Africa**, Ohio, Ohio University Press, 1995.

DOLNIK, Adam ve BUTİME, Herman, **Understanding the Lord's Resistance Army Insurgency**, Singapur, World Scientific, 15 Aralık 2016.

FABER, Pamela, **Sources of Resiliance in the Lord's Resistance Army**, Washington D.C., CNA Analysis & Solutions, Nisan 2017.

GERSONY, Robert, **The Anguish of Northern Uganda: Results of A Field-Based Assessment of The Civil Conflicts in Northern Uganda**, Kampala, USAID Mission, 1997.

GÜLER, Ahmet, "Afrika'nın Ortasında Bir Terör Örgütü: Tanrının Direniş Ordusu," **Terör ve Şiddet Sarmalında Orta Doğu ve Afrika**, Ed. Bilal Sevinç ve İrfan Çiftçi, Ankara, Karınca Yayınları, 2015. s. 217-233.

JACKSON, Paul, "Politics, Religion and The Lord's Resistance Army in Northern Uganda," Religions and Development Research Programme, Working Paper 43, 2010.

KAVAS, Ahmet, **Geçmişten Günümüze Afrika**, İstanbul, 2005.

KISIANGANI, Emmanuel, **Comparing Somalia's al-Shabaab and Uganda's Lord's Resistance Army**, Pretoria, Institute for Security Studies, Sayı: 229, Aralık 2011.

KUSTENBAUDER, Matthew, "Prophetic movements: Eastern Africa," **In New Encyclopedia of Africa 4**, Ed. John Middleton ve Joseph C. Miller, Detroit, Thompson/Gale, 2008, s. 261-270.

LANCESTER, Philip, LACAİLLE, Guillaume ve CAKAJ, Ledio, **Diagnostic Study of The Lord's Resistance Army**, Washington D.C., The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2011.

LEONARD, Emma, “The Lord’s Resistance Army: an African Terrorist Group?,” **Perspectives on Terrorism**, C. IX., Sayı 6 (2010), s. 20-30.

LRA Crisis Tracker, **The State of The LRA in 2016**, New York, Invisible Children - The Resolve, Mart 2016.

LURAGHI, Raimondo, **Sömürgecilik Tarihi**, İstanbul, E Yayınları, 1975.

OLSEN, Kasper Thams, “Violence Against Civilians In Civil War: Understanding Atrocities by The Lord’s Resistance Army In Northern Uganda,” Conflict Research Group, Working Paper No. 8, 2007.

ÖZTÜRK, Hasan, **Uganda’nın Petrolü Doğu Afrika’da Dengeleri Değiştirebilir**, İstanbul, Bilgesam, Sayı:1322, 30 Mayıs 2016.

Peace & Security Council Report, **Why is the AU going it alone in fighting the LRA?**, Pretoria, Institute for Security Studies, Sayı 91, 24 Mayıs 2017.

LE SAGE, Andre, **Countering the Lord’s Resistance Army in Central Africa**, Washington D.C., Institute for National Strategic Studies, , 5 Haziran 2011.

SEJJAAKA, Samuel, “A Political and Economic History of Uganda, 1962–2002,” **International Business and the Challenges of Poverty in the Developing World: Case Studies on Global Responsibilities and Practices**, Ed. F.Bird ve S.W. Herman, New York, Palgrave Macmillan Imprint, 2004, s. 98-110.

TITECA, Kristof ve COSTEUR, Theophile, “LRA for everyone: How different actors frame the Lord’s Resistance Army,” **African Affairs**, C. CXIV, Sayı 454 (01 Ocak 2015), s. 92-114.

TOPUZ, Hıfzı, **Kara Afrika**, Milliyet Yayınları, 1971.

U.S.S.R. Academy of Sciences, **A History of Africa**, Moskova, Nauka Publishing House, 1968, s. 362.

VINCI, Anthony, “The Problems of Mobilization and the Analysis of Armed Groups,” **United States Army War College Quarterly**, C. XXXVI, Sayı 1 (2006), s. 49-62.

VINCI, Anthony, **Armed Groups and the Balance of Power: The International Relations of Terrorists, Warlords and Insurgents**, Abingdon, LSE international studies, 2009.

İNTERNET KAYNAKÇASI

http://allafrica.com/stories/201605310731.html (Erişim Tarihi. 21.11.2017)

http://buhwejudigest.com/wp-content/uploads/2015/03/Celebrating-Ugandau2019s.pdf. (Erişim Tarihi: 12.12.2017)

http://fletcher.tufts. edu/African-Peace-Missions/Research/Case-Studies/LRA-Affected-Areas (Erişim Tarihi: 03.11.2017)

http://foreignpolicy.com/2017/04/21/u-s-will-keep-fighting-lords-resistance-army-after-all/ (Erişim Tarihi. 21.11.2017)

http://invisiblechildren.com/blog/2014/10/06/faq-lra-new-blog-series/ (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://uk.reuters. com/article/2015/02/17/uganda-energy-idUKL5N0VR1JT20150217 (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://www.africanelections.tripod.com (Erişim Tarihi: 12.11.2017)

http://www.britannica.com/biography/Joseph-Kony (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://www.csmonitor.com/World/Africa/Africa-Monitor/2014/0203/Why-is-Uganda-s-Army-in-South-Sudan, (Erişim Tarihi: 20.11.2017)017)

http://www.ec.or.ug/sites/default/files/docs/Gazette%20List%20Elected%20MPs%202016.pdf, (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Uganda (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://www.globalsecurity.org/military/world/para/lra.htm (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://www.globalsecurity.org/military/world/uganda/forrel.htm, (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://www.mfa.gov.tr/uganda-siyasi-gorunumu.tr.mfa (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://www.peaceau.org/en/page/100-au-led-rci-lra-1 (Erişim Tarihi: 02.11.2017)

http://www.statehouse.go.ug/about-uganda (Erişim Tarihi: 10.11.2017)

http://www.theresolve.org/the-lra-crisis/basic-history/ (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://www.ugandahighcommission.com/uganda-info-center/overview-of-economy (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

http://www.unicankara.org.tr/tr/bm-temsilcisi-tanrinin-direnis-ordusu-orta-afrikada-saldirini-arttiriyor/. (Erişim Tarihi: 03.11.2017)

http://www.web.archive.org/web/20121019013014/http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/CB66D4E0-8D19-48CF-B09F-4595651F3F3B.htm (Erişim Tarihi: 22.12.2017)

https://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/europe-stepping-its-support-central-african-republic-aid-eur-382-million_en., (Erişim Tarihi: 03.11.2017)

https://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/new-eu-support-increase-security-central-african-region_nl. (Erişim Tarihi: 03.11.2017)

https://enoughproject.org/conflicts/lra (Erişim Tarihi: 03.11.2017)

https://enoughproject.org/reports/getting-back-track-implementing-un-regional-strategy-lords-resistance-army (Erişim Tarihi: 02.11.2017)

https://issafrica.org/iss-today/the-lra-rising-again (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

https://monusco.unmissions. org/en/background. (Erişim Tarihi: 04.11.2017)

https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/guatemalan-blue-helmet-deaths-stir-congo-debate. (Erişim Tarihi:03.11.2017)

https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html (Erişim Tarihi: 10.11.2017)

https://www.foreignaffairs.com/articles/central-africa/2017-05-31/bye-bye-kony (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

https://www.icc-cpi.int/pages/item.aspx?name=PR1147 (Erişim Tarihi: 22.12.2017)

https://www.lracrisistracker.com/ (Erişim Tarihi: 11.12.2017)

https://www.news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7204278.stm (Erişim Tarihi: 22.12.2017)

https://www.ntv.com.tr/dunya/petrol-bulununca-menzile-giren-katliamci,1Ld771f2vEqdYyHna5hLAg, (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

https://www.nytimes.com/2017/05/15/world/africa/joseph-kony-mission-ends.html?rref=collection%2Ftimestopic%2FKony%2C%20Joseph&action=click&contentCollection=timestopics&region=stream&module=stream_unit&version=latest&contentPlacement=1&pgtype=collection (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

https://www.theguardian.com/global-development/2017/may/01/end-joseph-kony-hunt-fears-lords-resistance-army-return (Erişim Tarihi: 05.11.2017)

https://www.theguardian.com/news/2003/aug/18/guardianobituaries (Erişim Tarihi: 28.03.2018)

https://www.theguardian.com/world/2014/may/18/joseph-kony-son-deputy-uganda-lords-resistance-army (Erişim Tarihi: 13.11.2017)

https://www.youtube.com/watch?v=Y4MnpzG5Sqc (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

EKLER

EK-1

UGANDA SİYASİ HARİTASI

Nations Online, http://www.nationsonline.org/oneworld/map/uganda-map.htm

(Erişim Tarihi: 09.12.2017)

EK-2

ACHOLİ ETNİK GRUBU HARİTASI

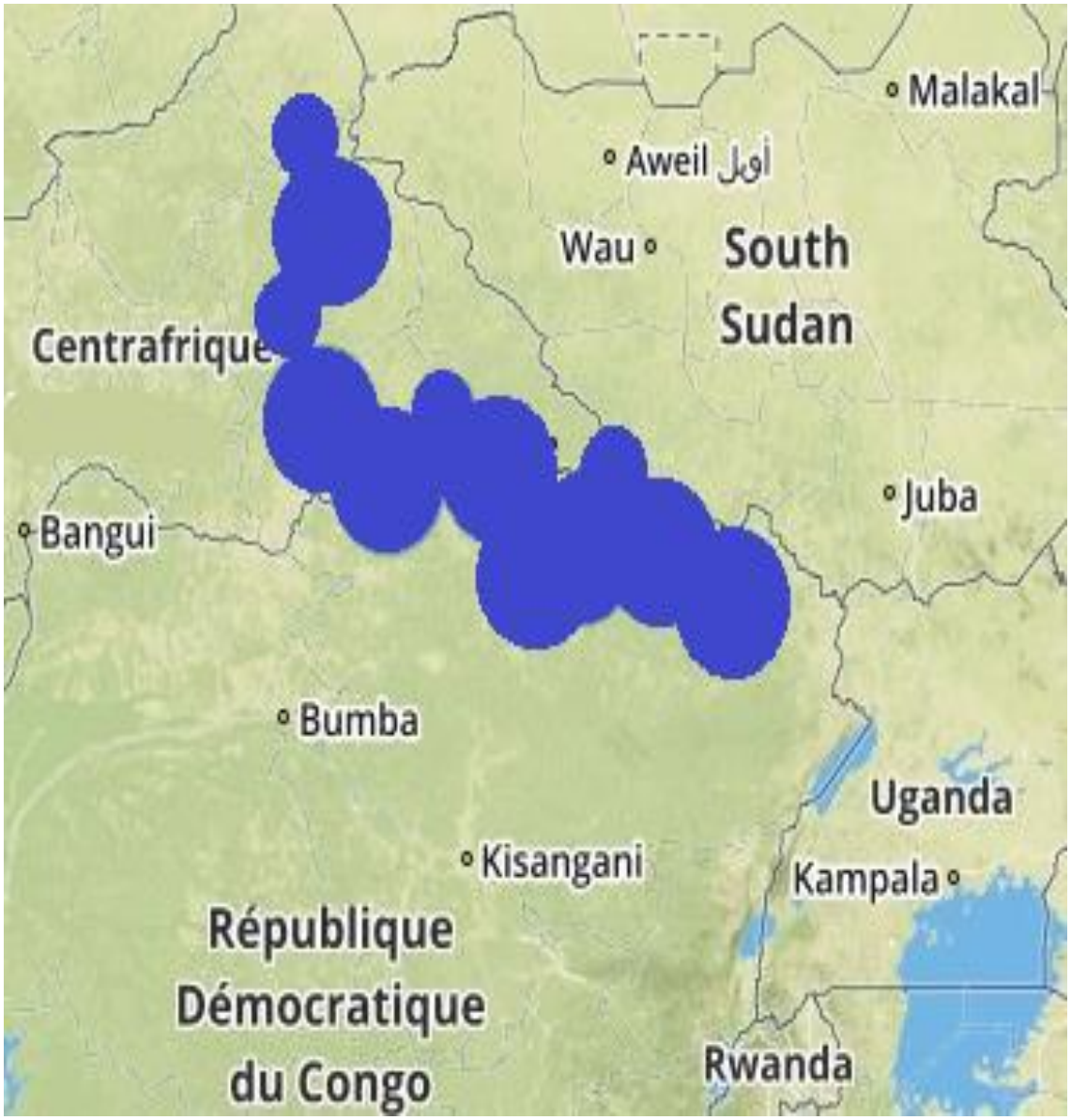

Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/File:Acholiland,_Uganda.png

(Erişim Tarihi: 09.12.2017)

EK-3

LRA'NIN GÜNCEL FAALİYET HARİTASI

LRA Crisis Tracker, https://www.lracrisistracker.com/

(Erişim Tarihi: 09.12.2017)